

MENDIALDEAN EKONOMIA SUSPERTZEKO PLANA

Arakilko
Udala

Aranoiko
Udala

Arrosoko
Udala

Basaburuko
Udala

Belaluko
Udala

Goizuetako
Udala

Imotz
Udala

Larraungo
Udala

Lekunberriko
Udala

Leizasko
Udala

cederna
garalur

AURKIBIDEA

1. SARRERA	6
2. TESTUINGURUA ETA ESPARRUA	8
3. PLANAREN HELBURUAK	10
4. PLANA LANTZEKO METODOLOGIA	11
4.1 TALDE ERAGILEA	12
4.1.1 TALDE ERAGILEAREN SAIOETAKO PARTE-HARTZAILEAK	14
4.2 DIAGNOSTIKOAREN LANKETA	15
4.2.1. ELKARRIZKETA ERDIEGITURATUAK	15
4.2.2 EZTABAIDA-TALDEAK	16
4.3 EKINTZA-PLANA LANTZEA	17
4.3.1. LIVING LAB-AK	17
4.4 PARTE-HARTZE IREKIA	18
4.4.1 IRADOKIZUNEN POSTONTZIA ETA INKESTA	18
4.4.2 FORO IREKIA	18
4.5 MENDIALDEKO BEHATOKI SOZIOEKONOMIKOA ERATZEA	18
4.6 GENERO-IKUSPEGIA	19
5. NAFARROAKO S4 ESPEZIALIZAZIO ADIMENTSUKO ESTRATEGIAREKIN ETA BESTE ESTRATEGIA BATZUEKIN BAT EGITEA	21
6. DIAGNOSTIKO SOZIOEKONOMIKOA	23
6.1 DEMOGRAFIA ETA GIZARTEA	23
6.1.1 BIZTANLERIA	23
6.1.2 HEZKUNTZA ETA PRESTAKUNTZA	31
6.1.3 EKONOMIA ETA ENPLEGUA	34
6.2 INDUSTRIA	42
6.3 ELIKADURA OSASUNGARRIA ETA JASANGARRIA	48
6.4. ENERGIA BERDEAREN INDUSTRIA	54
6.5 MERKATARITZA ETA OSTALARITZA	61

6.6 TURISMO JASANGARRIA.....	70
6.7. IKUS-ENTZUNEZKO INDUSTRIA	75
6.8 MEDIKUNTZA PERTSONALIZATUA.....	82
6.9 MUGIKORTASUN ELEKTRIKOA ETA KONEKTATUA	89

7. ESKUALDEKO ESPEZIALIZAZIO ADIMENDUNA 95

8. EKINTZA-PLANA 98

8.1. PLANAREN ARKITEKTURA.....	98
INDUSTRIA	101
ELIKADURA OSASUNGARRIA	115
ENERGIA BERDEAREN INDUSTRIA.....	131
MERKATARITZA ETA OSTALARITZA.....	143
TURISMOA	156

9. AURREKONTUA 169

10. GOBERNANTZA 175

10.1. MENDIALDEKO BEHATOKI SOZIOEKONOMIKOA.....	175
---	-----

11. JARRAIPENERAKO, GAUZATZE OPERATIBORAKO ETA EBALUAZIORAKO SISTEMA 176

11.1. PLANA SUSTATZEKO ETA DINAMIZATZEKO TALDEA.....	177
11.2. FORO SEKTORIAL IRAUNKORRAK	177

I. ERANSKINA. DINAMIZAZIORAKO TRESNAK 178

AZTERKETA-ELKARRIZKETETARAKO GIDOIA	178
ELKARRIZKETA SEKTORIALETARAKO GIDOIA	179
EZTABAIDA TALDEETARAKO GIDOIAK	180
LIVING LAB-ERAKO GIDOIAK	185
FORO IREKIRAKO GIDOIA	192

II. ERANSKINA. MENDIALDEKO BEHATOKI SOZIOEKONOMIKOAREN ARAUDIA 194

III. ERANSKINA. PROZESUAREN KOMUNIKAZIOA.

197

1. SARRERA

Mendialdeko Aktibazio Sozioekonomikorako Plan honek eskualdearen garapen adimenduneko estrategia bat lortu asmo du. Horretarako, prozesu parte-hartze bat proposatu da, bai gizartean (bereziki eskualdearen beharrak eta erronkak identifikatzeko), bai maila teknikoan (ezagutza endogenoa integratzeko eta, horrela, identifikatutako erronketarako irtenbide partekatuak sortzeko). Era berean, Plan osoak Nafarroako S4 Espezializazio Adimentsuaren Estrategia hartzen du abiapuntu gisa, Mendialdea Nafarroako subjektu sozioekonomiko gisa ulertuta, eta, beraz, bere Plana foru-estrategiarekin lerrokatuta garatuz.

Aipatu behar da Nafarroako S4 Espezializazio Adimentsuaren Estrategia eskualdera egokitze prozesua konplexua izan dela; izan ere, eskualdearen beraren berezitasunek (lurralde-mailarekiko ikuspegi-aldaketaekin batera) zenbait lehentasun aldatzera eta aurrerago “Nafarroako S4 Espezializazio Adimentsuaren Estrategiarekin eta beste estrategia batzuekin lerrokatzea” izeneko puntuan zehazten diren termino batzuk birdefinitzera daramate.

Eskualdearen izen ofiziala, Tokiko Mapan oinarrituta, Larraun-Leitzaldea da. Hala ere, toki-erakundeek beren burua ‘Mendialdea’ gisa definitzearen alde egiten dute, erakunde horien iritziz inklusiboagoa delako eta eskualdea osatzen duten ibarren eta udalerrien aniztasuna hobeto ordezkatzeko delako.

Eskualdea osatzen duten eta Planean parte hartzen duten udalerriak honako hauek dira: Araitz, Arano, Areso, Basaburua, Betelu, Goizueta, Imotz, Larraun, Leitza eta Lekunberri. Kontuan hartu behar da Mendialdea oso ibar ezberdinez osatutako eskualdea dela orografiari eta testuinguruari dagokienez. Esan daiteke ez dela eskualde naturala, baizik eta geografikoki hurbil dauden toki-erakundeetan oinarrituta osatutako eskualdea, eta horiek ez dutela tokirik beste lurralde-mugapen batzuetan, eta, beraz, proiektu komun honi heltzea erabaki dutela. Horregatik, azken urteotan, udalerriak lurraldea kohesionatzen ari dira lanean, proiektu zehatzen bidez eskualde-nortasuna sortuz eta, beraz, aliantzak sortuz, maila guztietan garapen bateratuan lankidetzan jarduteko aliantzan blatur.

Kokapenari dagokionez, hiru puntu desberdinetatik (Araitz-Betelu, Areso-Leitza eta Arano-Goizueta) Gipuzkoarekin muga egiten duen eskualdea da, eta horren ondorioz mugimendu-fluxu eta harreman soziorabial garrantzitsuak sortzen dira lurralde horrekiko. Basaburuak eta Imotzek Iruñetik hurbilen dagoen Valles eskualdearekin egiten dute muga, eta harreman estua dute Atetz eta Ultzama eskualdeekin; azken bi horiek Mendialdeko dinamiketan ere txertatzen dira. Eta Mendialdearen hego-

mendebaldean Sakana dago, eta horrekin ere harremanak eta dinamika bateratuak ditugu.

Ekonomia-jarduerari dagokionez ere, eskualde anitza da, eta bi industria-gune garrantzitsu ditu: Lekunberri eta Leiza. Eskualdearen gainerakoan abeltzaintza da nagusi. Horrek areago justifikatzen du baterako plan bat garatzea, herrietako ekonomia-jardueren aniztasuna eta *Know How* delakoa aprobetxatzeko, eta, horren ondorioz, toki-erakundeen arteko lehia-dinamikak gaindituko dituzten lankidetzadinamikak sortzea, eta herrien potentzial bateratua aprobetxatzeko eta maximizatzeko.

2. TESTUINGURUA ETA ESPARRUA

Mendialdeko udalek eta Cederna Garalur Elkarteak hogeita hamar urte baino gehiago daramatzate elkarlanean eskualdearen eta bertako herrien garapena sustatzen. Lankidetzaz hori fase anitz izan ditu, eta lurraldeak ere aldaketa garrantzitsuak bizi izan ditu. Hala ere, ez dira aldatu garapenerako lankidetzaz hori egituratu duten balioak eta oinarrizko printzipioak, LEADER lan-metodologiari jarraituz. Metodologia horren oinarria “botton-up” ikuspegia da; hau da, Elkarteak epe luzera planteatutako estrategiak tokiko premietatik sortzen dira, eta, aldi berean, eskaera horiei erantzunen dieten proiektuak eta ekimenak abian jartzeko esparru gisa balio dute.

Elkartearen eta horrek Mendialdean dituen erakunde bazkideen helburu nagusia, beraz, Nafarroako Mendialdearen garapen endogenoa, iraunkorra eta harmonizatua sustatzea izan da, garapenak eskakizun hirukoitzari erantzun behar diola ulertuta:

- **Garapen endogenoa, gure eskualdeetako ekonomia-, natura-, kultura-, eta giza baliabideak baliatuz.**
- **Garapen jasangarria, eta ingurumen- eta ekonomia-garapena, baliabide endogenoak modu adimentsuan eta berritzailean erabilia tokiko ekonomia bultzatuz, gizarte- eta ekonomia-ehuna indartuz, biztanleria galtzea saihestuz eta Nafarroako iparraldeko landa-eremuen bideragarritasuna ziurtatuz.**
- **Nafarroako Mendialdeko eskualde guztien garapen harmonizatu eta solidarioa, esperientziak trukatzeko erraztuz eta esku hartzeko elementu komunak identifikatuz.**

Historikoki, garapen horretarako tresna nagusiak hurrenez hurrengo LEADER programak eta Landa Garapenerako Programak izan dira, baita Nafarroako Enplegu Zerbitzuarekiko lankidetzaz ere, ekintzailetzari eta enplegararritasunari laguntzeko.

Pixkanaka, bai toki-erakundeak, bai Cederna Garalur Elkarteak konturatu dira zenbateko ahalmena duen eskualde-mailan garapena lantzeak, agian erabat aprobetxatzen ari ez zen ahalmena. Horregatik, 2019an ‘Mendialdea Elikadura’ proiektua jarri zen abian, bertako elikadura-sistema indartze aldera. Udalek eta Cederna Garalur Elkarteak oraindik ere egiten duten ahalegin horren ondorioz lortu da, adibidez, ‘Habelarte’ ekoizleen elkarteak sortzea eta Mendialdeko azoka ibiltaria antolatzea.

Eskualdea Aktibatzeke Plan hau beste urrats bat gehiago da eskualdearen ikuspegi batetik indarrak batzeko eta lurraldeari garatzeko baliabide gehiago emateko. Horrela, lehen sektorean egindako ahalegina indartzen da, eta eskualde-mailan eragina izanen duten garapen-proiektuak gara litezke. Ildo horretan landu da, besteak beste, Mimukai proiektua. Horrela, Nafarroako Gobernuak Garapen Ekonomikoko Departamentuak proposatzen duen aukera epe ertain eta luzerako garapen-

estrategiak (lurraldeko eragileek adostuta) antolatzeak aukera ona dela pentsatu da. Departamentuak berak ematen duen finantzaketa oso baliabide erabilgarria dela irizten da horretarako; izan ere, garapen endogenorako eta jasangarrirako dinamika bat finantzatzen laguntzen du.

Eskualdea Aktibatze Planak ez ditu eskualdeko garapen-dinamiken behar guztiak agortzen. Beste ekonomia-sektore batzuk, azpiegiturak eta etxebizitza Plan horretatik kanpo geratzen dira. Baina aurrerapen horrek, zalantzarik gabe, eskualdea kohesionatzen eta plan honetan jasotako ekonomia-sektoreak indartzen lagunduko du.

Plan hau eskualdean izandako eztabaida- eta hausnarketa-prozesu baten emaitza izan da. Prozesu horretan, tokiko erakundeek eta lurraldeko hainbat eragile sozioekonomikok hartu dute parte.

Aktibazio Plana lurralde-proiektu bat da, lurraldearen apustu bat datozen urteetan garapena modu bateratuan lantzeko. Beraz, lurralde-eragileen inplikazioa ez da agortzen Planaren prestaketan; aitzitik, lehen mailako protagonismoa dute planaren ebaluazioa denboran zehar egiterakoan, lantaldea gainbegiratu eta horri laguntzerakoan, baita lehenetsi beharreko lan-ildoei buruzko erabaki estrategikoak hartzerakoan ere. Plana, gainera, modu dinamikoan ulertzen da, helburuak lortu eta ingurune sozioekonomikoa eta lurraldearen erronkak aldatzen doazen heinean hainbat eguneratze izan ditzan. Planaren etengabeko berrikuspen hori lurraldeko eragileen parte-hartzearekin egingen da.

Parte-hartze hori arautu behar duten printzipioek honako hauek izan behar dute: lurralde-oinarria (ahalik eta ordezkaritza handiena izan behar dute toki-erakundeek eta lurraldeko gainerako gizarte- eta ekonomia-erakundeek); adostasunak bilatzea; gogoeta-ebaluazioa; eta malgutasuna eta efizientzia lanean. Zeharka, genero-ikuspegia ere hartuko da kontuan. Landa-ingurunean, emakumeen parte-hartzea erabakigarria da lurraldeen gerorako.

3. PLANAREN HELBURUAK

HELBURU OROKORRA

Eskualdearen gizarte- eta ekonomia-garapen adimentsua eta jasangarria bultzatzea epe ertainera, lurraldean identifikatutako beharretan oinarritutako Aktibazio Sozioekonomikorako Plan baten bidez, modu parte-hartzailean eta adostuan egina.

BERARIAZKO HELBURUAK

Eskualdeko ekoizpen-
sarea indartzea eta
dinamizatzea.

Kalitatezko ekintzailtza
eta enplegua bultzatzea.

Aliantza publiko-
pribatuak sustatzea,
lankidetzarako eta
sinergiak aprobetxatzeko
eta baterako beharrei
heltzeko.

Eskualdeko integrazioa
eta kohesioa hobetzea,
tokiko erakundeen,
ekoizpen-sektorearen,
hezkuntza- eta
prestakuntza-zentroen
eta, oro har, herritarren
arteko gobernantza
parte-hartzailearen eredu
batetik abiatuta.

4. PLANA LANTZEKO METODOLOGIA

Aktibazio Sozioekonomikorako Plana lantzeko (goian aipatutako helburuak lortzeko tresna gisa), informazioaren triangulazio hirukoitza jarraitu da, metodologia kualitatiboak (funtsezko informatzaileekin konbinatuz) eta kuantitatiboak konbinatuz (analisi estatistiko sozioekonomikoen eta analisi dokumental baten bidez). Metodologia horrek aukera eman du ahalik eta informazio gehien biltzeko, lehenik diagnostikoa egitea eta ondoren ibilbide-orria (ekintza-plana) egitea ahalbidetuz. Prozesu hori guztia produkzio-sarea indartzeko eta dinamizatzeko, kalitatezko ekintzailatza eta enplegua bultzatzeko, aliantza publiko-pribatuak indartzeko eta gobernantza parte-hartzaileko eredu bat sortzeko helburuarekin egin da.

Gainera, metodologia honen logikak lehen aipatutako helburuez bestelako bi helburu tekniko ditu. Alde batetik, barne-baliozkotasuna ahalbidetzen du; izan ere, informazioa biltzean eta hori ondoren interpretatzean hainbat datu konbinatzen dira (kualitatiboak eta kuantitatiboak), elkarren artean kontrastatuz, eta, beraz, informazioa osatuz horrela. Bestalde, fidagarritasun handiagoa sortzen du; alegia, kanpoko baliozkotasuna. Hori gertatzen da ikerketaren emaitza diren baieztapenak antzeko datu-serie baten kontraste enpirikoak berresten dituenean.

Parte hartzeko prozesuaren barruan, parte hartzeko gune eta tresna horiek bereizi ahal izan dira: Talde eragilea, elkarriketa erdiegituratuak, eztabaida-taldeak, Living Lab-ak, iradokizunen postontzia eta inkesta parte-hartzailea, eta amaierako foro irekia. Elkarriketen, eztabaida-taldeen eta *living lab*-en kasuan, CEDERNA GARALUR Elkarreak funtsezko eragileak identifikatu ditu sektoreka, eta parte hartzeko 3 lehentasun bereizi dira, eta, horrela, funtsezko eragile esanguratsuenen parte-hartzea ziurtatu da. Lehenespen horietan kontuan hartu da gizonen eta emakumeen kopuru parekidea egotea. Alabaina, sektore batzuetan ez da halakorik lortu (informazio gehiago nahi izanez gero, ikus genero-ikuspegiari buruzko atala).

Mendialdeko egoera orokorrak gain, plana funtsezko zortzi sektore estrategikotan landu da, Nafarroako espezializazio adimentsuko estrategia erreferentzia gisa hartuta (Nafarroako S4 Estrategia). Landutako sektoreak honako hauek izan dira: industria, elikadura osasungarria eta jasangarria, energia berdearen industria, merkataritza eta ostalaritza, turismo jasangarria, medikuntza pertsonalizatua, eta mugikortasun elektrikoa eta konektatua.

Jarraian, parte hartzeko espazioak eta garatutako tresnak azalduko dira.

4.1 TALDE ERAGILEA

Honako hauek osatua: Mendialdea osatzen duten udalerrietako alkatetzek, Plazaolako Partzuergo Turistikoak eta Cederna Garalur Elkarteak. Proiektuan parte hartzeko gidaritzaren muina izan da. Taldearen eginkizunak izan dira prozesuaren urratsak baliozkotzea, prozesuko funtsezko erabakiak hartzea eta Planaren prestaketaren jarraipena egitea.

Aipatu behar da Atetz udalerriak 2022ko irailera arte parte hartu zuela prozesuan, baina Larraun-Leitzaldeko mapa lokal berrian Mendialdekoa ez zenez, ezin izan du parte hartzen jarraitu, eta planetik atera behar izan du.

Jarraian, saio bakoitzaren eduki nagusia zehaztu da.

SAIOA	EGUNA	NON	EDUKIA
HASIERAKO SAIOA	19/10	Larraungo Udala	Proiektuaren esparrua eta aplikatu beharreko metodologia
LEHEN SAIOA	21/03	Plazaola: Lekunberri	Aurre-diagnostikoa sozializatu eta prozesua baliozkotu.
BIGARREN SAIOA	27/04	Leitzako Udala	Prozesuaren txosten partziala eta aurretiazko AMIAk eraiki.
HIRUGARREN SAIOA	1/06	Apeztegiberri, Jauntsarats (Basaburua)	Behin betiko AMIAk baliozkotu, aukeratu beharreko 5 sektoreak hautatu eta irizpideak zehaztu: lurraldea egituratu eta garatzeko ahalmena.
LAUGARREN SAIOA	17/10	Plazaola: Lekunberri	Ekintza Plana kontrastatu eta gobernantzaren diseinua. Planerako gizarte- eta ekonomia-behatokiaren proposamena.
EKARPENETARAKO PROZESUA	17/10 - 20-11	Posta elektronikoa	Ekintza-planaren azken zirriborroari Talde Eragileak ekarpenak egin zizkion adierazitako aldian.

BOSGARREN SAIOA	23/11 Aranoko Udaletxea	Behatokia eratu eta haren araudia eta gobernantza-eredua onartu. Azken ekintza-plana eta aurrekontua aurkeztu.
----------------------------	----------------------------	--

4.1.1 Talde eragilearen saioetako parte-hartzaileak

	19/10/2021		21/03/2022		27/04/2022		01/06/2022		
Erakundea	Emakumea	Gizona	Emakumea	Gizona	Emakumea	Gizona	Emakumea	Gizona	Em
Lekunberri		2		1				1	
Arano		1		1		1			
Leitza	1	1	1			1		1	
Araitz		1		1		1		1	
Larraun		1				1		1	
Betelu		1							
Basaburua		1		1		1		1	
Goiener	1								
Goizueta				1		1		1	
Plazaola				1				1	
Imotz				1		1		1	
Atetz							1		
Cederna	2	1	2	1	3	1	3	1	
GUZTIRA	4	9	3	8	3	8	4	9	

Foto: Sesión del Grupo Motor

4.2 DIAGNOSTIKOAREN LANKETA

4.2.1. Elkarrizketa erdiegituratuak

Egindako 35 elkarrizketa erdiegituratuak esker (bai prospektiboak, bai sektorialak), eskualdearen egoerari buruzko informazio orokorra lortu ahal izan da, baita sektoreei buruzkoa informazio zehatza ere. Horretarako, lehenik eta behin, 16 elkarrizketa prospektibo egin ziren, azterlanaren errealitatera hurbiltzeko, azterlanaren erronka nagusiak eta lurraldearen berezko ezaugarriak ezagutzeko (ikus gidoia I. eranskinean).

Bigarrenik, 19 elkarrizketa sektorial egin ziren. Elkarrizketa horiek aukera eman zuten sektore bakoitzaren berariazko errealitatea ezagutzeko, eta sektoreei buruz eskura zeuden datuak errazago interpretatzeko. Horrez gain, eztabaida-taldeak eta living lab-ak bideratzeko dauden proposamenak eta beharrak jaso ahal izan ziren (ikus gidoia I. eranskinean).

Parte-hartzaileak

	EMAKUMEA	GIZONA	GUZTIRA
Araizko Udala		1	1
Aranoko Udaletxea		1	1
Aresoko Udala		1	1
Basaburuko Udala	1		1
Beteluko Udala		1	1
Goizuetako Udala		1	1
Imozko Udala		1	1
Larraungo Udala		1	1
Leitzako Udala	1	1	2
Lekunberriko Udala		1	1
Atezko Udala	1		1
Plazaola Turismo Partzuergoa		1	1
Oinarrizko Gizarte Zerbitzuetako (OGZ) berdintasun-teknikaria	1		1
OGZko migrazio-teknikaria	1		1
Amazabal Institutuko orientatzailea	1		1
Medikuntza pertsonalizatuko sektorea	1	2	3
Industria-sektorea	3	6	9
Elikadura osasungarriko sektorea	4	2	6
Merkataritza- eta ostalaritza-sektorea	1		1
Energia berdeko sektorea	1	2	3
Mugikortasun elektrikoaren eta konektatuaren sektorea	1	1	2
GUZTIRA	17	23	40

.2.2 eztabaida-taldeak

Eztabaida-taldeak sektoreen ikuspegitik bideratu dira (informazio zehatza lortzeko), eta sektore bakoitzeko lurraldeko funtsezko eragileen ikuspuntu desberdinen arteko elkarriketan. Horretarako, eztabaida-taldeak egin dira ekonomia-sektore bakoitzean, sektore bakoitzaren errealitate zehatzari buruz eztabaidatzeko, berariazko gida-galderen bidez. Metodologia dinamikoak ere erabili dira AMIA bat sortzeko, baliagarria elkarriketa erdiegituratuaren informazioa txertatzeko eta, ondoren, Talde Eragilera bideratzeko, taldeak kontrastatu eta balidatzeko.

Eztabaida-taldeak egin dira 5 ekonomia-sektoretan: medikuntza pertsonalizatua, merkataritza-ostalaritza, ikus-entzunezko industria, mugikortasun elektrikoa eta konektatua eta energia berdearen industria. Eztabaida-taldeen gidoiak I. eranskinean jaso ditugu.

Plazaola Partzuergo Turistikoak kudeatzen du turismoa Mendialdean. Mendialdeko 7 udalerrik osatzen dute, Basaburua, Betelu eta Aranok izan ezik, eta Sakanako hainbat udalerrri ere hartzen ditu. 2021ean, Plazaolak bere plan estrategikoa modu parte-hartzailean egin zuen, eta, beraz, diagnostikoa eta hurrengo urteetarako prestatutako ekintza-plana daude erabilgarri; horrenbestez, ez da eztabaida talderik egin diagnostikorako. Aipatu behar da Plazaola Partzuergoak Planaren Talde Eragilean parte hartzen duela, hainbat sektoretan ere esku hartu duela; beraz, turismoa behar bezala jaso da planean.

Elikadura osasungarri eta jasangarriaren sektoreak aktibazio-planaren aurretiko ibilbide bat darama: sektorearen diagnostikoa eginga du (2019) eta sektore publikoa eta pribatua biltzen dituen Elikadura Mahaia eratu zuen (2021); horrenbestez, eztabaida-talderik ez egitea erabaki da sektore horretan, baina lehendik zegoen informazioa berariazko elkarriketen bidez zabaldu da.

Eta, azkenik, industriari dagokionez, sektorearen ezaugarriak eta egungo egoera oso desberdinak herri bakoitzean, beraz, toki-erakundearen artean hausnarketa bat egin behar den eskualdean. Hori dela eta, sektorean banakako elkarriketak egin ondoren, industriaren gaiari heltzea erabaki da alkatetzen arteko lehen bilera batean, eta bilera hori living lab-ei buruzko 4.3.1 atalean jaso da.

Parte-hartzaileak

SEKTOREA	HERRIAK	EMAKUM EA	GIZONA	GUZTIR A
Medikuntza pertsonalizatua	Araitz eta Basaburua	2	4	6
Merkataritza/Ostalaritza	Basaburua, Leitza eta Araitz	4		4
Ikus-entzunezkoen	Basaburua, Larraun, Leitza eta	2	3	5

industria	Betelu			
Mugikortasun elektrikoa eta konektatua	Basaburua, Larraun eta Lekunberri	1	2	3
ENERGIA BERDEA	Araitz, Arano, Areso, Larraun, Leitza eta Mendialdeko Mankomunitatea eta Cederna Garalurren energia-zerbitzua	1	7	8
GUZTIRA		10	16	26

4.3 EKINTZA-PLANA LANTZEA

4.3.1. Living Lab-ak

Eta, azkenik, *living lab*-ak (idien laborategia) garatu dira. Lau saio horietan, identifikatutako sektore bakoitzeko bat (turismoa izan ezik, arestian aipatutako errealitateagatik), Talde Eragilean aurrez baliozkotutako amaierako AMIA kontrastatu da, eta, ondoren, berrikuntzari eta lan-ildoak identifikatzeari eta lehenesteari lotutako proposamen-dinamikak sortu dira (sektore bakoitzera ere egokituta), baita garatu beharreko ekintzak diseinatu ere. Ondorioz, Ekintza Planaren zirriborroa egin da, eta, ondoren, Talde Eragileak eta Foro Irekiak baliozkotu dute. *living lab*-en gidoiak l. eranskinean kontsulta daitezke.

Parte-hartzaileak

SEKTOREA	ERAKUNDE PARTE-HARTZAILEAK	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
ENERGIA BERDEA	Goiener, Mendialdeko Mankomunitatea, Industriaren, Energiaren eta S\$ Proiektu Estrategikoen Zuzendaritza Nagusia, Cederna Garalur	4	2	6
MERKATARITZA ETA OSTALARITZA	Kaxkabeltza Elkartea, Lekunberriko Dendarien Elkartea, sektoreko profesionalak.	0	5	5
Industria	Arano, Areso, Basaburua, Goizueta, Larraun, Lekunberri eta Leitzako Udalak	7	0	7
Elikadura osasungarria	Araitz, Basaburua, Goizueta, Larraun eta Leitzako Udalak Nafarroako Gobernua: Basoak Kudeatzeko Atala eta GAN/NIK. NNPEK, Plazaola Partzuergo Turistikoa, Aslana, Habelarte, INTIA, EHNE, UAGN, LeitzEKO KT, Agroforestal Nekazaritza Eskola	11	8	19
GUZTIRA		22	15	37

4.4 PARTE-HARTZE IREKIA

4.4.1 Iradokizunen postontzia eta inkesta

Lanketa-prozesuan zehar, baliozkotu ahala argitaratu dira dokumentuak. Iradokizunen postontzi bat sortu zen mendialdea@cederna.es helbidearekin (gizartearen ekarpenak jasotzeko), baita CEDERNA GARALUR Elkartearen webgunean eskuragarri dagoen inkesta parte-hartzaile bat ere (galdera ireki eta itxiekin, eta prozesuaren funtsezko alderdiei buruz herritarrek duten pertzepzioa ezagutzera bideratuta). Bi tresna horiek bermatu dute parte hartu nahi zuen orok prozesuaren edozein unetan parte hartu ahal izanen zuela. Alabaina, ez da ekarpenik jaso bide horietatik.

4.4.2 Foro Irekia

Living Lab-etatik sortutako Ekintza Planaren zirriborroari elkarriketa erdiegituratueta, dokumentuen azterketetatik eta laguntza teknikoaren eta CEDERNA GARALUR Elkartearen teknikarien ezagutzatik sortutako gaiak gehitu zitzaizkion. Plan hori Talde Eragilearekin kontrastatu ondoren, jende guztiari irekita zegoen foro parte-hartzaile bat diseinatu zen, Talde Eragilea osatzen duten erakundeen eta CEDERNA GARALUR Elkartearen ohiko kanalen bidez iragarria. Foro horretan 21 lagunek esku hartu zuten, eta Mendialdeko gizartearekin azken kontraste bat egiteko balio izan zuen, bai diagnostikoari buruzkoa, bai ekintza-planari buruzkoa (gidoia I. eranskinean kontsulta daiteke).

Foroa amaitu ondoren, epe bat utzi da Talde Eragilea osatzen duten kideen ekarpenak jasotzeko, baina funtsezko ekarpenik egin ez direnez, prozesua itxitzat jo da eta Behatokia eratzean baliozkotutako ekintza-plana aurkeztu da.

Parte-hartzaileak

BERTARATUTAKOEN PROFILA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
Batez ere, toki-erakundeetako ordezkariak, herritarrak, teknikariak, gizarte-langileak, irakasleak, merkatariak, hainbat sektoretako profesionalak eta Cederna Garalur.	16	5	21

4.5 MENDIALDEKO BEHATOKI SOZIOEKONOMIKOA ERATZEA

Eskualdeko Aktibazio Sozioekonomikorako Plana hausnartzeko, aztertzeko, koordinatzeko eta horren inguruan erabakiak hartzeko foro bat ezartzeko, Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoa eratu da. Hainbat erakunde publikok eta pribatuk osatu dute Behatokia. Parte hartzera gonbidatu diren erakundeak honako hauek izan dira:

Udalak	Eskualdeko eragileak	Beste eragile batzuk
Arano	Habelarte	Nafarroako Enplegu

		Zerbitzua
Areso	Kaxkabeltza	GAN-NIK
Araitz	ASLANA	Agroforestal nekazaritza- eskola
Basaburua	Plazaola Partzuergoa	INTIA
Betelu	LeitzEKO KT	EHNE
Goizueta	Lekunberriko Merkatarien Elkartea	UAGN
Imotz	Goier	NNPEK
Larraun	Euskara Mankomunitatea	
Lekunberri	Mendialdeko Mankomunitatea	
Leitza	Araxes Garaiko Mankomunitatea	
	LAGAko eta Basaburuko berdintasun-teknikaria	

4.6 GENERO-IKUSPEGIA

Prozesu parte-hartzaile osoan zehar, diagnostikoan eta ekintza-planean genero-ikuspegia zeharkako elementu gisa txertatu da.

Diagnostikoari dagokionez, informazio kuantitatiboa sexuaren arabera bereizi da, eta gizonen egoerarekiko emakumeenganako diskriminazioa dagoen egoerak identifikatu dira, zuzendu beharreko desberdintasunak identifikatze aldera.

Ekintza Planean, zeharka sartu da genero-ikuspegia, arestian aipatutako diskriminazio horiek zuzentzen saiatzeko, eta gizonen eta emakumeen arteko berdintasun handiagoa ahalbidetu ahal izanen duen inpaktua sustatzeko. Ekintzen adierazleek sexuaren arabera bereizitako informazioa ere jasotzen dute, pertsona fisikoei buruzkoa denean.

Eta, azkenik, prozesu parte-hartzailean parekidetasuna bilatu da, bai parte-hartzean, bai emakumeen eta gizonen esku-hartzean eta ekarpenen kopuruan eta denboran. Horretarako, gako diren eragileak deitzeko orduan, sexua hartu da kontuan, eta, ahal izan den neurrian, emakumeekin jarri gara harremanetan. Hala ere, parte-hartze xehatuaren erregistroan ikus daitekeenez, parekidetasun hori lortzeko ahalegin handiagoak egin diren arren, emaitza ez da izan espero zena.

Bestalde, alkatetzetan gizonezkoak daude. Balioestekoa da alkatetza horietako batzuek prozesuan emakumeek okupatutako zinegotzigoak sartzeko egin duten ahalegina. Hala ere, Plan honen xede ez izan arren eta, beraz, ekintzen artean ez agertu arren, horri buruzko hausnarketa egitea proposatzen da, geroan parekidetasun handiagoa lortzeko bidean aurrera egiteko.

Bestalde, foro irekiak ez zuen deialdia kontrolatzeko aukerarik ematen, nahiz eta kontziliazioa ahalbidetuko zuen ordutegia bilatu den, ahalik eta parte-hartzerik zabalena errazteko. Ikus daitekeenez, parte-hartze hori gizonen aldera desorekatzen da gehienbat, eta hori bat dator gizonek eremu publikoa historikoki okupatu izanarekin.

Eta, azkenik, sektoreei dagokienez, genero-banaketa handia ikusten da sektore bakoitzaren arabera. Merkataritza eta ostalaritza oso feminizatuta dauden bitartean, beste sektore batzuk nabarmen maskulinizatuta daude, eta horrela islatzen da prozesu parte-hartzailean bertan. Horrek adierazten du, prozesu horretan desoreka bat egon izanaz gain, emakumeen lan-aukeretan ere desoreka bat dagoela, etorkizunean potentzial handiagoa duten sektore batzuetan ez baitaude oso presente; eta egoera horrek soldata/lan diskriminazio handiagoa edo eskualdearen maskulinizazio-prozesua areagotzea ekar ditzake.

Egoera hori sakonago aztertzea gomendatzen da, Mendialdeak, oro har, duen erronka nagusietako bat izan baitaiteke.

Azkenik, aipatu behar da dokumentuak, publizitatea eta bestelakoak hizkera ez-sexistan idatzi direla, eta rol-berdintasunaren eta -aniztasunaren balioak zaindu direla.

5. NAFARROAKO S4 ESPEZIALIZAZIO ADIMENTSUKO ESTRATEGIAREKIN ETA BESTE ESTRATEGIA BATZUEKIN BAT EGITEA

Lehen aipatu den bezala, Plan hau lurraldearen garapen adimentsua eta jasangarria sortzeko helburuarekin sortu da, Nafarroako Espezializazio Adimentsuaren Estrategia oinarritzat hartuta eta ondoren aipatuko diren beste Plan eta Estrategia batzuekin lerrokatuta.

Esan beharra dago Nafarroako S4 Espezializazio Adimendunaren Estrategiaren egokitzapena konplexua izan dela, ikuspegi adimentsuaren desberdintasun garrantzitsu bat identifikatu baita.

Mendialdea eskualdearentzat, landa-eremua izanik eta despopulazio-prozesuan dauden herriak dituen, lehentasunezkoa da ekonomia-garapena egitea lurraldearen egituraketa lehentasun gisa hartuta. Horrek merkataritza eta ostalaritza kontuan hartu beharreko sektore osagarritzat hartzea eskatzen du; izan ere, lurraldea dinamizatzeko ekonomia-sektore garrantzitsua izateaz gain, hainbat herritan murrizteko edo desagertzeko arriskuan dagoen oinarritzko zerbitzua ere bada. Lehen deskribatutakoari, eta lurralde-egituraketa indartze aldera, Mendialdean funtsezkoa den elikadura osasungarriaren eta jasangarriaren sektorearen garrantzia gehitu behar zaio; funtsezkoa, bereziki, bestelako ekonomia-jarduerak sortzeko zailtasunak dituzten herri txikientzat.

Bestalde, garapen-ahalmenari dagokionez, sektore batzuetan ez dago behar besteko oinarririk trakzionatzeko, eta, epe laburrean behintzat, eskualdeko ekonomian gako izateko ahalmena izanen duten sektore bihurtzeko. Hori da ikus-entzunezkoen industriaren kasua; jarduera propioa du, baina oso atomizatua, eta oraindik garrantzi txikikoa epe laburrerako sektore eragile izateko modukoa (hala ere, epe ertain edo luzera garrantzi handiagoa har dezakeenaren aukera sumatzen da). Medikuntza pertsonalizatuaren kasua ere hori da. Osasunarekin lotutako jarduera ekonomikoa du, baina oraindik oso txikia benetako ahalmena izanen duen sektore gisa hartzeko. Mugikortasun elektriko eta konektatuarena ere antzekoa da; zerbitzu gisa premia handia du, baina ez da identifikatzen sektorearekiko ekonomia-garapena sortzeko gaitasunik duenik. Aipatutako sektore horiek, batez ere, herritarrei zerbitzuak ematen dizkieten eta eskualdean enpresa-sarerik ez duten pertsona autonomoek bultzatzen dituzte.

Hala ere, industria, oro har, sektore gisa garrantzitsua da, bai ekonomia garatzeko duen ahalmenari dagokionez, bai eskualdea egituratzeko duen ahalmenari dagokionez. Elikagaien sektorean oinarritutako landa-eredu tradizionalarekin tentsioak sortzen

baditu ere, eskualdean biztanleria finkatzen laguntzen du eta enplegua sortzen du, nahiz eta ingurumenaren aldetik jasangarria izan dadin bideratu behar den. Ekintza Planean zehazten den moduan, industria-sektorea indartzeko, oro har sektorerako bideratutako ekintza-multzo bat behar da, espezializazio jakin batera bideratu beharrean, edo, behintzat, horrela identifikatu da prozesu analitiko eta parte-hartzailean.

Gainera, Nafarroako S4 Espezializazio Adimendunaren Estrategiaren lehiakortasuneko 5 faktoreen garrantziari eusten zaio, hala nola: I+G+B, pertsonak eta talentua, enpresa-garapena eta ingurune lehiakorra. Planak, batez ere, 5 faktoreei eragiten die, baina nazioartekotzeari garrantzi txikiagoa emanda; alderdi hori indartzeko ardura duten beste foru-erakunde batzuk ere badaudela ulertuta.

Espezializazio Adimentsuaren Estrategiaz gain, jarraian aipatzen diren plan eta estrategia horiek hartu dira kontuan Ekintza Planari heltzeko orduan:

Sektorea	Plana edo erabilitako estrategia
Elikadura osasungarria	Nafarroako Lurralde Estrategia
	Nafarroako Landa Garapenerako Plana
	Nafarroako ekoizpen ekologikoa sustatzeko Plana
	'Baserritik mahaira' Europar Batasunaren estrategia
	Nekazaritza Politika Bateratuaren Plan Estrategikoa Estatu-mailan
	Nafarroako III. Ekintzailtza Plana
Industria	Nafarroako Lurralde Estrategia
	Nafarroako Landa Garapenerako Plana
	Nafarroako Industria Plana
	Nafarroako III. Ekintzailtza Plana
ENERGIA BERDEA	Nafarroako Lurralde Estrategia
	Nafarroako Landa Garapenerako Plana
	Nafarroako Energia Plana
	Nafarroako III. Ekintzailtza Plana
MERKATARITZA ETA OSTALARITZA	Nafarroako Lurralde Estrategia
	Nafarroako Landa Garapenerako Plana
	Nafarroako Hurbiltasuneko Txikizkako Merkataritza Sustatzeko Plana
	Nafarroako III. Ekintzailtza Plana
Turismoa	Nafarroako Lurralde Estrategia
	Nafarroako Landa Garapenerako Plana
	Nafarroako Turismo Plana
	Plazaolaren Turismo Estrategia
	Nafarroako III. Ekintzailtza Plana

Aldi berean, interes berezizat hartu da Plan honek lurraldean zuzeneko inpaktua eragiten dien Garapen Jasangarriko Helburuak identifikatzea; zehazki, honako hauek:

6. DIAGNOSTIKO SOZIOEKONOMIKOA

6.1 DEMOGRAFIA ETA GIZARTEA

6.1.1 Biztanleria

Mendialdea osatzen duten 10 udalerrietako biztanleria, guztira, 8.789 pertsona zen 2021ean. Hala ere, taulan ikus daitekeen moduan, alde nabarmena dago Leitzako eta Lekunberriko biztanle-kopuruaren eta gainerako udalerrietako biztanle-kopuruaren artean, bai kopuruari dagokionez, bai populazio-joerari dagokionez. Bi udalerrien artean eskualdeko biztanleria osoaren erdia baino gehiago dira (% 51.43), eta Leitzak da biztanle gehien dituen herria: 3.010 biztanle.

Udalerria	Biztanleria	Eskualdeko %
Araitz	512	% 5,85
Arano	114	% 1,29
Areso	275	% 3,13
Basaburua	838	% 9,53
Betelu	377	% 4,29
Goizueta	688	% 7,83
Imotz	435	% 4,95
Larraun	916	% 10,42
Leitza	3010	% 34,24
Lekunberri	1624	% 18,47

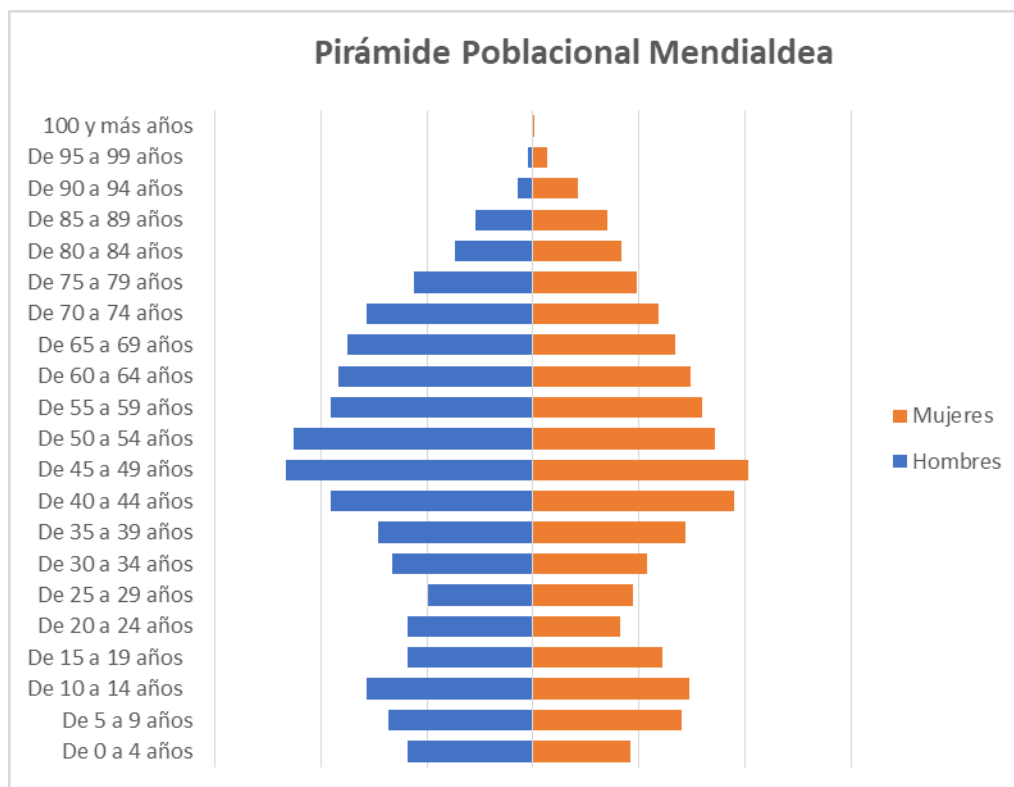
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Biztanleriaren piramideak

Biztanleriaren piramideak erakusten du 45-49 urteko tartea dela ugariena bi sexuetan. Hala ere, 45 urtetik gorako adin-tarte desberdinetan ikus daiteke gizon gehiago daudela emakumeak baino; horrek agerian uzten du Mendialdeko biztanleria maskulinizatzeke joera duela.

Piramideak nabarmen estutzen da gazteen artean; horrek adierazten du eskualdean ez dela belaunaldien arteko ordezkapenik aurreikusten. Gainera, nabarmenezkoa da 25-

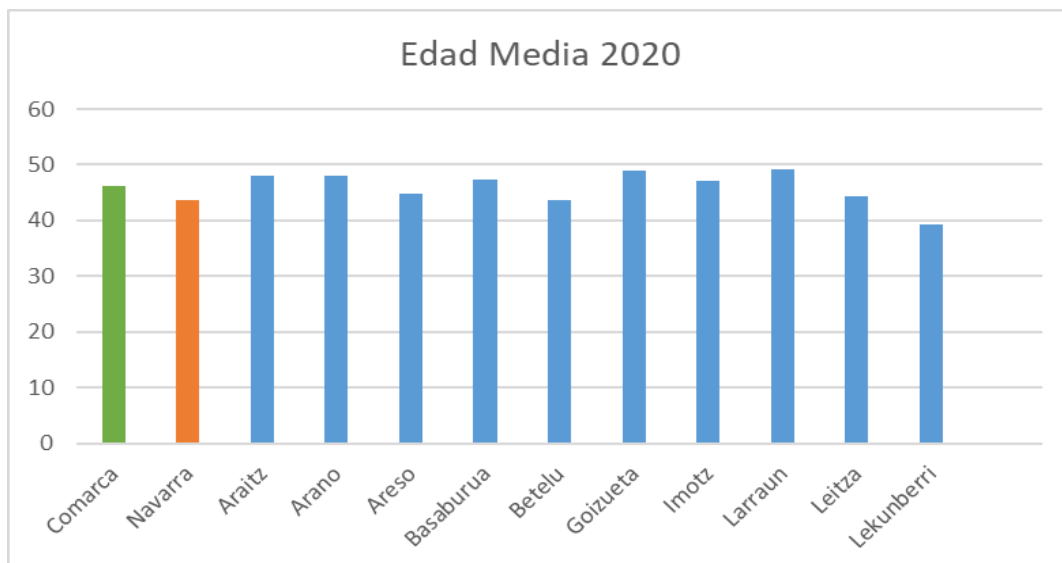
29 urteko tarteak biltzen duen biztanleria urria; neurri handi batean, pertsona asko lan-munduan sartzeko adinarekin bat dator tarte hori, eta, beraz, bizilekuari buruzko inflexio-puntua erakusten digu.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

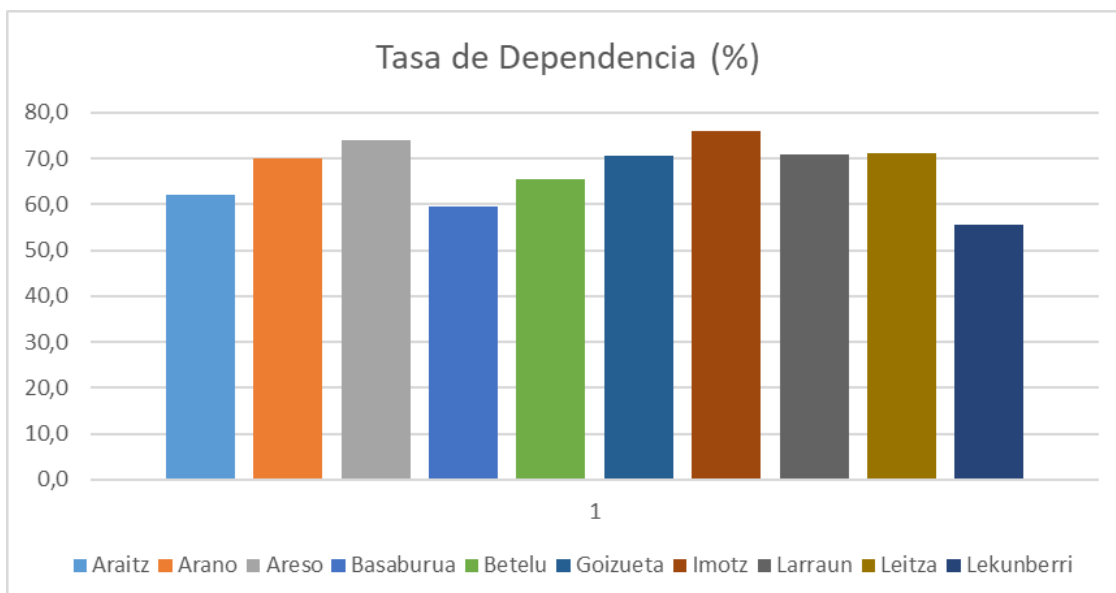
Egitura demografikoa

2020ko datuen arabera, Mendialdeko batez besteko adina 46,1 urtekoa da, Nafarroako batez bestekoa (43,6 urte) baino 2,5 puntu altuagoa. Batez besteko hori herri guztiek gainditzen dute, Lekunberrik izan ezik, 39 urte inguruko batez besteko adina baitu. Beste herri batzuek, aldiz, 50 urte inguruko batez bestekoa dute, eta datu horrek biztanleriaren zahartze garrantzitsua adierazten du.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Mendialdeak, landa-eremuko beste hainbat tokik bezala, erronka demografiko handiari aurre egin behar dio, biztanleriaren zahartzea dela eta. Hori dela eta, biztanleriaren mendekotasun-tasaren irakurketa egin dugu. Mendekotasun-tasa biztanleria aktiboa eta erretiratzeko adina duen biztanleria uztartzen dituen indizea da. Beste era batera esanda, mendekotasun-tasa 65 urtetik gorako eta gaurgero lan egiteko adinean ez dauden pertsonen proportzioa da, oraindik lan egiteko adinean dauden 65 urtetik beherakoekin alderatuta.

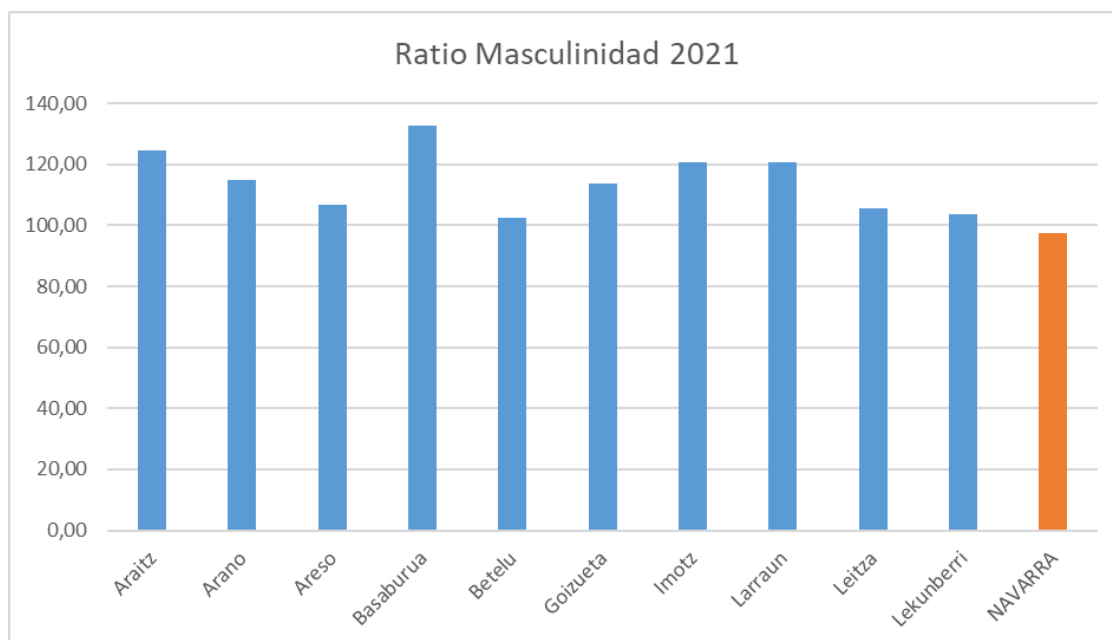
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Datuen balioak erakusten du 100 pertsona aktibo bakoitzeko zenbat mendeko pertsona dauden, ehunekotan adierazita. Ikus daiteke udalerri guztiak, Lekunberri izan

ezik, % 60tik gora daudela; horrek esan nahi du 100 pertsona aktibo bakoitzeko 60 mendeko direla. Adierazle hori % 70era igo da zenbait herritan, eta Areso eta Imotz dira mendekotasun-tasa handienak dituztenak.

Argi eta garbi erakusten da Mendialdeko biztanleriaren maskulinizazioa. Berau, Betelu, Leitza eta Lekunberrin izan ezik, 100ekoaren inguru dago; alegia, 1-1 gizon- eta emakume-proportzioa. Gainerako udalerrietan, ratioak nabarmen egiten du gora, eta 130 puntutik gorakoa ere bada Basaburuaren kasuan.

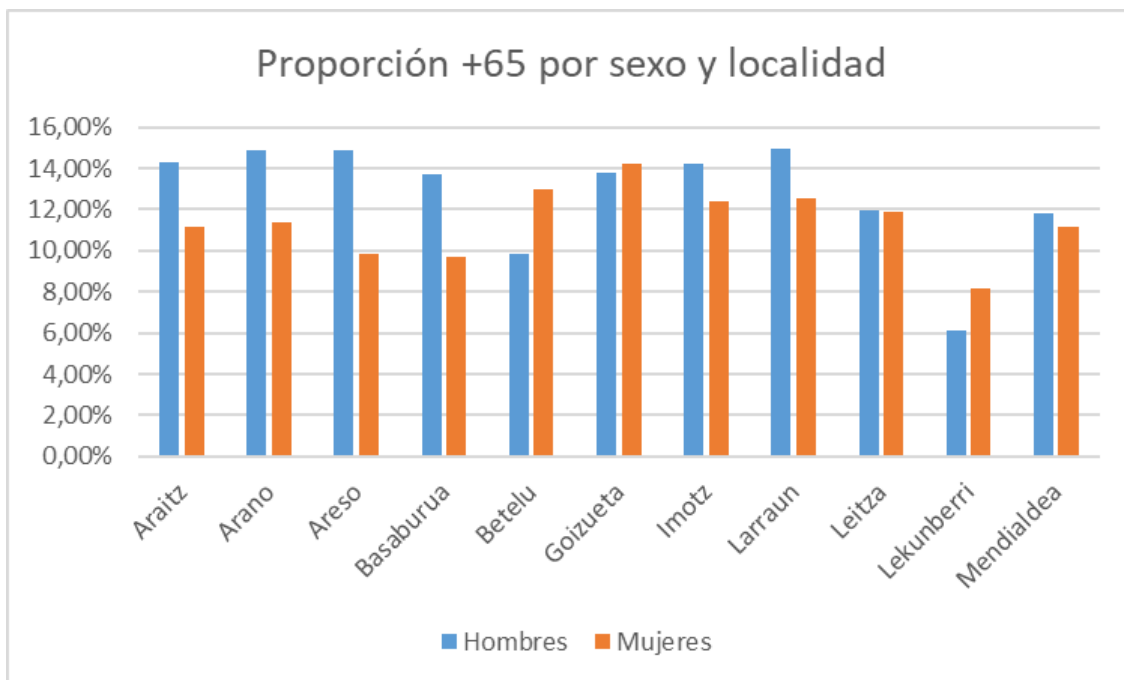
Fenomeno hori azal dezaketen faktoreen artean daude lan-merkatua eta jarduerasektore nagusiak, gaur egun oso maskulinizatuta daudenak (industria, eraikuntza eta abeltzaintza).

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Zahartzea

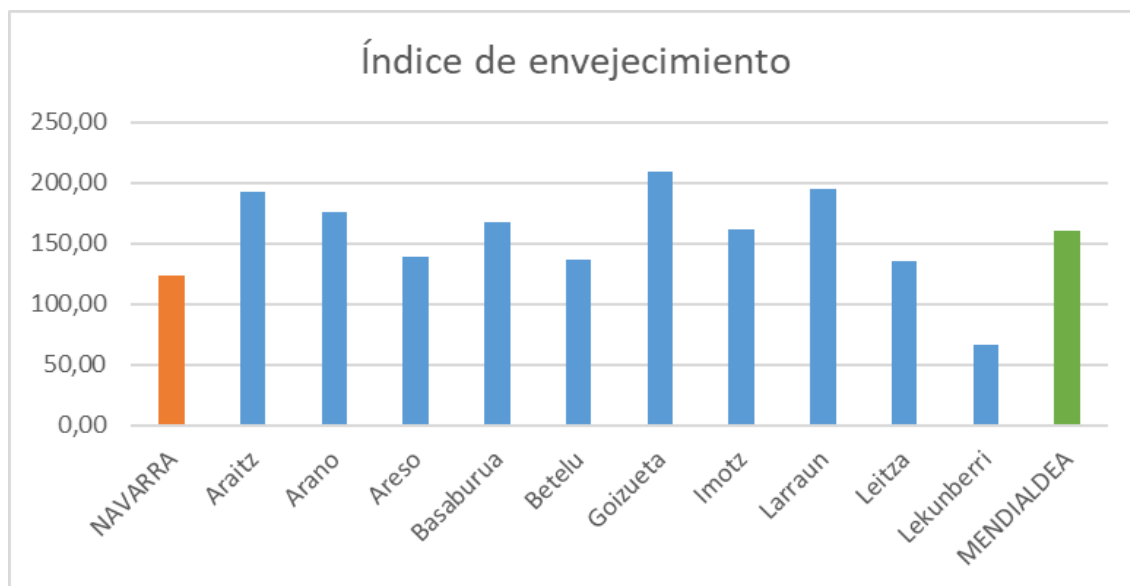
Populazioen zahartze-maila ezagutzeko, aztertu beharreko ingurunearen errealitatea hobekien erakusten duten adierazleak dira 65 urtetik gorako pertsonen proportzioa aztertutako biztanleria osoarekiko (sexuaren arabera bereizita), eta biztanleria zahartzearen adierazlea.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

65 urtetik gorakoek biztanleria osoarekiko duten proportzioa erakusten duen grafikoak (eskualdeko herrien artean eta gizonen eta emakumeen artean bereizita, eta Mendialdeko batez bestekoarekin alderatuta) biztanleria zahartzen ari dela erakusten du, oro har, herri gehienetan.

Zahartze-indizeak 65 urtetik gorako pertsonen 16 urtetik beherakoekiko duten proportzioa neurtzen du, horrela biztanleriaren ordezkapena ezagutzeko. Grafikoak erakusten du 100etik gora dagoen herri orok adineko pertsona gehiago dituela gazteak baino, eta ez dagoela 100-100eko proportzionaltasunik.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

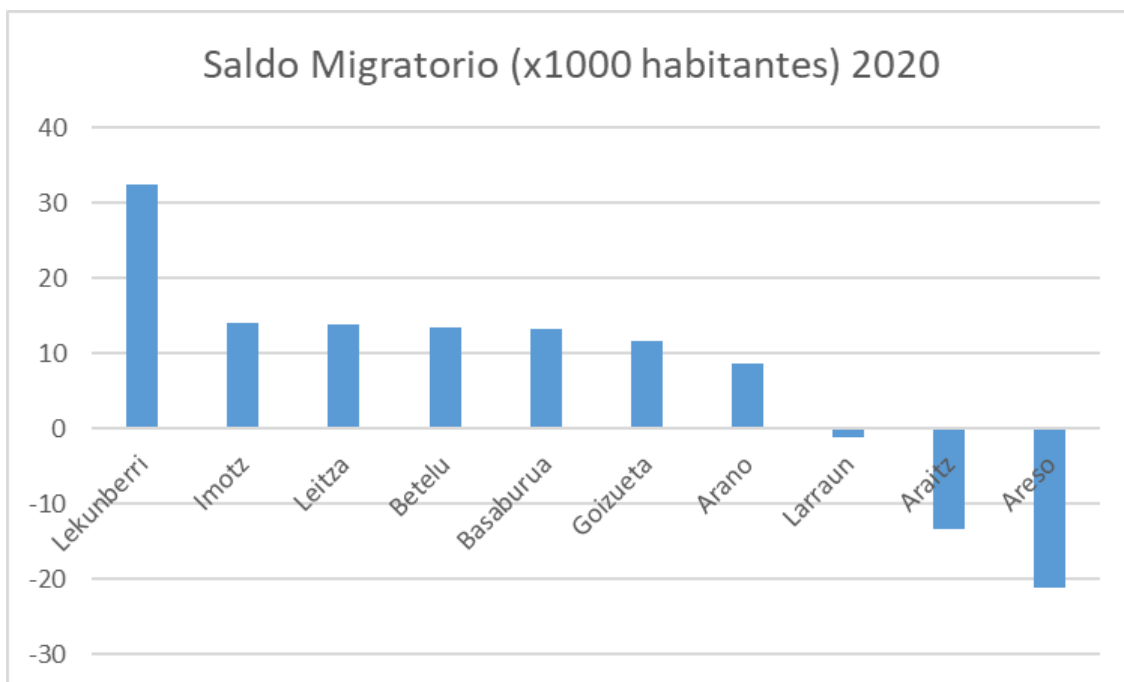
Mendialdeko batez besteko zahartze-indizea 154,73 da; alegia, 100 gaztetik (16 urtetik beherakoak) 154,73 pertsona daude 65 urtetik gorakoak. Datu hori Nafarroako batez bestekoaren gainetik dago (123.55), eta desira den 100-100eko proportzioaren gainetik egon arren, ez du Mendialdeak duen horren zahartze nabarmenik.

Biztanleriaren zahartzea mundu-mailako fenomeno da; jendea gero eta gehiago bizi da, eta ez dago 65 urtetik gorako populazio horiek ordezkatzeko duen nahikoa jaiotza. Hala ere, Mendialdeko egungo datuek, herri bakoitzean zehatz-mehatz aztertuz gero, erronka demografiko garrantzitsua erakusten dute, hainbat herrik 200 inguru baitute (hau da, gazte bakoitzeko bi adineko daude).

Testuinguru horretan dago Lekunberriko salbuespena. Herriak 66,19ko zahartze-indizea du; horrek esan nahi du 65 urtetik gorako pertsona bakoitzeko ia 2 gazte daudela (16 urtetik beherakoak), eta horrek, gaur egun, biztanleriaren ordezkapena bermatzen du.

Migrazio-mugimenduak

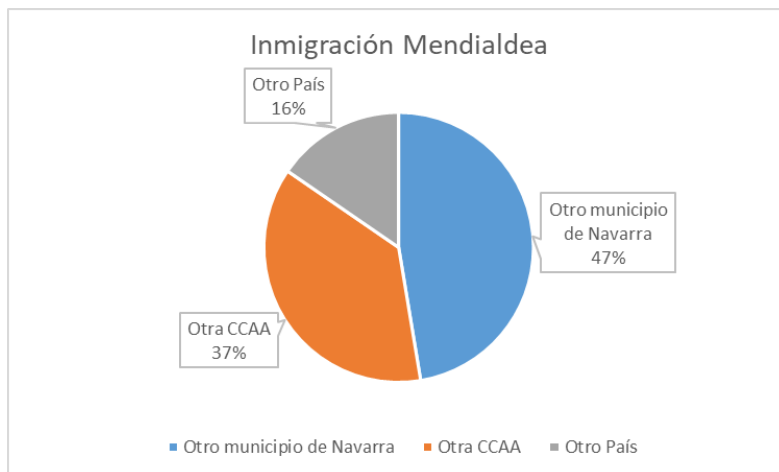
Migrazio-mugimenduek aukera ematen dute dauden populazio-fluxuak ezagutzeko, baita leku baten demografia-egoera aurreikusteko ere. Era berean, lurraldeek biztanleria finkatzeko eta pertsona berriak erakartzeko izan ditzaketen mugak edo ahalmenak ezagutzeko aukera ematen duen adierazlea da.

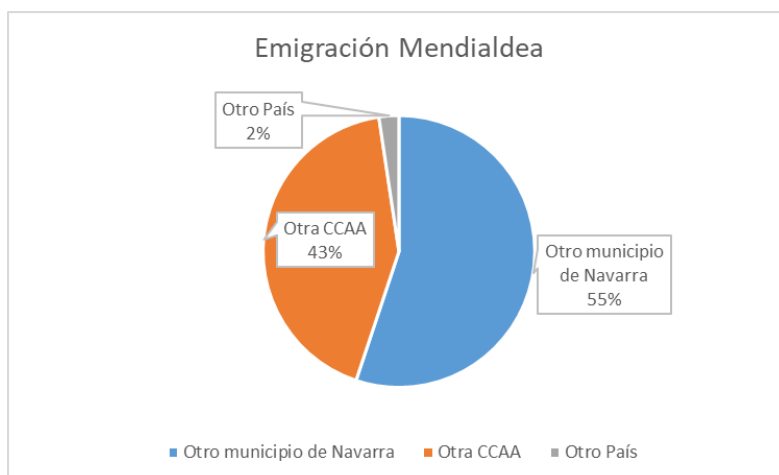
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Mendialdea ez da migrazio-fluxu handiko eremua. Migrazio-saldoak immigrazioaren eta emigrazioaren arteko balantzea erakusten du, eta ikus daitekeenez, 2020an Lekunberrik jaso zuen pertsona gehien (ziurrenik industriarekin duen loturagatik) eta, ondoren, Imotz, Leitza, Betelu, Basaburua, Goizueta eta Aranok. Larraunek, Araitzek eta Aresok, berriz, saldo negatiboa izan zuten, eta horrek esan nahi du iritsi direnak baino pertsona gehiagok emigratu dutela.

2020an gertatutako migrazio-fluxuak zehatzago aztertuta, migratzaileen ia erdiak (% 47) Nafarroako beste udalerri batzuetatik datozela ikus daiteke. % 37 beste autonomia-erkidego batzuetatik dator eta, azkenik, % 16 beste herrialde batzuetatik. Ingurunea, bizimodua, lurzorua/etxebizitzaren prezioa edo Iruña edo Donostia bezalako probintzietako hiriburuetatik hurbil egotea izan daitezke migrazio-errealitate hori azaltzeko arrazoietakoz batzuk.

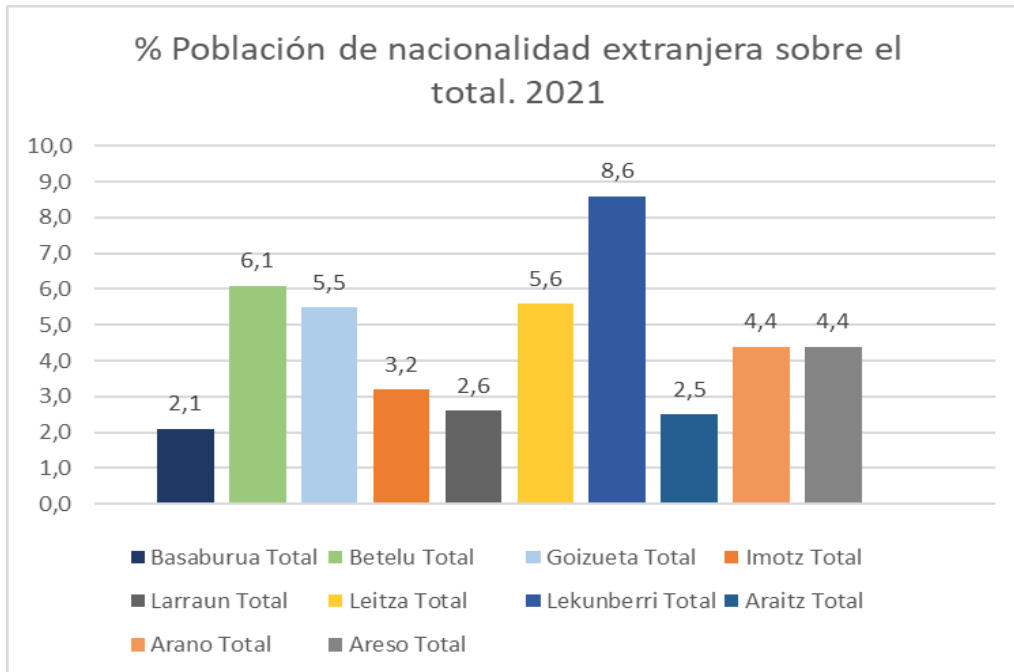
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Bestalde, Mendialdetik irten diren pertsonak aztertuz gero (emigrazioak), gehiengoa (% 55) Nafarroako beste udalerri batzuetara joan dela ikus daiteke. Era berean, % 43

beste autonomia-erkidego batzuetara joan zen, eta gainerako % 2k beste herrialde batera emigratu zuen.

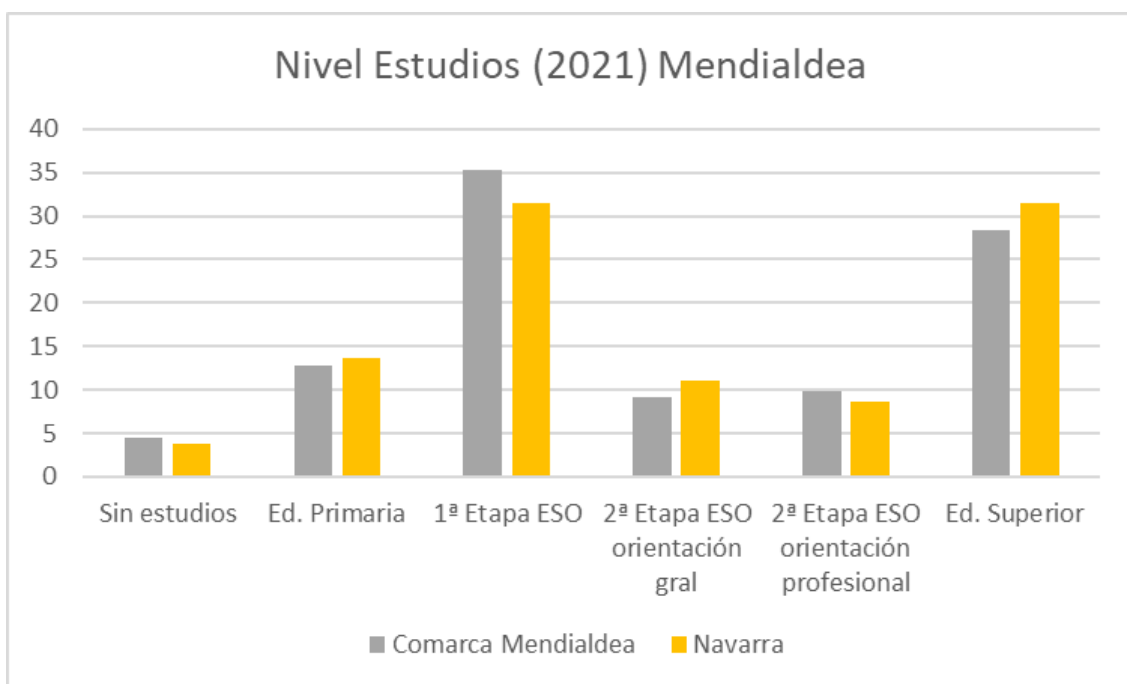
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Nastaten datuen arabera, 2021ean Nafarroan atzerriko nazionalitatea zuen biztanleria % 10,8 zen. Mendialdeko ehunekoa hori baino nabarmen txikiagoa da, % 4,5eko batez bestekoarekin. Lekunberri izan ezik (atzerritarren % 9 inguru du), eskualdeko herri gehienak % 6tik behera daude.

6.1.2 Hezkuntza eta prestakuntza

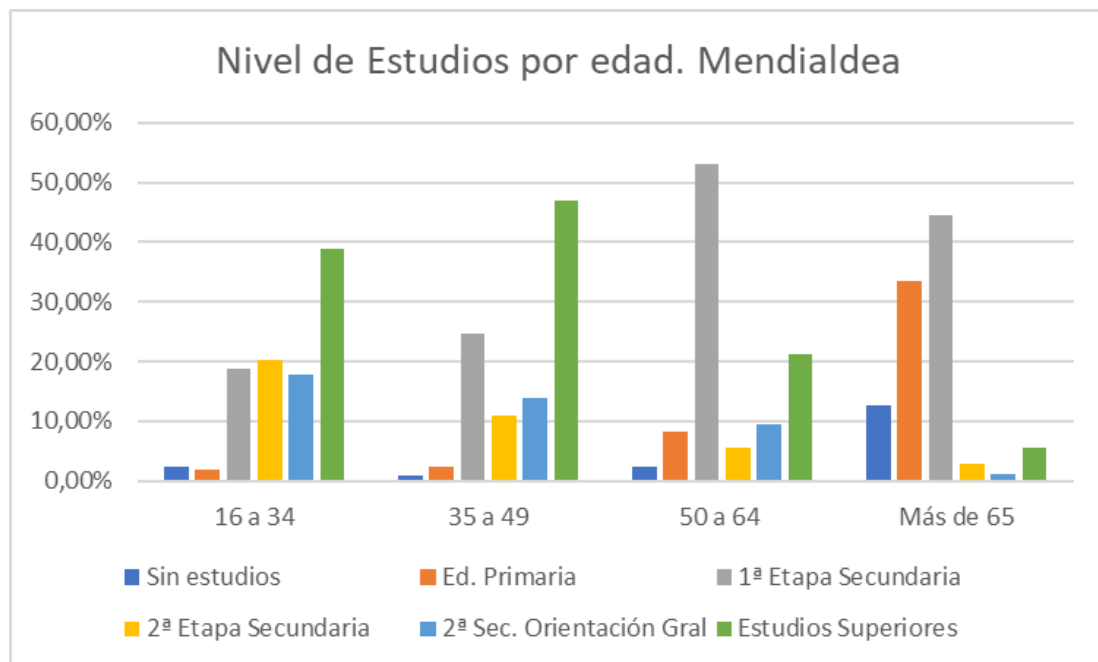
Hezkuntza-maila

Goi mailako ikasketak dituen Mendialdeko biztanleria-kopurua Nafarroako batez bestekoaren gainetik dago, eta, gainera, gainerako ikasketa mailekiko ehuneko handia du (% 31,42). Beste ehuneko nagusia (% 31,53) DBHko lehen etapako ikasketa-maila duten pertsonen dagokie, eta ohikoagoa da adin-tarte aurreratuagoa duten pertsonen artean. Bestalde, ikasketarik gabeko pertsonen ehunekoa oso txikia da, eta Nafarroako batez bestekoaren nahiko antzekoa.

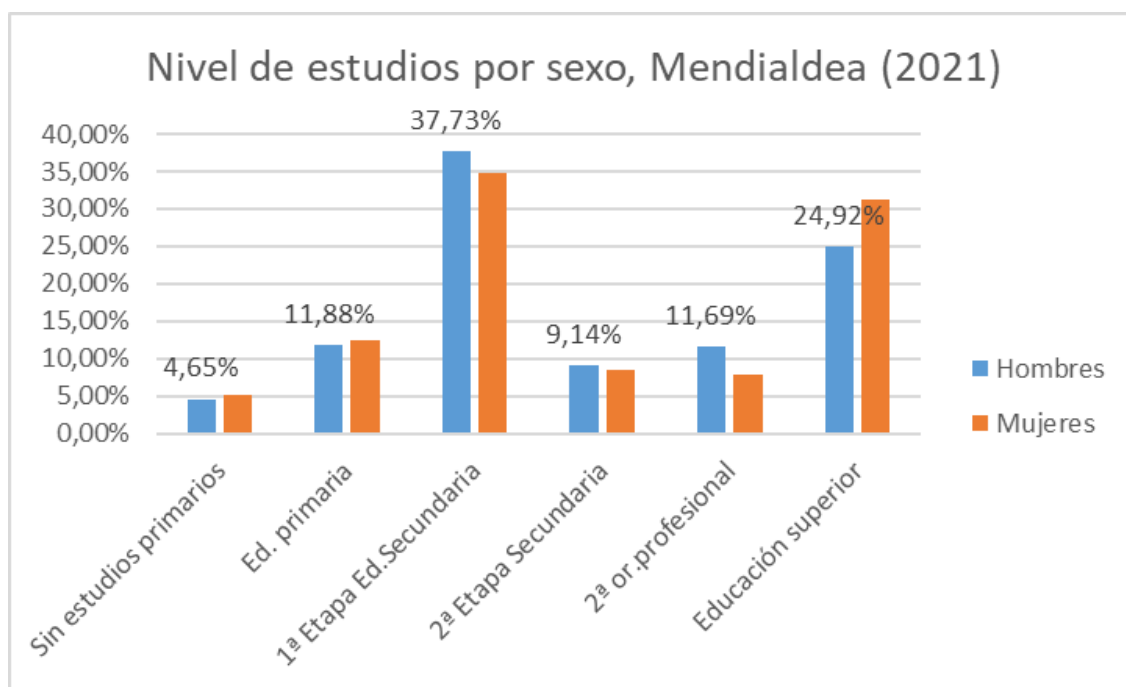

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Mendialdeko hezkuntza-maila adin-taldeen arabera bereizita, hezkuntza-mailan izandako bilakaera ikus daiteke. 50 urtetik aurrera, ikasketa gehienak bigarren hezkuntzako lehen etapakoak dira (garai bateko Oinarrizko Hezkuntza Orokorra), eta goi-mailakoak ehuneko txikiagoa da adin-tarteak gora egin ahala. Ikus daiteke, halaber, 35 eta 49 urte bitarteko biztanleriak indize handiagoak dituela goi-mailako hezkuntzan 16 eta 34 urte bitartekoen artean baino, eta joera pixka bat aldatu dela.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Eta, hezkuntza-maila sexuaren arabera bereizita, ikusten da gaur egun emakumeek goi-mailako ikasketa gehiago dituztela gizonek baino, 5 puntuko aldearekin eta biztanleria osoaren % 30 gaindituta. Gainerako hezkuntza-mailetan ez dago alde adierazgarriarik. Ez dago Mendialdeko pertsonen egindako goi-mailako ikasketen

tipologiari buruzko datu zehatzagorik. Datu hori adierazle interesgarria da ikasketen eta eskualdean eskaintzen den enpleguaren arteko lotura ezagutzeko.

Ikastetxeak

Mendialdeko ikastetxeen zonakatzea eskualdeko 10 udalerrietatik 5etan banatzen da. Leitza eta Lekunberri dira, biztanle gehien dituztelako, ikastetxe eta hezkuntza-aukera gehien dituztenak.

HERRIA	IKASTETXEA
ARESO	Areso Nazabal HLHIP
BETELU	Betelu Araxes HLHIP
BETELU	Ei Betelu Sorgintxo HE
Goizueta	Goizueta A. Narbarte Xalto HLHIP
Leitza	Leitza Erleta HLHIP
Leitza	Leitza Amazabal BHI
Leitza	Leitza Itzaire HE
Lekunberri	Lekunberri Ibarberri HLHIP
Lekunberri	Lekunberri Aralar mus. esk. pub.
Lekunberri	Lekunberri HE

Iturria: Gobernu Irekiko datuak. Ikastetxeak.

Burututako dinamika parte-hartzaileetan identifikatu den zailtasun nagusietako bat herrien eta ikastetxeen arteko mugikortasunarekin lotuta dago, ez baitute beti eskola-garraioko zerbitzu egokirik, eta horrek ibilgailu partikularra erabili beharra dakar.

Eskualdeak ez du goi-mailako hezkuntzarako aukerarik (lanbide-heziketa edo unibertsitatea), eta, beraz, interesa duten pertsonen handik kanpora joan behar izaten dute (normalean Iruñera edo Donostiara). Herrien arteko garraio publikoaren defizita eta hiribururanzko maiztasun eskasa direla eta, goi mailako ikasketak egiten dituzten eta ibilgailu partikularrik ez duten pertsona asko beren ikasketek irauten duten bitartean beste leku batean bizitzera behartuta daude; egoera horrek arriskua izan dezake kanpoan lan aukerak bilatzeko eta eskualdera ez itzultzeko.

6.1.3 Ekonomia eta Enplegua

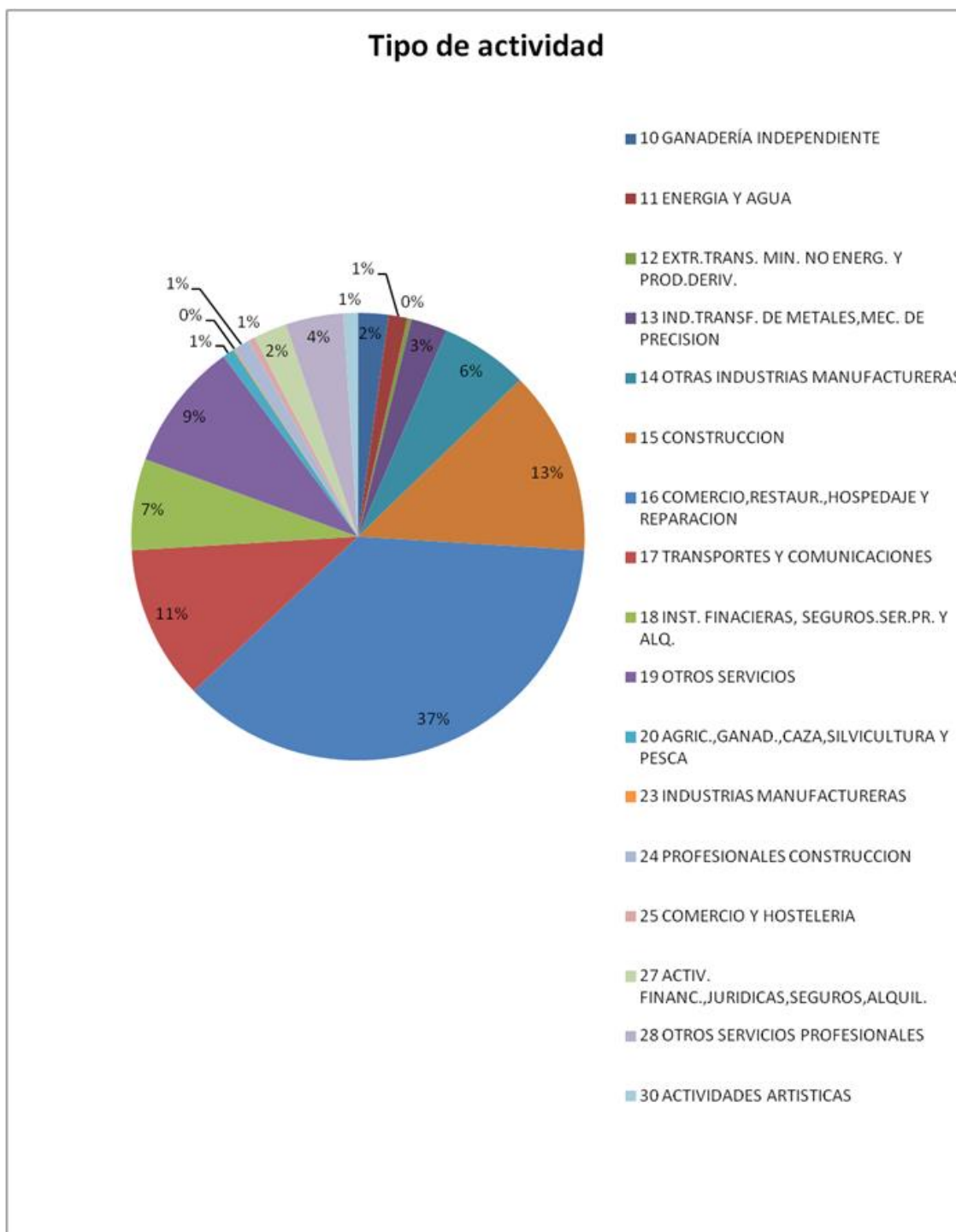
Udaletako 2021eko Ekonomia Jardueren gaineko Zergaren (EJZ) datuen arabera, Mendialdean 764 enpresa zeuden guztira, eta horietatik 400 Lekunberrin eta Leitza zeuden, eskualde osoko % 52,35.

UDALERRIAK	ENPRESA-KOPURUA	ENPRESAK (%)
Araitz	48	% 6,27
ARANO	14	% 1,83
ARESO	29	% 3,79
Basaburua	73	% 9,55
BETELU	25	% 3,27
Goizueta	52	% 6,80
Imotz	45	% 5,89
Larraun	78	% 10,20
Leitza	217	% 28,40
Lekunberri	183	% 23,95
Guztira, orokorra	764	% 100

Iturria: EJZ (2021)

Udaletako EJZen datuek ere erakusten dute enpresen % 58 pertsona autonomoak direla, % 27 sozietate mugatuak, eta gainerakoa beste forma juridiko batzuetan banatzen dela (% 5 sozietate anonimoak, % 4 sozietate irregularrak eta abar). Egiten dituzten jardueri dagokienez, enpresa-jarduerak nabarmentzen dira (% 90), ondoren lanbide-jarduerak (% 9) eta, azkenik, arte-jarduerak (% 1).

Hurrengo taulan, jarduera-motaren banaketa ikus daiteke, udalerrika.

Iturria: Lanketa propioa udaletako 2021eko EIZtik abiatuta

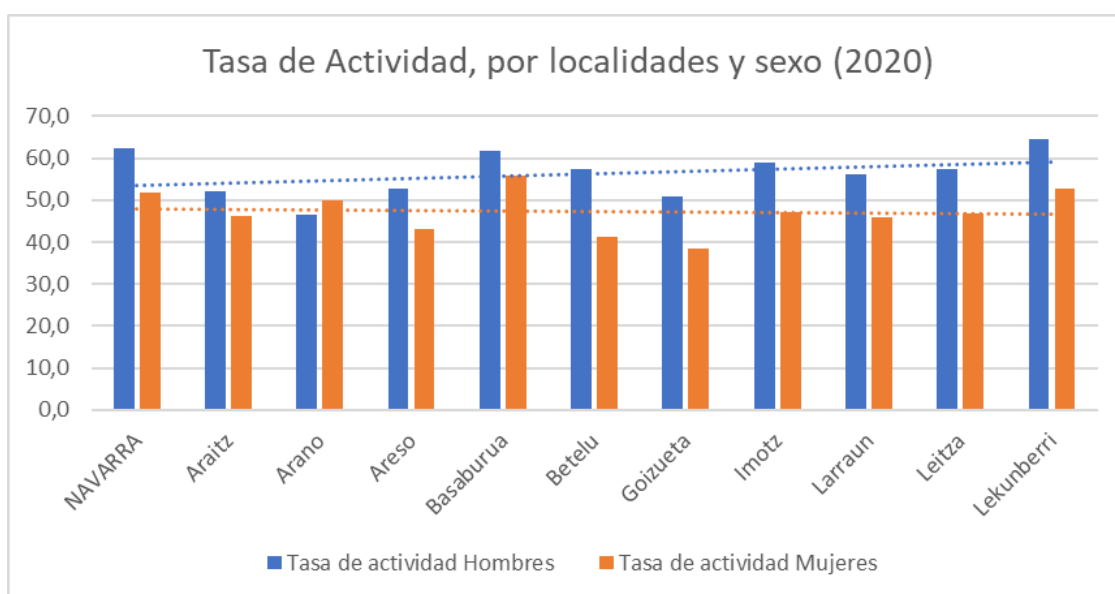
Ikus daitekeenez, kategoria nagusia merkataritza, jatetxeak, ostatua eta konponketa dira (% 37). Eraikuntza (% 13) eta garraioa (% 11) ere jarduera garrantzitsuak dira, eta gainerako jarduerak aldatu egiten dira udalerriaren arabera (ikus eranskina).

Bereziki aipatu behar da abeltzaintza-jarduera, arestian aipatu bezala, eskualdeko sektore bereizgarria baita. Hala ere, abeltzaintzak ez dirudi, beste sektore batzuekin

alderatuz gero, oso adierazgarria denik kantitateari dagokionez, jardueren % 2 baino ez baita. Horren arrazoia da, alde batetik, eskualdean egiten den abeltzaintza intentsiboa dela eta abeltzain gutxi batzuek burutzen dutela, eta, bestetik, gutxitzen ari den jarduera dela, bai sektoreak ustiapenak errentagarriak izateko aurre egin behar dien baldintza kaltegarriengatik, bai ustiategi estentsiboetan belaunaldien arteko erreleborik ez dagoelako.

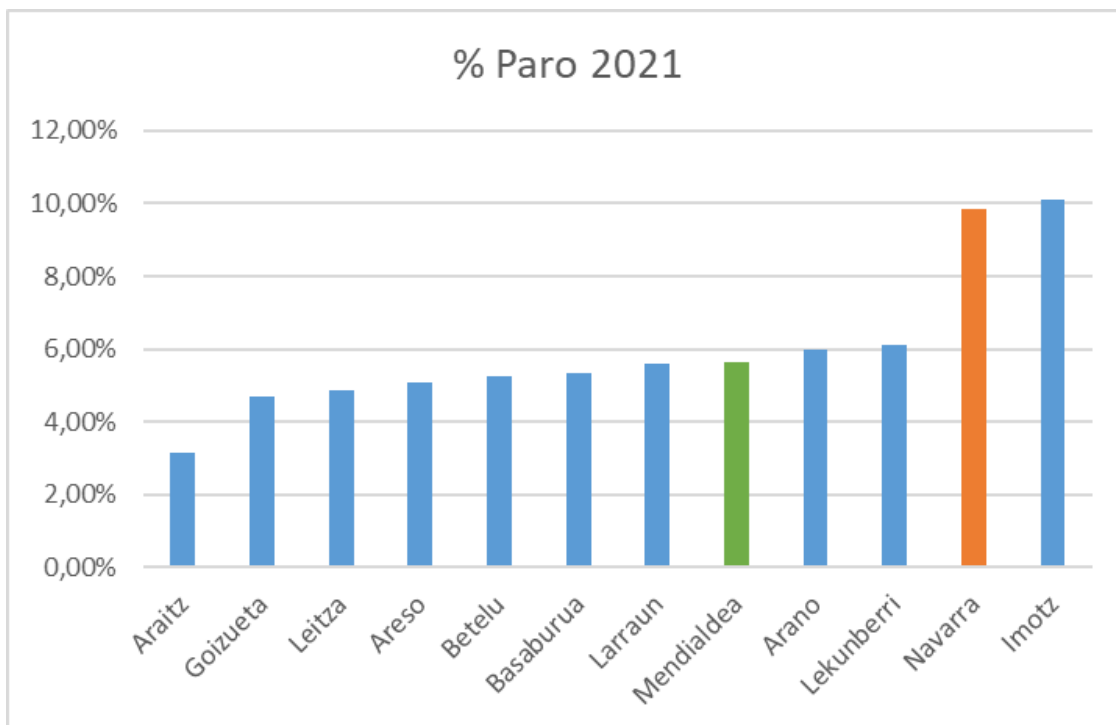
Jarduera- eta langabezia-tasa

Jarduera-tasa jardunean dauden pertsonen ehunekoa ezagutarazten duen adierazlea da, 16 urtetik gorako guztizko biztanleriarekiko (lan egiteko gutxieneko adina).

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta. (2020)

Mendialdeko jarduera-tasa, Nastateko datuen arabera (2020), Nafarroako batez bestekoaren azpitik dago, 5 puntu baino gehiago (biztanleriaren zahartze handiagoaren ondorioz). Enplegurako % 51,83 pertsona aktibo daude. Adierazle hori garrantzitsua da, ekonomia osoaren motorra baitira. Zenbat eta ehuneko txikiagoa izan, orduan eta pertsona gutxiago izanen dira ekonomia-sistemari eutsiko diotenak eta, horrela, ekonomia-sistemaren jasagarritasuna bermatuko dutenak.

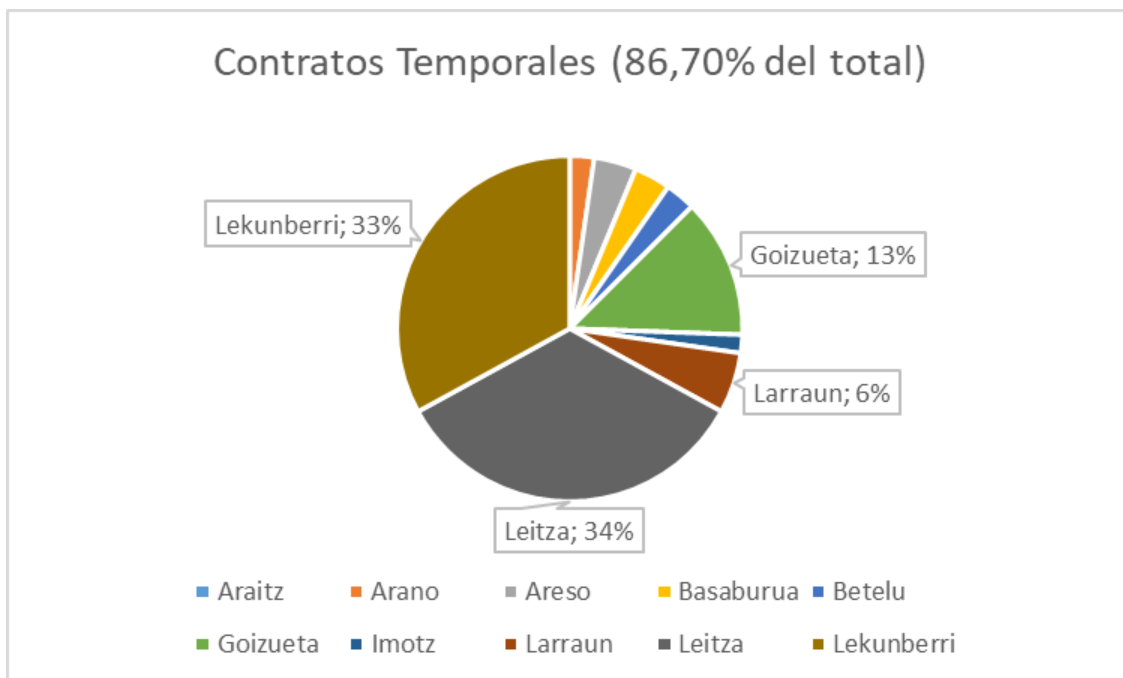
Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

2021ean Mendialdean langabeen ehunekoa nahiko positiboa da (% 5,62), Nafarroako batez bestekoarekin alderatuta (% 9,87). Herri guztiak (Imotz izan ezik) batez besteko horretatik behera daude.

Era berean, aztertutako beste adierazle batzuetan bezala, alde nabarmenak daude eskualdeko herrien artean. Horrela, Basaburuan, Leitza edo Lekunberrin jardueratasak Nafarroako batez bestekora hurbiltzen eta gaitzen dira. Aldiz, % 50etik beherako tasak dituzten herriak ere badaude.

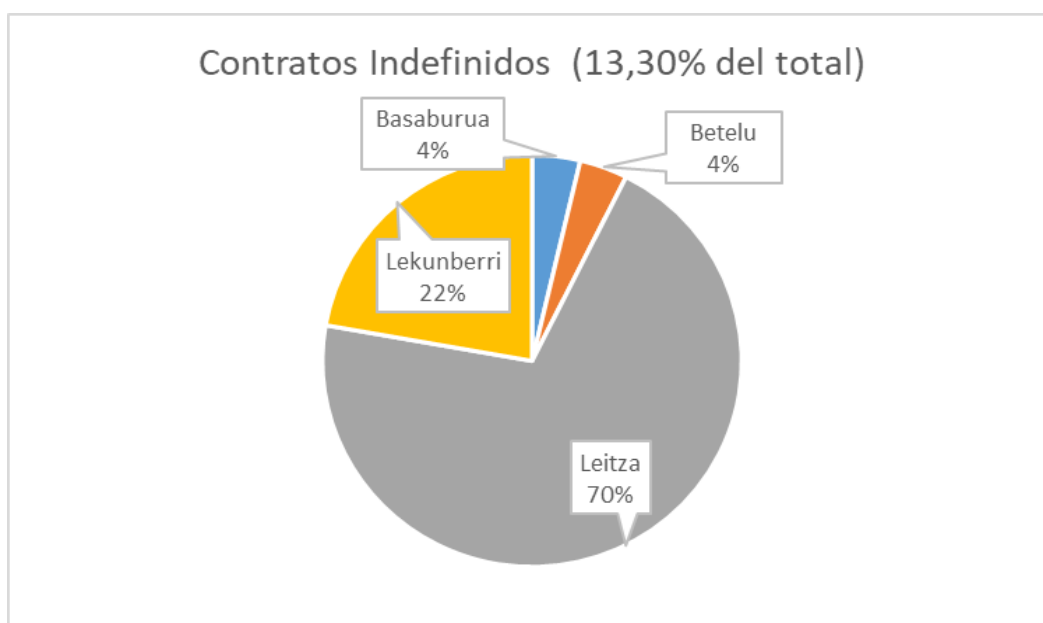
Kontratazioak

Aurreko datuak aztertu ondoren, ez da harritzekoa Leitza eta Lekunberri izatea eskualdean kontratazio-ehuneko handiena duten herriak; izan ere, horiek dituzte biztanle gehien, enpresa gehien eta gizarte segurantzako afiliazioa gehien.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta, 2021eko abendua

Aipatu behar da, 2022ko martxoko lan-erreformaren ondoren, kontratazioari buruzko datuak asko aldatuko zirela. Hala ere, 2021eko datuek (abendukoak) udalerrri bakoitzak kontratazioekiko duen pisua testuinguruan jartzeko eta ezagutzeko balio dute. Aldi baterako kontratuak dira nagusi, guztizkoaren % 86,70. Kopuru handi samarra da hori, eta, gainera, lan-prekarietatearen indize handiagoekin lotuta dago. Eta, arestian aipatu dugun bezala, Leitzan eta Lekunberrin (% 34 eta % 33, hurrenez hurren) ematen dira kontratazio horietako asko; ondoren, Goizuetan (% 13) eta Larraunen (% 6).

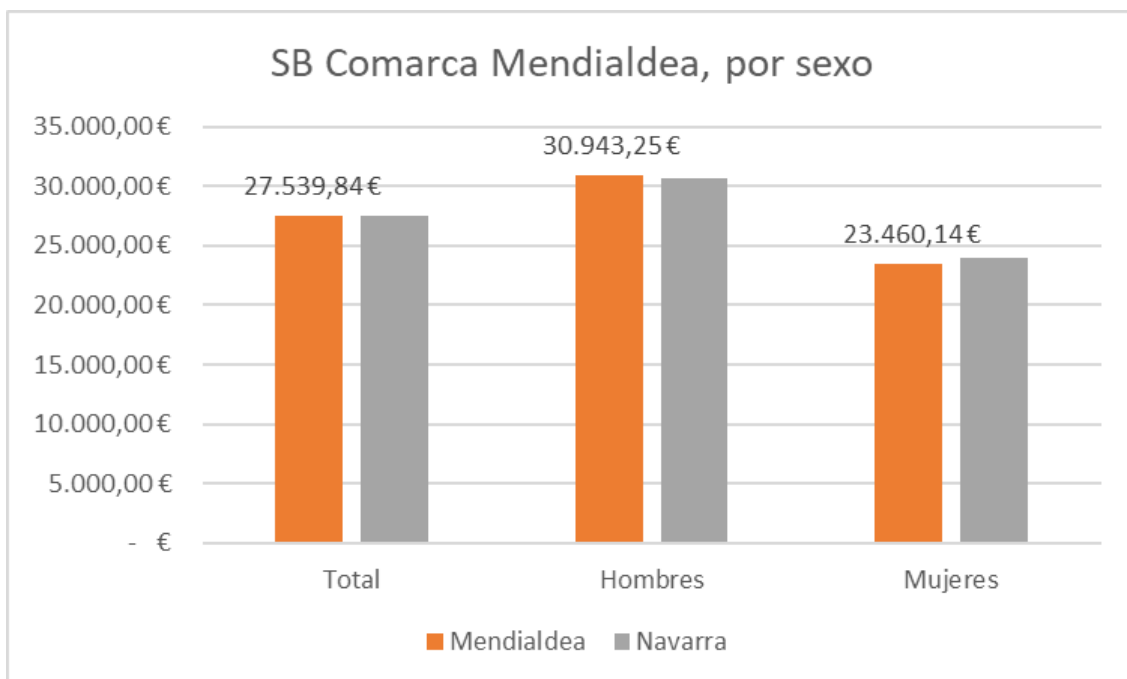

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Kontratu mugagabeen azterketari dagokionez (% 13,30), ikus daiteke Leitzak egiten dituela kontratu horietatik gehienak; Mendialdeko guztizkoaren % 70. Eta, alde handiarekin, Lekunberrik: % 22.

soldata gordina

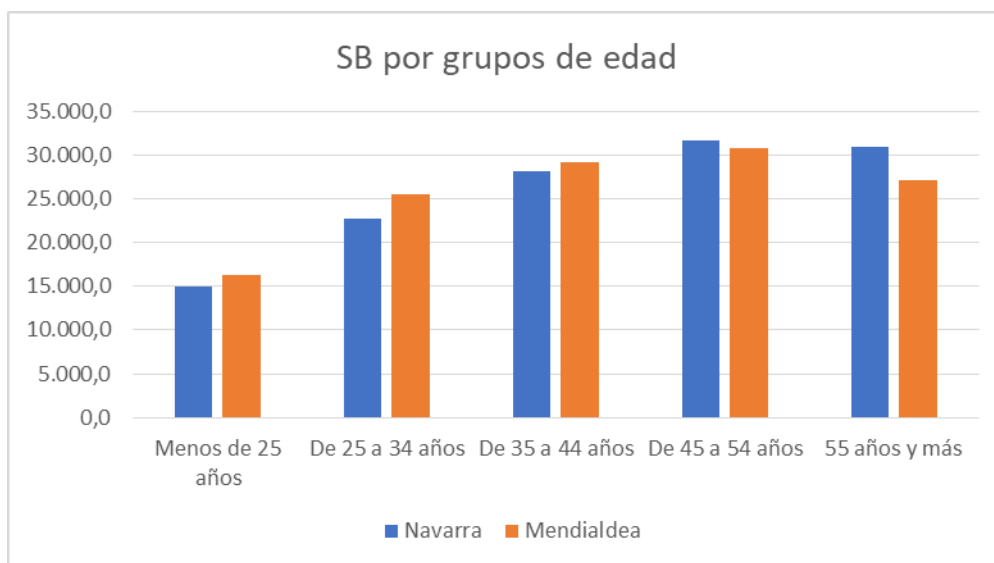
Jarraian, soldata gordinaren adierazlea ageri da, sexuaren, adin-taldeen, nazionalitatearen eta jardura-sektorearen arabera bereizita, Nafarroako batez bestekoarekin alderatuta, eta lan-egoeraren ikuspegi zehatzagoa izate aldera.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Mendialdeko soldata gordin osoa, grafikoan ikus daitekeen bezala, Nafarroako batez bestekoa baino zertxobait handiagoa da; 27.539,84 € gordin urtean. Hala ere, eta Nafarroako joerari jarraituz, alde handi samarrak daude gizonen eta emakumeen urteko soldata gordinaren artean. Eskualdeko gizonen soldata Nafarroako batez bestekoa baino altuagoa; urtean ia 31.000 € kobratzen dute. Aldiz, emakumeak ez dira 24.000 €-ra iristen. 7.000 €-ko aldea dago, Nafarroako batez bestekoa baino handiagoa.

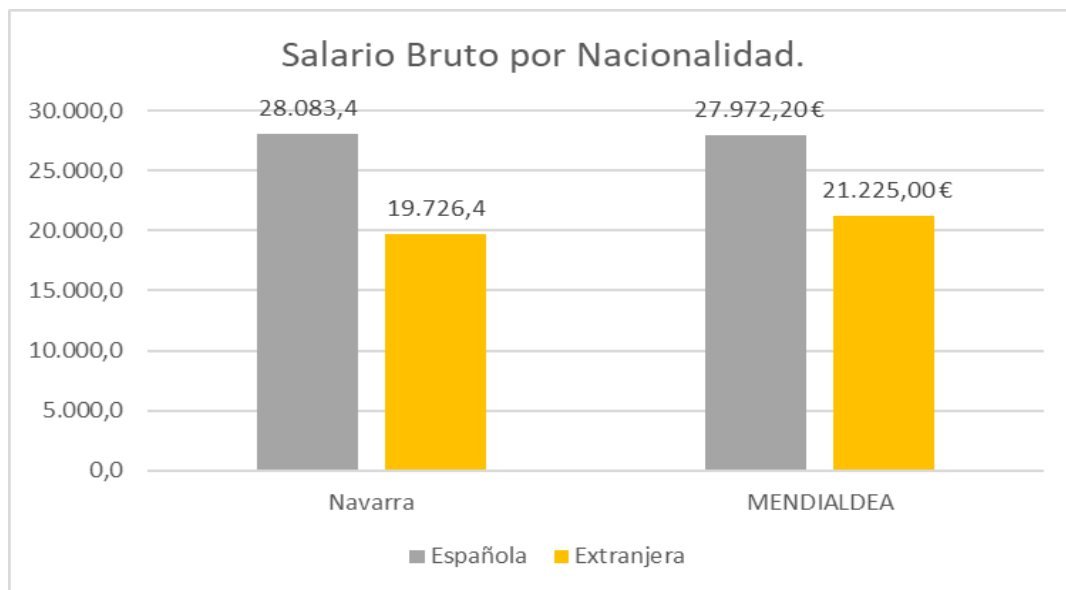
Gizonen eta emakumeen arteko soldata-arrailearen faktoreetako batzuk honako hauek dira: lanaldi partzialeko enplegua, gutxien aitortzen diren lan-sektoreak, kontratuen behin-behinekotasuna eta gizartean hain lanbide ez diren lanak.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

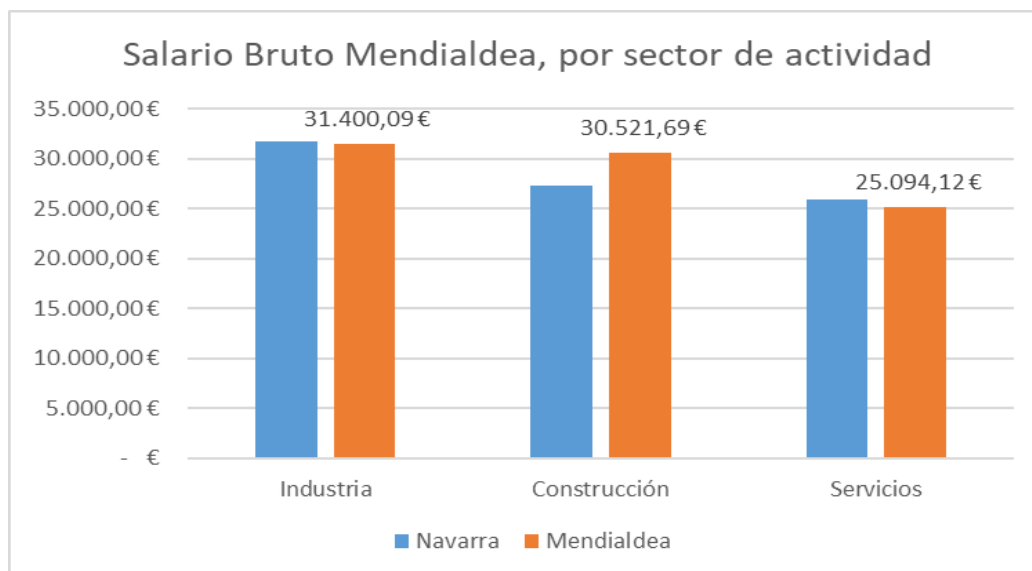
Adin-taldeen arabera soldata-joera progresiboa da, bai Mendiáldean, bai Nafarroan, 25 urtetik beherakoen tartetik 45-54 urtekoen tartera; azken hori da soldata gordin altuen jasotzen duena. Joera horrek logika bati jarraitzen dio, pertsonek lan-munduan duten aurrerapenarekin bat baitator. Hala ere, Mendiáldearen kasuan, nabarmentzekoa da 45 eta 54 urte bitarteko eta 55 urte edo gehiagoko artean gertatzen den jaitsiera nabarmena, ia 4.000 eurokoa baita. Gainera, Mendiáldeko batez besteko soldata, Nafarroako batez bestekoarekin alderatuta, handiagoa da 44 urtera arteko tarteetan. Soldata hori murriztu egiten da hurrengo bi tarteetan.

Grafiko horren gainean, nabarmentzekoa da gazteen batez besteko soldata (34 urte arteko gazteak); izan ere, lan-merkatuan beranduago sartzeagatik (goi-mailako ikasketak eginak dituztelako), 25.000 €-tik beherako diru-sarrera gordinak dituzte, horrek emantzipazioan eta etorkizuneko bizi-proiektuetan duen eraginarekin. Hori guztia ziurgabetasuneko lan-, gizarte- eta ekonomia-testuinguru batean, lan-merkatuan sartzen ari direnen egoera errazten ez duena.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Urteko soldata gordinari dagokionez, beste alde nabarmenetako bat pertsonen nazionalitatearen baitakoa da. Soldata-desberdintasun horien atzean daude, besteak beste, ikasketa-maila, ekonomia-sektoreak eta lan-prekarietatea. Mendi aldean soldata-arraila ez da Nafarroako batez bestekoa bezain nabarmena. Nafarroan, atzeritarrekiko, 8.300 €-ko aldea dago espainiarren alde; Mendi aldean, berriz, 6.500 € baino zertxobait gehiagora murritzen da. Bestalde, Mendi aldean atzeritarrek Nafarroako batez besteko soldata gordina baino 1.400 € gehiago jasotzen dute urtean.

Iturria: Lanketa propioa, Nastatek emandako datuetatik abiatuta.

Jarduera-sektoreen arabera soldata gordinari dagokionez, Mendialdean soldata gordin handiena duen sektorea industria da; jarraian, eraikuntzaren sektorea dago, eta alde handiarekin, zerbitzuen sektorea.

6.2 INDUSTRIA

Industriaren sektorea garrantzitsua da Mendialdean, sortzen duen enplegu-kopuruari erreparatuta. Hori dela eta, Planak sektore hori bere osotasunean hartzen du, industria-sare osoa barne hartzeko, berariazko industria-sektore batzuk, Nafarroako S4aren jarraibideari jarraituz, modu berezian landu badira ere.

2021-2025 aldirako Nafarroako Industria Planak (sektorearen printzipioak, lehentasunak eta berezitasunak zehazten ditu, baita maila autonomikoan jarraitu beharreko ibilbide-orria ere) sektoreari balio erantsi handiagoa emateko eta jasangarritasunean irabazteko oinarriak ezarri nahi ditu. Aktibazio Plana bat dator Industria Planarekin, honako helburu hauetan:

- ❖ **Industria-enpresa gehiagotara iristea**, arreta enpresa txiki eta ertainetan jarritz, gaurgero finkatuta dauden eta/edo handiagoak diren enpresen laguntza-beharrak ahaztu gabe.
- ❖ **Industria-eraldaketan laguntzea beti, funtsezko bi bektoreetatik abiatuta: digitalizazioa eta jasangarritasuna.**
- ❖ **Sektoreko enpresentzat helburu partekatuak zehaztea (proiektu eraldatzaileak), inbertsio publikoa eta pribatua optimizatzeko**, inbertsio horiek inpaktu handiagoko ekimenetara bideratuz.
- ❖ **Programek eta jarduerak enpresa-sarean dituzten eragin positiboak areagotzea**, honako neurri hauekin, besteak beste: eskaera-prozesuak sinplifikatu, baterako finantzaketa publikoa handitu, egoki den kasuetan, eta proiektuak eta deialdiak gauzatzeko epeak eta egutegiak hobetuz.
- ❖ **Finantziario-ekintzak osatzea Administrazio Publikoaren ikusmoldearekin, industriarentzako sostengu, lidergo eta gida gisa.**

Irudia: Living Lab Industria saioa (Larraun)

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

- ❖ Industria sektoreak, oro har, **hazkunde garrantzitsua** izan du eskualdean. Hala ere, hazkunde horrek herri gutxitan izan du oinarri, eta, ondorioz, gainerakoek industria-ehunaren pixkanakako galera nabaritu dute.
- ❖ **Leitzak eta Lekunberrik** biltzen dute Mendialdeko industriaren egonkortasuna. Leitzak ibilbide luzeagoa egin du, eta Lekunberri, azken hamarkadetan industria-potentzia gisa agertu da. Horrez gain, Arano, Areso eta Beteluk, besteak beste, enpresa-jarduerako industrialdeak dituzte.
- ❖ Herri txikietako **industrialdeen egoera** ez da ona mantentze-lanei eta horietarako sarbideari dagokienez; egoera horiek mugatu egiten dute enpresa berriak erakartzeko eta sortzeko aukera.
- ❖ **Industrialdea handitzeko edo lehendik daudenak eraberritzeko** irizpide desberdinak egotea.
- ❖ Industrialde batzuetan **arazoak antzeman dira industria-lurzatien titulartasunarekin**; ondorioz, oso tarte txikia dute administrazioek industrialde horiek garatzeko edo hobetzeko.

- ❖ Hainbat enpresa, **Torraspapel** (Leitza) edo **Agrozumos** (Lekunberri), kasurako, **erreferente dira eskualdean**, bai lan bolumenari, bai langile kopuruari dagokienez, eta, gainera, inguruko jende gaztea kontratatzen saiatzen dira. Hala ere, Torraspapel enpresaren kasuan, enpresa horrekiko enplegu-mendekotasun handia dagoela irizten da (600 enplegu, gutxi gorabehera).
- ❖ Industria-sektoreak herritarrei ematen dien segurtasun ekonomikoak **ekintzaitza mugatzen du**.
- ❖ Eskualdeko enpresa handietan **egoera onari eutsiko zaiola aurreikusten da, baita egoera hobetuko dela ere**.
- ❖ Hurbiltasuna dela eta, sektoreko enpresa askok harreman handiagoa dute **Gipuzkoarekin** Nafarroarekin baino. Era berean, Gipuzkoako enpresa asko eskualdera etortzen dira industria-lurzoruaren baldintza ekonomikoak hobek direlako.
- ❖ Oro har, enpresetan **belaunaldi-erleboia** dago, baina ikusitakoaren arabera, nolabaiteko sintonia falta da enpresek eskatutako profilen eta gazteek egindako ikasketen artean.
- ❖ Eskatutako **profilen eta eskualdeko pertsonen ikasketen arteko arrakalak** lan-egonkortasunean eragiten du, eta horrek langileen txandakatze handia dakar.
- ❖ Industriak etengabe **aldatu eta modernizatu behar du** teknologia- eta produkzio-mailan.
- ❖ **Digitalizazioaren garrantzia** sektorea garatzeko.
- ❖ **Industriak ekologia- eta ingurumen-neurriei buruz dituen arau-eskakizunak** nabarmen handitzea (keak murriztea, birziklatzea, jasangarritasuna).
- ❖ Toki-erakundeek adierazi dute enpresa pribatuen erabakietan mugak dituztela, baina erabaki horiek zonaldeari eragiten diotela.
- ❖ **Erakarri nahi den industria motari** buruzko ikuspegi bateratua dago, baina garatu beharreko industria-eredua definitu beharra dago.
- ❖ Natura-baliabideak onura industrialetarako aprobetxatzeari buruzko irizpide desberdinak (ura, gas...).
- ❖ **Eskualde mailako begirada izatea eta sarea ehundu beharra**; inguruko sinergiak eta baliabideak aprobetxa daitezke horretarako.
- ❖ Sektoreari buruzko **erabaki bateratuak** hartu beharra, industria-jarduerak berau hartzen duen udalerrian zein udalerrri mugakideetan baitu eragina.

- ❖ **Eskualdeko Foro Iraunkor** bat sortzeko proposamena. Foro hori udalek bakarrik osatuko dute. Beste foro misto bat ere sortzea proposatzen da, eskualdeko enpresek osatua.
- ❖ Herriak lotzen dituen **garraio publikoarekin arazoak** daude, eta horrek eragina du sektorean, langileen mugikortasunari eta logistikari dagokienez.
- ❖ **Sinergiak sustatu behar dira sektoreko enpresen beraien artean eta zerbitzu osagarriak ematen dituzten beste enpresa batzuekin**; besteak beste, komunikazio- eta aholkularitza-arlokoekin. Izan ere, eskualdean ez dira ezagutzen ekoizpen-ehuneko enpresak, eta, beraz, ez dago haien arteko harremanik.
- ❖ Enpresak instalatzea erraztea eta toki-erakundeetatik ekintzailletza bultzatzea. Enpresa-zentro dinamizatu bat izatea, eskualdean co-working sare bat sortzea eta abar.
- ❖ Ez datoz bat **eskatutako profilak eta herriko pertsonen egindako ikasketak**, eta horrek eragina du eskualdeko pertsonak bertan gelditzeari dagokionez.
- ❖ **Eskualdeko erakargarritasunak**: prezioa (Gipuzkoa baino merkeagoa), laguntza instituzionala (Nafarroako Gobernua eta Udala), prestakuntza egokitzea dagoen enplegarritasunera eta kokapen estrategiko ona.
- ❖ Lekunberriren kasuan, elikagai-enpresak beste enpresa-mota batzuetara **dibertsifikatzea**; Energia Berriztagarrietara, kasurako.

Laburbilduz, Mendialdeko industria-sektoreak hazkunde handia izan du azken hamarkadetan, eta jende gehien enplegatzen duen sektorea da. Hala ere, Leitzan eta Lekunberrin izandako hazkundeak beste herri txikiagoetako industria ahuldu du. Horrez gain, eskualdeko sektoreko enpresen artean ez dutela elkar ezagutzen antzeman da, eta horrek sinergiak eta behar komunak ez aprobetxatzea dakar.

Alde politikoan eskualdean izan nahi den industria-motari buruz (jasangarria) adostasuna dagoela dirudien arren, desadostasunak identifikatu dira hori egiteko moduari eta natura-baliabideak aprobetxatzeari dagokienez. Sektore honi eskualde-ikuspegitik heldu beharra ikusten da.

AMIA

INDUSTRIAKO AMIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Eskualdeak Donostiarekiko eta Iruñearekiko duen kokapena. • Gipuzkoako enpresak erakartzea, eskualdeko lurzoruek ekonomia-lehiakortasun handiagoa dutelako. • Industriaren gorakada eta garrantzia eskualdean. • Gazteek lehen baino askoz erraztasun gehiago dituzte industrian sartzeko. Jendeak eskatzen du. • Industria egonkorra da, batez ere, Leitzan, eta azken urteotan Lekunberrin agertu da. • Gazteen gero eta prestakuntza kualifikatu handiagoa.	• Sektoreak garrantzia galdu du herri txikienetan. • Arazoak industrialdeen egoerarekin/mantentze-lanarekin, batez ere herri txikietan. • Eskualdeko herririk txikienetako industrialdeetara enpresak erakartzeko zailtasun handia. • Industriaren gaiari heltzeko estrategia komunik ez izatea. • Sektoreko enpresek harreman handiagoa dute Gipuzkoarekin Nafarroarekin baino, eta horrek ahulezia dakar, ez baita sinergiarik sortzen erkidegoan/eskualdean. • Hainbat herritako industrialdeetarako sarbide-zailtasuna eta horiek mantentzeko zailtasuna; horrek zaildu egiten du sektorea herri horietan garatzea. • Eskualdean ez dago profil tekniko kualifikaturik gaur egun eskatzen diren zenbait lanpostutarako. • Enpresa handiekiko lan-mendekotasuna. • Eskualdean ez dago prestakuntza teknikoko zentrorik. • Lanbideak, oro har, oso maskulinizatuta daude.

Aukerak	Mehatxuak
• Industriaren gaiari heltzeko estrategia komuna ezartzea. • Sektoreko enpresen eta zerbitzu osagarriak ematen dituzten beste enpresa batzuen arteko sinergiak aprobetxatzea eta indartzea. Zerbitzu osagarri horien artean daude: komunikazioak, aholkularitzak eta abar. • Enpresak instalatzea erraztea eta toki-erakundeetatik ekintzailatza bultzatzea. Enpresa-zentro dinamizatu bat izatea, co-working sare bat... • Eskualdeko enpresekin prestakuntza lotzea, eskualdeko talentuari eusteko. • Digitalizazioaren garrantzia sektorea garatzeko. • Gipuzkoarekiko hurbiltasuna baliatzea enpresa berriak ezartzeko.	• Industriak sor dezakeen ingurumen-kutsadura eta izan ditzakeen beste inpaktu batzuk. • Horniduren krisia. • Egungo energia-ziurgabetasuna.

6.3 ELIKADURA OSASUNGARRIA ETA JASANGARRIA

Elikadura osasungarriaren eta jasangarriaren sektorea duela gutxi (2019) landu zuen Cederna Garalur Elkarteak, lehen sektorearen diagnostikoarekin; horrek, egoera zehatz-mehatz jaso zuen. Horrela, bada, egindako elkarrizketei eta living lab-ei esker, orduan bildutako informazioa kontrastatu eta osatu ahal izan da. Hori guztia, sektorearen ikuspegi osatuagoa eta eguneratuagoa izateko, eskualde-mailan ikuspegi hori landu eta bultzatu ahal izateko.

Nafarroako S4 Estrategiak elikadura osasungarriaren eta jasangarriaren sektorea kalitate handiko produktuak garatzeko eremu gisa ezartzen du, lurraldeko baliabide naturalak aprobetxatuz, gai egokia sektoreak Mendialdean duen helbururako. Sektorearen errealitatea ezagutu ondoren, Aktibazio Planarekin bat datozen S4aren lan-ildo horiek ezar daitezke, helburu izanik:

- Elikagai osasungarriak eta funtzionalak garatzea, eta nutrizio pertsonalizatua aurrera egitea.
- Ekoizpen ekologikoa eta ekoizpen horren industrializazioa sustatzea nekazaritzako elikagaien enpresetan.
- Balio erantsi handiko eta lurraldeari oso lotuta dagoen tokiko produktua kontsumitzea eta ustiatzea sustatzea.
- Sektorearen konpromisoa natura-baliabidearekiko: ur-kontsumo txikiagoa, eta ongarriak eta produktu fitosanitarioak murriztea, besteak beste.
- Elikagaien bizitza baliagarria luzatzea, elikagaiak alferrik ez galtzeko.
- Online salmenta-bideen bilakaera, eta horiek kontsumitzaileekin lotzea.

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

- ❖ Ingurune horiek **jendez hustearen** eta lehen sektorea progresiboki desagertzearen arteko erlazioa hauteman da.
- ❖ Hauteman da lantegietako industria-lanaren gorakada lehen sektoreak duela hamarkada batzuetatik hona izan duen galera mailakatuaren arrazoi garrantzitsu gisa ikusten dela.
- ❖ Ustiategi intentsiboak izan dira sektorearekin lotura duten pertsonen izandako galeraren beste arrazoietakoa bat, eta hori sektorearentzako mehatxu gisa ikusten da.
- ❖ **Lehen sektoreko arazoak**; besteak beste, ekoizpen-kostuak handitzea, lege zurrinak edo laguntzak modu desberdinean banatzea. Arazo horien ondorioz, sektoreak errentagarritasuna galdu du, eta ez da erakargarria pertsonak sektorerara biltzeko.

- ❖ Eskari gisa jaso da Nekazaritza Politika Bateratuaren (**NPB**) laguntza handiagoa behar dela ekoizpen txikietarako.
- ❖ Garrantzitsua da **herri-lurrak egoki banatzea**, belaunaldien arteko erreleboa eta jende berria sartzea errazteko.
- ❖ **Turismo sektorearekiko lotura**: sinergiak sortzeko interesa agerikoa da, baina sektorearen fokua galdu gabe.
- ❖ Oro har, sektoreko pertsonen zailtasunak dituzte **afera administratibo/burokratikoak** direla eta; ondorioz, pertsona horien jardura konplexuago bihurtu da.
- ❖ **Sektoreko enpresen eta sektoreko pertsonen arteko batasun falta** dago, sektore atomizatua eta gutxi antolatua izanik.
- ❖ Sektorea **ez dago profesionalizatuta**, hala egotea nahi bada ere; profesionalizazio horrek sektorea indartzeko eta garatzeko aukera emanen luke.
- ❖ Sektoreari eragiten dioten politikak, toki-araudiak, autonomia-erkidegokoak eta beste plan batzuk bateratu eta integratu behar dira, lan egiteko oinarri eta irizpide argiak izateko: ordenantzak, hirigintza-planak, baso-planak, lurralde-estrategiak, Natura 2000 sarearen kudeaketa eta abar.

ABELTZAINZA ETA NEKAZARITZA

- ❖ **Abeltzaintza** oso lehiakorra izan da eskualdean: bertan, gaztandegiek eta baserriek garrantzia dute sektorean.
- ❖ Behi-esnearen ustiategi gehienak intentsiboak dira, eta **kutsadura-arazoak daude urarekin eta lurrarekin**.
- ❖ Oro har, sektoreko pertsonen eredu estentsiboak eta ingurumenaren aldetik jasangarriak proposatzen dituztela hauteman da.
- ❖ Lehen sektorearen diagnostikoak jasotzen duenaren arabera, eta prozesu parte-hartzailean egiaztatu ahal izan denez:
 - Larraun, Basaburua, Leitza eta Araitz dira lurra gehien baliatzen duten herriak.
 - Eskualdeko udalerri guztietan ardi-azienda da nagusi, eta, ondoren, haragitarako behi-azienda eta zaldi-azienda.

- Zenbat eta hegoalderago, orduan eta ekoizpen intentsibo handiagoak, eta zenbat eta iparralderago, orduan eta ekoizpen estentsibo handiagoak.
- Eskualdeak, nagusiki, eredu estentsiboa du.

BELAUNALDI-ERRELEBOA

- ❖ Egiaztatu ahal izan denez, belaunaldien arteko erreleboa da sektorearen barruan lantzeko garrantzizko gai nagusietako bat.
- ❖ Sektorean belaunaldi-erreleborik ez dagoela ikusten da, eta pertsonentzako erakargarritasuna galdu izanaren sentazioa dago (baldintzak, egonkortasunik eza, sektorearen egoera, ziurgabetasuna).
- ❖ Prozesu parte-hartzailean belaunaldi-erreleboak garrantzi handia duela jaso da, eta beharrezko ikusten da eredu aldatzea, interesa duen jendea erakarri ahal izateko.
- ❖ Sektoreak erakartzen duen jende interesatuari lagundu eta erraztasunak eman behar zaizkiola adierazi da, prozesuan lagunduz eta dauden azpiegiturak baliatuz, belaunaldi-erreleboa errazte aldera.
- ❖ Belaunaldi-erreleboak lotura handia du senideekin (gurasoen sektorean jarraitzen duten ondorengoak).
- ❖ Lehen sektorearen diagnostikoan agertzen denez, 2019ko datuen arabera, sektoreko profesionalek asmoa zuten 10 urte baino gehiago jarraitzeko haien jardueran.
- ❖ Halaber, sektorearen maskulinizazio nabaria egiaztatu ahal izan da; lehen sektorearen diagnostikoan jaso da (Lekunberri % 90, Larraun % 82).

NEKAZARITZA EKOLOGIKOA ETA ELIKADURA-SUBIRANOTASUNA

- ❖ Oro har, sektoreko pertsonen iritziz, une egokia da eredu oparago eta denboran iraunkorrago batera aldatzeko (sektoreko pertsonak sentsibilizatuz eta prestatuz).
- ❖ Horretarako, bertako produktuak sustatzea eta saltokiak sortzea ikusten dira jorratu beharreko gai gisa.
- ❖ Era berean, Europako gomendioari jarraiki, 2030erako % 25 ustiategi ekologikoak izatea jasotzen duen 'baserritik mahaira' estratejiara egokitu da.
- ❖ Abeltzain batzuk ekoizpen ekologikorako trantsizio hori egiten ari dira, baina errentagarritasunaren eztabaida sortu da.

- ❖ **Elikadura-subiranotasunerantz** joan beharra jaso da, etorkizunean landu beharreko gai nagusi gisa. **Funtsezko gai gisa ikusten da**, beharrezkoa, eta badirudi lurraldean hori gauzatzeko baldintzak badaudela.
- ❖ Zeharka, sektoreari balioa ematearen garrantzia jorratu da, eta azpimarratu da prezio justuen beharra, baita herritarrak tokiko produktuak kontsumitzearen alde sentibilizatzea ere.
- ❖ Duela urte batzuk lehen sektoreari buruz egindako diagnostikoan, ekoizpena ekologikora bideratzeko, zerbitzu-sektorearekin batera lan egiteko eta ekoizleen eta beste sektore batzuen arteko sareak sortzeko aukerak aurreikusi ziren.

Hortaz, lehen sektoreari lotutako elikadura osasungarriaren eta jasangarriaren sektoreak behera egin du pixkanaka eskualdean azken hamarkadetan, eta prozesu parte-hartzean egiaztatu ahal izan denez, ez da une ona pasatzen ari.

Dauden zailtasunen ondorioz (belaunaldi-erleborik eza, ekoizpen intentsiboak, lehengaiak garestitzea, azpiegiturak eta abar), pertsona askok ez dute lanbide hori erakargarri ikusten, eta, beraz, Mendialdean ez dago jardueran erabat aritzen diren pertsonarik. Beste jarduera batzuekin osatzen da, hori bai.

Ahaleginak egin behar dira sentibilizatzen ekoizteko modua aldatzeko beharraz, administrazio-aldaketaz (NPB), lurraldeen elikadura-subiranotasunaren alde egin beharraz eta Europatik dagoeneko bultzatzen diren eredu iraunkorrez.

AMIA

ELIKADURA OSASUNGARRI ETA JASANGARRIKO AMIA

Indarrak	Ahuleziak
• Kalitateko produktua eta produktu espezializatua. • Esperientzia produktu jasangarriak garatzen. • Nekazaritza ekologikoko irizpideetan oinarritutako ekoizleen sare bat dago, Habelarte. • Toki erakundeek eta Cederna Garalur Elkartek lehen sektorearen alde egin dute. 2021ean Elikadura Mahai bat sortu zen, lanean jarraitzen duena. • Mendialdeko udalerri bakoitzean azoka ibiltariak bultzatzea, zuzeneko salmenta sustatzeko, eskualde-nortasuna sortzeko eta tokian tokiko produktuen inguruan kontzientziazteko. • Ekoizpen ekologikoa sustatzea, prestakuntzen bidez. • Elikadura-sistemeekin lotura duten eragileen artean sinergiak sortzeko bultzada: ikastetxeak, dendak/ostalaritza, sindikatuak, unibertsitatea, INTIA, NNPEK eta abar. • Komunikabideekin elkarlanean ari gara elikadura-sistemari balioa emateko.	• Sektorea pixkanaka beherantz doa. • Despopulazioaren eta lehen sektorea pixkanaka desagertuaren arteko lotura. • Sektoreko laguntza asko ustiategi handietara bideratzen dira, eta ustiategi txikiak kanpoan geratzen dira; horrenbestez, ezinezkoa egiten zaie sektorerako dedikatzea. • Enpresen/pertsonen arteko lotura falta antzematen da. • Sektore batzuekin sinergiarik ez izatea eta beste batzuekin indartu beharra. • Antzeman daiteke lehen sektorea ez dela lanerako erakargarria (sektorearen egoeragatik, baldintzengatik, sektorearen egonkortasun baxuagatik eta abar), industriak eskualdean hartzen duen pisuarekin alderatuta. • Gutxi antolatutako sektorea, eta ez erabat profesionalizatua izatea. • NPBren laguntzak gaizki kudeatzea. • Sektoreko produktuak ez dira behar bezala ikusarazten. • Nekazaritza eta abeltzaintza ikusarazteko neurri nahikorik ez. • Ez dago gizarte-kontzientzia nahikorik tokiko produktuen, produktu jasangarrien eta ekologikoen kontsumoari dagokionez. • Sektorea digitalizaziora behar beste ez egokitzea.

	• Lurra eskuratzeko zailtasunak. • Emakumeek landa-eremuan duten zereginari ez zaio baliorik ematen; adibidez, ustiatzearen titular ez izatea eta horrek dakartzan ondorioak.
Aukerak	Mehatxuak
• Etorkizuna elikadura-subiranotasunera, 0 kilometrora, ustiapen estentsibora eta bestelakoetara bideratuta dago. • Nekazaritza ekologikoa: eredu oparoago eta denboran iraunkorrago batera aldatzeko une egokia delako sentsazioa. • Sektoreak duen arrakala digitalari heldu. • Sareko lana bultzatu. • Sektoreari eragiten dioten politikak, toki-araudiak, autonomia-erkidegokoak eta beste plan batzuk txertatu, lan egiteko oinarri eta irizpide argiak izateko. • Eskualdearen erakargarritasuna bultzatu. • Produktuari balio erantsia eman eraldaketarekin, adibidez, lantegi publikoen proiektuekin. • Zuzeneko salmentako eredu berriak. • Bultzada handiagoa merkaturatzeari.	• Belaunaldi-erleborik eza. • Enpresa handien lehia: prezioak, ordutegiak eta errentagarritasuna.

6.4. ENERGIA BERDEAREN INDUSTRIA

Energia berdearen sektorea gaur egungo erronka nagusietako bat da, funtsezkoa energia-trantsizioan eta klima-aldaketaren aurkako borrokan. Erronka hori Europako, nazioko eta foru-mailako estrategietan agertzen da, **Nafarroako S4 Estrategian** barne.

Nafarroako S4 Estrategiak eta Mendialdean garatutako estrategiak honako helburu hauetan egiten dute bat:

- Energia-trantsizioa: energia berriztagarrien aplikazio berriak mugikortasun-, eraikuntza- eta industria-prozesuetako sistemetan.
- Energia biltegitatzeko soluzioak diseinatu.
- Autokontsumoa, sorkuntza banatua, mikrosareak eta energia-komunitateak sustatu.
- Energia berdeko bektoreak (biogasa, hidrogenoa, biomasa eta abar) eta bioerregai aurreratuak garatu.
- Ekonomia zirkularra: osagaiak birziklatu eta berrerabili.

2030erako Nafarroako Energia Planaren arabera –Nafarroaren 2030era arteko ingurumen-estrategia ezartzen du, eta energia-eredu jasangarri eta eraginkor baterantz igarotzeko indartu beharreko aukera energetikoak jasotzen ditu–, Mendialdeak ezaugarri egokiak ditu biomasarekin, energia fotovoltaiakoarekin, elektrikoarekin edo hidraulikoarekin lotura duten proiektuak garatzeko.

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

Irudia: 'Energia Berdea' eztabaida-taldea

- ❖ Badirudi sektore horretan **eskualde-ikuspegia beharrezkotzat** jotzen duen irizpide bera dagoela. Baliabideetan eta intsumoetan egindako inbertsioaren ondorioz, beharrezkotzat jotzen da gaiari batera heltzea, sinergiak sortze aldera (aurrera begira ezarri nahi diren energia-ereduekin bat etorritz).
- ❖ Burutu nahi den edozein ekintza gauzatu aurretik, **herritarren artean sentsibilizazioa eta kontzientziazioa landu behar dira**.
- ❖ Oro har, **urratsak ematen hasteko premia** antzeman da. Hala ere, pertsona batzuen iritziz, gai horri buruzko berariazko aholkularitzarik eta objektiborik ez egoteak (premiarekin batera) **erabakiak presaka** eta eskualde-mailako hausnarketa bateraturik gabe hartzea dakar.
- ❖ Sektorearekiko erabakiak hartzeko premia horrek aparteko ahalegina eskatzen du **toki-erakundeak, enpresak eta herritarrak, oro har, prestatzeko**.
- ❖ Era berean, **trantsizio ekologikoak** leku bakoitzeko baliabide endogenoak aprobetxatuz energiaren kudeaketa integrala egiteko **ematen duen aukera** baliatzearen garrantzia antzeman da, nahiz eta egungo energia-egoerak gai horren inguruko ziurgabetasuna areagotzen duela nabarmentzen den.
- ❖ Mendialdea **garapen ahalmena duten baliabide naturaleko magnitude handiko eremu** gisa identifikatzen da; adibidez, landare eta animalia jatorriko biomasa, ura eta eguzki energia.
- ❖ **Biomasa eskualdeko baliabide garrantzitsua da**; horren inguruko plangintza eta ustiapen jasangarria egin beharko lirateke.
- ❖ Eskualdeak hainbat zentral hidrauliko ditu; hala ere, hainbat arrazoi tarteko (kasu bakoitzean indibidualizatuak), ezin da horien ahalmena aprobetxatu.
- ❖ **Energia fotovoltaikoa** aukera interesgarritzat hartzen da, eskualdean potentziala duena; gainera, urte gutxiren buruan amortiza daiteke. Beharrezkoa da alde aurretik fotovoltaikoen autokontsumoaren alde egitea eta horien inguruan kontzientziaztea.
- ❖ Energiaren arloan hartu beharreko neurriei dagokienez, bi printzipiotan jarri da arreta: **murritzitu eta ekoitzi**. Kontsumo arduratsua eta kontsumoa murritzitu; eta energia ekoiztea, inguruko baliabideak modu jasangarrian sustatuz.
- ❖ **Digitalizazioa sektorearen funtsezko alderdi gisa ikusten da**, informazio baliotsua izateko aukera ematen baitu (besteak beste, gastu energetikoari buruzkoa), eta, horrela, horri buruzko erabakiak hartzeko, sektorean ikerketa bultzatzeko eta bestelakoetarako aukera.

- ❖ **Toki-erakundeak** natura- eta energia-baliabide endogenoen kudeaketaren eredu izan litezke, baina horretarako, gaiari buruzko ezagutza handiagoa behar dute, baita lan teknikoaren potentziala handitzeko baliabideak ere.
- ❖ **Giza baliabide teknikoaren beharra**, bai eremua garatzeko, bai erabakiak maila publiko-pribatuan bideratzeko.
- ❖ **Komunitatean berriro lan egiteko** errealitateari buruzko pedagogia egin beharra.

PUBLIKOAREN ETA PRIBATUAREN ARTEKO KOORDINAZIOA

- ❖ Udaletan **ez dago langile prestaturik/teknikaririk**, eta horrek zailtasun handiak dakartza gaiari heltzeko eta erabakiak hartzeko orduan bereizteko.
- ❖ **Publikoaren eta pribatuaren eta erakunde publikoen arteko koordinazio eza**; ondorioz, batzuetan bikoiztasunak gertatzen dira. Halaber, udalerrietan gaitasunak bultzatzen dituzketen sinergiak ez dira aprobetxatzen.
- ❖ **Toki-erakundeek baliabide askok kudeaketa pribatua dute**. Batzuek nolabaiteko kezka ikusten dute erabakiak hartzerakoan joera bat egon daitekeela epe laburrean errentagarritasun bat lortzeko.
- ❖ **Baliabideen kudeaketa publikoaren alternatiba** oso zaila da udal-mailan egiten (baliabide falta), beraz, modu bakarra eskualde-mailan izanen litzateke.
- ❖ Beren energia-aukerak ezarri nahi dituzten **partikularrek dituzten legegintza-arazoak eta/edo -oztopoak aipatzen dira**.
- ❖ Sektoreko enpresak garatzeko leku pribatuetan **inbertsio publikoak egiteko gaitasunik ez izatea**.
- ❖ **Koordinaziorik eza Gobernuko departamentuen artean**: ingurumenak eta lurralde-garapenak ez dute koordinaziorik eta udalei ez zaie erraztasunik ematen.
- ❖ **Kezka handia** hauteman da energiaren arloan hartuko diren erabakiak eta onartuko diren proiektuak **legegintzaldi politikoen mende egoteagatik**, horrela proiektuen garapena eta jasagarritasuna baldintzatzen baita.
- ❖ **Arauak emateari** dagokionez, aldaketak egiten ari dira autokontsumoa sustatzeko.
- ❖ **Goienar**, energia-kooperatiba den aldetik, sektorearen sustatzaile eta dinamizatzaile nagusia da zonan.

- ❖ Cederna Garalur Elkarteak energia-gaiei buruzko aholkularitza ematen die erakunde publikoei eta pribatuei, batez ere laguntzen kudeaketan.
- ❖ **Eskualde-ikuspegiaren beharra sektorean**, bai toki-erakundeetan, bai enpresetan eta partikularretan.

ENERGIA-KOMUNITATEAK

- ❖ **Energia Erkidegoek**, behin betiko bultzada izanen badute, Foru Aginduaren Proiektua onartu behar dute.
- ❖ Mendialdean ez dago bat bera ere sortuta, eta horrez gain, oso ezagutza eta ekimen gutxi daude. Urrats xumeak ematen hasiak dira.
- ❖ Energia-komunitateek potentzial handia dute, sortzen nahiko errazak dira eta oso erabilgarriak izan daitezke. Horrela, etorkizuna bezala hautematen da.
- ❖ Gaur egun **ez dago berariazko figura juridikorik** energia-komunitateentzat, eta horrek zailtasunak ekar ditzake haien funtzionamendua arautzeko.
- ❖ Energia-komunitateen barruan, garatu beharreko **energia-iturri efizienteenak** aztertu beharko lirateke.
- ❖ **Biztanlerian nolabaiteko mesfidantza** hautematen da, eta, horrek, lortu nahi den inplikazioari eragiten dio. “Ezezagunarekiko beldurrarekin” haustea lortu behar da.
- ❖ Huts egiten dugu **energia-komunitateak azpiegitura erraldoiekin lotzean**, eta ez tamaina egokiko proiektuekin.
- ❖ **Laguntzarik gabe energia-komunitateak eratzea bideragarria dela hautematea**: adibidez, loteen kudeaketa kolektiboa, auto elektrikoak batera erostea, gasaz haraindiko soluzio termikoak eta abar.

Ondorio gisa, esan behar da Mendialdean, nahiz eta baliabide batzuk (biomasa eta fotovoltaiakoak, kasurako) batez ere autokontsumora bideratzen diren, sektorea ekonomikoki garatzeko ahalmena dagoela ondorioztatzen dela. Azpimarratu behar da eskualdean energia-sektorearekin lotura duten enpresa batzuk daudela, eta horiek hazteko potentziala dutela. Hala ere, koordinaziorako eta estrategia komunerako beharra, eta hura garatzeko laguntza beharra hauteman da.

AMIA

ENERGIA BERDEKO INDUSTRIAKo AMIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Historikoki tokiko energia-baliabideak erabili izana: egurra eta ura. • Natura-baliabideak edukitzea: hidraulikoak, baso-baliabideak, biomasa eta abar. • Haizea ere baloratu beharreko beste baliabide bat da. • Arauak emateari dagokionez, aldaketak egiten ari dira autokontsumoa sustatzeko. • Herritarrek nolabaiteko sentsibilizazioa dute jasagarritasunaren eta energia-efizientziaren inguruan.	• Gizarte-mailako kontzientzia-maila ez da nahikoa konpromisoak hartzeko. • Instituzioek, erakundeek eta gizarteak ez dute energia-sektoreari buruzko ezagutzarik. • Energia berdearen inguruan teknikariak falta dira, tokian-tokian. • Energia-arloko aholkularitzarik eta koordinaziorik eza, tokian-tokian. • Sinergiarik eza maila publiko-publikoan eta publiko-pribatuan. • Teknologia berriak oraindik ez daude finkatuta erkidegoan. • Sektoreren garapenari heltzeko ibilbide-orri bat falta da. • Sektorreak ez du antolaketarik eskualde mailan, energia-kooperatiba den Goiener-en kasuan izan ezik.
Aukerak	Mehatxuak

● Egungo krisia, energia berriztagarrietan garapen teknologikorako aukera.● Dirulaguntzak baliatu/batu.● Eskualdean lanpostuak sortzeko aukera.● Erregai fosilak murriztea.● Tokiko ekonomia-garapena, baliabideak kudeatzeko.● Konpostatzeko plana; proiektu hori berrikusi.● Jardunbide onak partekatu beste udalekin/enpresekin.● Energia-independentzia. Trantsizio ekologikoa baliatu energiaren tokiko kudeaketarantz.● Dauden baliabideak aprobetxatu.● Gizarte-kohesioa: tokian-tokian erkidegoak eta energia berriztagarrien inguruneak sortu.● Garatu gabeko eta potentziala duten natura-baliabideak aprobetxatu.● Energia berriztagarrien hazkundera, batez ere arau-eskakizunengatik.● Garatzeko ahalmena duten natura-baliabide garrantzitsuak egotea: biomasa, ura eta eguzki-energia.● Digitalizazioa bultzatzeak energia-kudeaketako alderdi asko erraztuko ditu.● Gero eta sentsibilizazio eta konpromiso handiagoak.	● Kanpoko interes ekonomikoak.● Ez dago udalen arteko lankidetzakulturarik.● Azkar hartutako erabakiak, irizpide tekniko egokirik gabe.● Ingurumen-inpaktua, energia berriztagarrien izenean.● Erkidegoan lehen mailako ekoizleak kudeatzeko koordinazio falta.● Hiru enpresa soldata onekin: erosotasun-eremua, pertsonak eroso bizi dira, eta aldaketarako bestelako premiarik/interesik gabe.● Erabakiak baldintzatzaile politikoek eta legegintzaldien mende jartzea.● Ikuspegi indibidualista vs komunitate-lana.● Legealdi politikoek mende dauden proiektuak planifikatzea.● Ez dago berariazko figura juridikorik energia-komunitateentzat, eta horrek zailtasunak ekar ditzake haien funtzionamendua arautzeko.● Legeekiko mendekotasuna aurrerapausoak emateko.

6.5 MERKATARITZA ETA OSTALARITZA

Merkataritza- eta ostalaritza-sektoreak funtsezkoak dira lurraldean, lurraldearen gizarte- eta ekonomia-egituraketan eta -dinamizazioan. Jarduerari eta ematen duten zerbitzuari erreparatuta, bi sektore desberdin izan arren, gai askok batzen dituzte. Horren adierazgarri da Leitzako eta Lekunberriko elkarteek merkataritza eta ostalaritza batzen dituztela. Era berean, beste udalerri txikiago batzuetan (Basaburuan, Areson eta Imotzen, kasurako) badira biztanleei bi zerbitzuak ematen dizkieten establezimendu mistoak ere.

2020an egindako lehen sektorearen diagnostikoak sektore horien informazioa jasotzen du neurri batean, eta honako behar hauek identifikatzen ditu: logistikarako eta produktuak banatzeko sare lokal/kooperatibako bat bateratzea eta sortzea; kanpainak ikusaraztea (zuzeneko salmenta/sustapena), diseinatu eta gauzatu, tokiko merkataritza eta tokiko garapena sustatzeko; kalitateko tokiko produktuak kontsumitzea (kontsumo-mota); eta digitalizazioaren, produkzioaren, negozio-jarraibideen eta bestelakoen inguruko prestakuntza.

Nafarroa mailan, S4 espezializazio adimentsuaren estrategiaren barnean egon ez arren, sektoreari buruzko hainbat gai lantzen ari dira. Horren adibide da **2018-2020 aldirako Nafarroako hurbileko txikizkako merkataritza bultzatzeko plana**, gaur egun 2022-2025 aldirako eguneratze-prozesuan dagoena. 2018-2020 planak lau programa handi ditu oinarri: Merkataritza-sektorearen gobernantza, enpresa-lankidetzak, ETEen lehiakortasuna eta teknologia-garapena, eta berrikuntza eta ekintzailatza.

Lehenengo programak merkataritzaren sustapenarekin eta lurralde-antolamenduarekin lotura duten ildoak biltzen ditu, baita hirigintza eta merkataritza egokitzea ere. Enpresa-lankidetzarako programak asoziazionismoa, hiri-merkataritza, landa-eremuetako merkataritza, eta merkataritzaren eta turismoaren osagarritasuna sustatzen eta sendotzen lan egingen duten ildoen aldeko apustua egiten du, halakorik gerta daitezkeen arloetan. ETEen lehiakortasuna eta teknologia garatzeko programari dagokionez, programak honako hauek hobetu nahi ditu: teknologiaren kudeaketa eta garapena, prestakuntza eta tutoretzak, kalitatearen kultura eta jasagarritasuna eta belaunaldien arteko erreleboa bermatuko duten ekintzak. Azkenik, berrikuntza- eta ekintzailatza-programaren barruan, aipatu merkataritza-ekintzailatzarekin lotura duten eta ekintzailatza hori sustatzera bideratutako lan-ildoak jasotzen dira (pertsonak erakartzea, prestakuntza-zentroetara bisitak egitea, merkataritzaren frankiziagarritasuna sustatzea eta abar).

Plan honen jarduera-ildoetako batetik dator 2022-2023 aldirako **Nafarroako Landa Merkataritzaren Jarduera Plana**, CEINen eta Nafarroako Tokiko Ekintza Taldeen lankidetzarekin. Plan horren helburua da landa-eremuan gizarte- eta merkataritza-jarduera garatzen laguntzeko esparruak gaur egun aurkeztzen duen errealitatea osatzen

duten aipatutako erronka nagusiei modu adostu eta eraginkorrean erantzutea. Hori guztia, hurbiltasunaren, gizarte-konpromisoaren, elkarlanaren, lankidetzaren, berrikuntzaren eta jasangarritasunaren printzipio gidarien pean; gai horiek bat datoz Mendialdean diseinatzen ari diren aktibazio-planarekin.

Irudia: Merkataritzako eta ostalaritzako Living Lab-a.

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

- ❖ Arazoak **belaunaldi-errelebo** ezarekin. Nahiz eta sektorean sartzen diren gazteak egon daitezkeen, ez dirudi nahikoa denik erretiratzeko adina duten edo erretiratzeko gertu dauden pertsonen kopururako. Hala ere, Leitzan badirudi belaunaldien arteko erreleboa dagoela merkataritzan.
- ❖ Eskualdean **hainbat jatetxe itxi egin direla** ikusi da, belaunaldi-erreleborik ez dagoelako.
- ❖ Mendialdeko **biztanleen kontsumo-ohiturak** desberdinak dira, merkataritza edo ostalaritzaren arabera. Merkataritzan kezka dago, jendea hiriko establezimendu handietara joaten delako asteroko erosketak egitera, eta online erosketak gero eta ezagunagoak dira. Ostalaritzan, aldiz, eskualdeko jendeari inguruan kontsumitzea eta bertan bizitzea gustatzen zaiola antzeman da.
- ❖ **Pandemiak eragin negatibo bortitza** izan du sektorean.

- ❖ **Hainbat saltoki-motak errentagarritasuna galdu dute.** Gero eta erosketa-aukera gehiago daude, eta, ondorioz, ohiko saltoki-mota batzuek (elikagaiak, liburu-dendak eta abar) errentagarritasuna galdu dute, eta birformulazio handia egin ezean, desagertzeko arriskuan daude.
- ❖ Oso garrantzitsua da **merkataritzak eta ostalaritzak turismoarekin duten lotura**. Sinergiak sortzeko eta bi sektoreen arteko harremana eta lankidetzak sustatzeko beharra, batak eta besteak onura eta aurrerapena izan ditzaten.
- ❖ Nafarroan diharduen Denok Bat federazioa Leitzan ere badago.
- ❖ Garrantzitsua da **eskualdeko produktuak eta zerbitzuak identifikatzea**, eta eskualdeko marka bat garatzea eta indartzea.
- ❖ Zenbait **logistika-arazo** identifikatu dira **zonara produktuak/hornitzaileak ekartzeko**.
- ❖ **Digitalizazioari** dagokionez, egungo baliabideetara egokitzeko eta zerbitzu-tipologia zabaltzeko beharra identifikatu da, baina garrantzitsutzat jotzen da tratu pertsonala eta hurbilekoa mantentzea.
- ❖ Sektoreko pertsona gehienek **digitalizazioa** premiatzat dute, baina **atzean euskarri bat egotea eskatzen dute** (elkartetik edo udaletik); izan ere, ez dute alderdi horietan trebatzeko ezagutzarik, ezta denborarik ere, eta bestalde, negozioaren zati hori azpikontratatzeko bideragarritasun eskasa dute.
- ❖ **TOP-TOPA** plataforma (Denok Bat federazioaren barruan), digitalizaziora egokitzeko eredu gisa. Plataforma herritar gehiagorengana iristeko eta online zerbitzua/katalogoa emateko helburuarekin sortu da. Badirudi jende pozik dagoela plataformarekin.
- ❖ **Urtean zehar kanpainak** egin izan dira, baina udalerrri mailakoak izaten dira, eta merkataritza eta ostalaritza bereizita; horien diseinuan eta garapenean batasun eta estrategia falta antzeman dira.
- ❖ Sektoreko profesionalen iritziz, Cederna Garalur Elkartea eta udalak sektorea dinamizatzen ari dira.
- ❖ Saltokiak plastikoaren erabilera murrizten eta ahalik eta hondakin gutxien sortzen saiatzen dira.

BEZEROEN PROFILA ETA SEKTOREAREN BILAKAERA

- ❖ **Profilik ohikoena** adineko pertsonena da. Erosketak herrian egiten ohituta daude, mugitzeko arazoak dituzte eta ez dute online ingurunea ezagutzen; beraz, bezero leialak dira.
- ❖ Duela urte batzuk baino **gutxiago kontsumitzen dute**, pixkanaka, **gazteek** herriko saltokietan. Hala ere, beherakada hori ez da hain nabarmena ostalaritzan, batez ere asteburuetan joaten jarraitzen baitute.
- ❖ **Herrian erosten ez duten pertsonak** “harrapatu” beharra, eta sektoreak herritarrentzat dituen onurak eta garatzeko duen ahalmena erakutsi beharra ikusten da.
- ❖ Kontsumitzaileek **ez dute tokiko produktuaren inguruan kontzientziarik eta ez diote baliorik ematen.**
- ❖ Merkataritzan, gaur egun dagoen lehia basatiak (presentziala zein online bidezkoa) bezeroak gero eta zorrotzagoak izatea eragiten du (erabilgarritasuna, ordutegiak, entregak, katalogoan askotariko produktuak...).
- ❖ Pertzepzioa dago **online zerbitzuak inbertsio handia eta errentagarritasun txikia dakartzala**, eta, beraz, establezimendu asko ez daude prest zerbitzu hori ezartzea bere gain hartzeko.
- ❖ Denda eta taberna-jatetxe batzuek, duten tipologia dela eta, **ez dute ikusten online zerbitzua emateko logikarik.**
- ❖ **Inguruko turismoaren ustiapen-marjina.** Bisitari anitz jasotzen dituen sektorea izan gabe, behar beste lantzen ari ez den alderdi potentzia dela ikusten da, eta sinergiak eta lankidetzak ezarri beharko liratekeela bi sektoreen artean.

ASOZIAZIONISMOA

- ❖ Leitzak eta Lekunberrik dute elkartze-kultura handien, eta biek dute merkataritza-ostalaritza elkarteak. Alabaina, gainerako herrietan saltokiek ez dute sarerik. Eskualde-mailan ere ez dago egituratuta.
- ❖ **Kaxkabeltza** Leitzako merkatarien, ostalarien eta zerbitzu-enpresen elkarteak da; 47 establezimendu biltzen ditu eta herriko Udalaren laguntzarekin eratu da.
 - Elkarkea sektoreko enpresen beharrak eta interesak bateratzeko helburuarekin sortu zen. Besteak beste, sasoian sasoiko kanpainak antolatzen ditu.

- Gaur egun, elkartea da kanpainak bateratzeaz, kudeaketaren bat egiteaz (aholkulariaren irudia) edo funtsak zertarako erabiliko diren erabakitzeaz arduratzen da.
- Kaxkabeltza **Denok Bat** federazioko kide da. Denok Bat Nafarroako hainbat eremutako merkataritza- eta zerbitzu-elkarrekin osatzen dute.
- ❖ **Denok Bat** federazioak euskarri eta laguntza eginkizuna betetzen ditu, baita negozioazio politikoa egitekoa ere.
- ❖ **Eskualdeko establezimenduen artean elkartzeko eta sektorea elkarrekin bultzatu ahal izateko interesa dagoela** antzematen da orokorrean.
- ❖ **Eskualdeko asoziazionismoari** dagokionez, aldeko ikuspegiak daude, Mendialdea marka indartu eta dauden baliabideak eta behar komunak aprobetxa bailitzake. Baina, era berean, uste da aldeaz aurretik tokiko asoziazionismoa sustatu beharko litzatekeela, hainbat kasutan ez baitago ia ezer eginda.

Ondorioa

Merkataritzaren eta ostalaritzaren sektoreak izan du bilakaerarik eta aldaketarik handiena, etengabeko lehiaren ondorioz. Gaur egun, online merkataritza ezartzeak eta inguruko establezimendu handiek (Iruñean eta Donostian) ahuldu dute gehien eskualdeko merkataritza. Era berean, sektore horrek gero eta prekarizazio handiagoa izan du lanean, eta horren ondorioz lanaren balorazio okerragoa egiten da.

Negozio txikiz osatuta dago, eta batasun eta lankidetzaren handia behar duen sektorea da, dauden erronkei batera aurre egingen bazaie. Gaur egun, helburu horri erantzuten dioten elkarteak daude, batez ere Leitzan eta Lekunberrin. Badaude, halaber, hainbat merkataritza-eredu (online merkataritza barne) sustatzen dituzten plataformak ere. Hala ere, hainbat erronkari heldu behar zaie negozioen errentagarritasuna bermatu ahal izateko eta herritarrei zerbitzua ematen jarraitzeko.

AMIA

MERKATARITZA/OSTALARITZAKO AMAIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Jende gehiago bizi den lekuetan, badirudi gazteek sektorean jarraitzeko interesa dutela, eta, hala, belaunaldi-erleboia dago. • Leitzak eta Lekunberri merkataritzaren eta ostalaritzaren zati handi bat biltzen duten elkarteak dituzte (Kaxkabeltza y 'Lekunberri Mugimenduan' Merkataritza eta Ostalaritza Elkartea). • Leitzako eta Lekunberriko elkarteek urtean zehar maiz kanpainak egiten dituzte sektorea aktibatzeko, maiz eta presentziarekin. • Digitalizazioa: Denok Bat federazioak 'Top Topa' plataforma interaktiboa sortu du saltoki txikiei ikusgarritasun handiagoa emateko eta online salmenta errazteko. • Cederna Garalur Elkarteak eta udalek gauzak egiten ari direla antzematen du jendeak. • Sektorea kanpaina zehatzen bidez dinamizatzeko historikoa. • Bezeroarentzako arreta, pertsonala eta kalitatekoa.	• Herrietako jende askok ez dute herrian erosten. • Digitalizazioak garapen eskasa du sektoreak behar bezala funtzionatzeko. • Hainbat jatetxe ateak ixten ari dira belaunaldi-erleborik ez dagoelako. • Biztanle gutxi duten herrietan: ○ Landa-eremuetan ez dago belaunaldien arteko erleborik, ezta sektorean negozio bat sortu nahi duen jenderik ere. ○ Zailagoa da negozioen bideragarritasuna. ○ Ez dago sare asoziatiborik. • Ordaindu beharreko tasa- eta zerga-kopuru izugarria da. • Sektoreak ez du sarerik hainbat herritan. • Bailarak eta herriak sakabanatuta egoteak zaildu egiten du sinergiak sortzea. • Eskualde-mailako lankidetza txikia da. • Ez dago eskualde-nortasunik. • Ordutegiak zabaltzeko eskaerak; horrek ez du familia eta gizartea uztartzen errazten, ezta dibertsifikazio ekonomikoa ere. • Sektorean emakume asko daude, eta, oro har, beraengan daude zaintza-zama handienak. • Sektorea ez dago profesionalizatuta.

Aukerak	Mehatxuak
• Turismoa eta merkataritza/ostalaritza uztartu, eta sinergiak sortu. • Denok Bat federazioak presentzia du eskualdean. • Eskualdean bizitzea gustuko duten eskualdeko pertsonei zerbitzua eman.	• Iruñearekiko eta Donostiarekiko hurbiltasuna: lehia erosketetan. • Lehia merkatu-prezioetan. • Azalera handiko merkataritza gunek eta online salmenta (Amazon, kasurako); horiek dira lehiakide nagusiak. • Gero eta prekarizazio handiagoa sektoreko lanean.

● Digitalizazioa: ingurune digitalera egokitzearen (tratua galdu gabe) eta jendeak eskatzen dituen zerbitzuen (gertukoak) arteko oreka.● Turistak modu kontrolatuan erakarri.● Sektoreen arteko lankidetza: merkataritza eta ostalaritza turismo- eta ekoizpen-sektoreekin. Ezinbertzekoa sektorea garatzeko.● Jendearen kontsumo-motibazioak eta -ohiturak ezagutu.● Dendarian nahitaezkoak dira herrietan.● Eskaintzak eskualde-mailara zabaldu.● Lokalak eskuragarri izatea.● Euskararen presentzia sektorean, oso garrantzitsua bezeroaren arretarako.	● Ordaindu beharreko tasa- eta zerga-kopuru izugarria da.● Kontsumitzaileek ez dute kontzientziarik tokiko produktuak duen garrantziaren inguruan.● Digitalizazioa: tratua galtzen da, eta hurbiltasun fisikoa arretan establezimenduetan.

6.6 TURISMO JASANGARRIA

Eskualdeko turismo-sektorearen bultzatzaile nagusia Plazaola Partzuergo Turistikoa da. Hala ere, kontuan izan behar da udalerrri guztiak ez direla partzuergoko kide; Basaburua, Arano eta Betelu, kasurako. 2021ean, Plazaola Partzuergo Turistikoak **“Plazaola-Mendialdea 2022-2030”** Turismo Plana egin zuen parte-hartze prozesu zabal baten bidez; prozesu horretara Plazaolakoak ez diren udalerriei ere deitu zitzairen. Izan ere, Partzuergoak eskualdeko ikuspegiarekin lan egiteko erronka hartu du eta, horregatik, planak ‘Plazaola-Mendialdea’ du izena, eta ez Plazaola bakarrik. Plan horrek eguneratuta jasotzen ditu sektoreak aztertutako eremuan dituen berezitasunak, beharrak eta erronkak. Horregatik, ez da berriro errepikatu aktibazio-planerako prozesu parte-hartzailea, baina talde eragilean eta foro irekian kontrastatu da.

Nafarroako S4 Estrategiaren funtsezko zutabeetako bat da turismo jasangarria garatzea. Horren helburua 2030erako da komunitatea erreferentziazko helmuga berezi gisa finkatzea, bere indar natural, kultural, gastronomiko eta sozialetan oinarritutako turismo jasangarriaren aldeko apustua eginez. Horretarako, arreta jarri beharko da turismo-xedeen eta -baliabide jasangarritasun eredugarrian, turistarentzako pertsonalizazio- eta arreta-zerbitzu digitaletan eta elkarbizitzako turismoan.

Plazaola Partzuergo Turistikoa, definizioz, “landa-turismo jasangarri baten garapenenaren alde” lan egiten duen elkarte da. Horrek esan nahi du, Nafarroako S4 Estrategiarekin lerrokatuta egoteaz gain, lurraldeak balioa nabarmentzen diola ingurune naturalaren kontserbazioari eta turismoaren kudeaketa jasangarriari. Azken urteotan, Plazaolak Turismo Departamentuarekin, Turismoko Idazkaritza Nagusiarekin, Ingurumen Ministerioarekin, beste partzuergo eta elkarte batzuekin eta sektorean inplikaturako beste erakunde batzuekin dihardu lanean.

“Plazaola - Mendialdea 2022-2030” Turismo Planak eskualdeko turismo-kudeaketaren behar nagusiak ezartzen ditu:

- Natura, landa-ingurunea eta biztanleria errespetatuko dituen turismoa sustatu, lanpostuak sortzea bultzatuko duen eta despopulazioa saihesten lagunduko duen turismoa.
- Inguruko baliabideak ezagutaraztea eta horiei balioa nabarmentzea, beste turismo-xede batzuetatik bereiziz.
- Turismo-produktuak garatu, eskualdeko sektoreen arteko lankidetzan.
- Turismo-sektoreko enpresei lagundu jasangarritasun- eta irisgarritasun-printzipioetan oinarritutako kalitatezko eta hurbileko zerbitzua garatzen.

- Turismo-eragileen prestakuntza eta ahalduntzea hobetu, bezeroari arreta emateko, plataformak eta hizkuntzak sustatzeko eta, batez ere, zonak izan ditzakeen baliabide guztiak ezagutzeko.
- Bisitarien esperientzia-aldia luzatu. Egun bateko edo biko bisitaldi batetik egonaldi luzeago batera igaro.
- Inguruko baliabide eta azpiegitura berde guztiak indartu eta horiei balioa nabarmendu.
- Sustapena eta merkaturatzea hobetu, dauden baliabideak eta jarduerak indartuz.

Halaber, planean ezartzen denez, turismo-eredua garatzeko, estrategiak eta ekintzak honako printzipio edo irizpide hauetan oinarrituko dira: jasangarritasuna (ingurumenaren gaineko eragina minimizatuz eta tokiko biztanleei diru-sarrerak eta enplegua sortzen lagunduz); kalitatezko zerbitzua (erabilitako baliabideak eta tresnak zainduz, esperientzia osoagoa bermatuta); elkarlaneko gobernantza (eragileen arteko kanalizazio- eta lankidetzaz-espazioak sortuz, erabakiak elkarrekin hartze aldera); lankidetzaz (ekonomia-, gizarte-eragileen eta eragile instituzionalen artean); irisingarritasuna (pertsonei guztientzat, generoaren, adinaren, gaitasun fisikoaren edo sentorioraren, jatorriaren edo gizarte-egoeraren arabera mugak ezabatuz); eta digitalizazioa (informazioa, ezagutza eta tresna efizienteak trukatzeko ahalbidetuz).

Nafarroako Turismoaren Behatokiaren datuak

“Plazaola - Mendialdea 2022-2030” Turismo Planaren diagnostikoan jasotako ondorioez gain, garrantzitsua da Lekunberriko turismo-bulegoaren datu gordinak ezagutzea. Bulegoak Nafarroako Turismoaren Behatokiaren bidez zona bisitatzen duten pertsonei buruzko informazio kuantitatiboa jasotzen du. Horrela, planetik zein prozesu horren bidez jasotako informaziotik ateratako ondorioak kontrasta daitezke. Hurrengo datuak 2016-2022 urteetan multzokatuta daude.

Guztira, % 94,85					
Bisitariak autonomia-erkidegoka			Bisitariak herrialdeka		
Autonomia erkidegoa	Pertsonak	Ehunekoa	Herrialdea	Pertsonak	Ehunekoa
Nafarroa	22205	% 32,22	Frantzia	1468	% 39,21
EAE	18719	% 27,17	Holanda	553	% 14,77
Katalunia	9015	% 13,08	Erresuma Batua	347	% 9,27
Madrilgo erkidegoa	5338	% 7,75	Belgika	217	% 5,80
Valentziako Erkidegoa	4471	% 6,49	Alemania	212	% 5,66
Aragoi	2211	% 3,21	Italia	122	% 3,26
Andaluzia	1688	% 2,45	Gainerako Europa	118	% 3,15
Gaztela eta Leon	1561	% 2,27	Argentina	86	% 2,30
Errioxa	1215	% 1,76	AEB	86	% 2,30
Gaztela Mantxa	735	% 1,07	Errusia	63	% 1,68
Murtzia	459	% 0,67	Portugal	49	% 1,31
Balearrak	315	% 0,46	Afrikako gainerako herrialdeak	37	% 0,99
Galizia	281	% 0,41	Australia	34	% 0,91
Kantabria	257	% 0,37	Kolonbia	27	% 0,72
Kanariak	186	% 0,27			
Asturias	166	% 0,24			
Extremadura	81	% 0,12			
Melilla	5	% 0,01			
GUZTIRA	68908	% 100	GUZTIRA	3744	% 100

Iturria: Lanketa propioa Nafarroako Turismoaren Behatokiaren datuetan oinarrituta.

Eskualdeko turismo-sektorea ez da, ekonomiari dagokionez, garrantzitsuenetakoa, baina gero eta pertsona gehiago joaten dira bertara eskualdearen natura- eta paisaia-erakargarritasun handiak erakarrita. Egia da bisita-egunen batez bestekoa ez dela handia, eta, beraz, badirudi “eguneko” edo “asteburuko” turismoa dela, deskonektatzera eta zonaz goatzera datorrena.

Datuek agerian uzten dute gai hori; izan ere, lurraldeko turisten % 94,85 nazionalak dira, eta ehuneko horren ia % 60 Nafarroak eta EAEk biltzen dute. Kataluniak eta

Madrilgo Erkidegoak ehuneko osoaren % 20 hartzen dute. Mendialdeak, denetara, autonomia erkidego guztietako 68.908 pertsona jaso ditu bisitan 2016 eta 2022 artean, pandemiaren aldia barne.

Beste herrialde batzuetatik etorritako pertsonen gainerako % 5,15ari dagokionez, Frantzia nabarmentzen da guztizko horren % 39,21ekin. Datu logikoa da, izan ere, herrialde hori eskualdetik gertu dago.

Azkenik, badirudi datuek honako hau adierazten dutela: hurbileko turismoa izan ezik (Nafarroa, Euskal Autonomia Erkidegoa eta Frantziako hurbileko eremuak), eta, oro har, iraupen txikikoak, bisitariak ez datoz soilik Mendialdea bisitatzerara, bidaia zabalago baten zati gisa baizik. Afera hori ez da kontu negatibo gisa aztertu behar, baizik eta eskualdearen inguruko turismo-lekuen artean sinergiak sortzeko aukera gisa.

Prozesu parte-hartzailetik ateratako ondorioak

Turismo-planari buruz azaldutako ondorioetako zenbait gai Aktibazio Planaren prozesu parte-hartzailean sortu dira. Horiek jarraian:

- ❖ Plazaola Partzuergo Turistikoak herri gehiagotara zabaldu beharko lukeela ikusten da, eskualde sortze aldera; izan ere, gaur egun ez dago egiazko elkartze-sentimendurik.
- ❖ Turismoaren gailurra duela 15 bat urte gertatu zeneko sentsazioa dago, turismoa dirulaguntzen bidez sustatu ondoren, baina orain agian ez du hainbesteko presentziarik.
- ❖ Ostatuei dagokionez, irizpide desberdinak daude. Batzuek diote gaur egun landetxe gutxiago daudela, eta beste batzuek, berriz, Leitzan (eskualdeko erreferentziazko herria) ostatuak bikoiztu egin direla.
- ❖ Turismo-sektorea indartzeko marjinari dagokionez, berriz, jasotako pertzepzioaren arabera, badago zereginik. Planak, adibidez, turismo sektoreak inguruko beste sektore batzuekin duen lotura jasotzen du, eskualdea indartzuz horrela. Gai hori prozesuan zehar azaldu da.
- ❖ Parte-hartzaileen artean orokortuta dagoen sentimendua da turismoaren sektoreak kontrolatua, arduratsua, jasangarria eta eraginkorra izan behar duela. Hau da, turismoa sustatzen duten ekintzek oso kontuan izan behar dituzte aurretik erakutsitako printzipioak.
- ❖ Halaber, eskualdea osatzen duten herrien arteko lankidetzak eta ezagutza falta dela adierazi da. Lankidetzak eta ezagutza horrek sinergiak ezartzea, eskualde izatearen sentimendua eta nortasuna sortzea eta helburu komunak zehaztea errazten du.

AMIA

Jarraian **Plazaola – Mendialdea 2022-2030 Turismo Planean** jasotako ahuleziak, mehatxuak, indarrak eta aukera orokorrak jaso ditugu:

AUKERAK	MEHATXUAK
• Eskualdeko baliabideen eskaria gero eta handiagoa da, eta horrek egungo turismo-eskaintza indartzeko aukera ematen du. • Turismo-eskaintza indartuz, inguruan lanpostu eta zerbitzu berriak sortzeko aukera. • Eskualdeen arteko eta eskualdeko erakundeen arteko lankidetzak. • Turismo-xede gisa indartzeko aukera. • Proiektu berrietarako finantzaketa-bideak indartzeak eskaintzen dituen aukerak. • Digitalizazioa eta teknologia berriak sektorea hobetzeko.	• Inguruko azpiegitura-gabeziek turismo-zerbitzuaren kalitatean duten eragina. • Kanpo-eragileekiko mendekotasuna: legeria, dirulaguntzak, baliabideen jabeak. • Eremua oso berariazko baliabideekin identifikatzea, eta beste baliabide batzuk itzalpean geratzea. • Zerbitzu nahikorik ez egoitea. • Gero eta zorrotzagoak diren araudiek bultzatuta inbertsioak handitzeko beharra.
INDARRAK	AHULEZIAK
• Turismoa sustatzearen aldeko hautu politikoa. • Plazaola Partzuergoa sektorerako: sarea, eskualdeko turismo-sektorearen egituraketa eta koordinazioa. • Plazaolako bide berdeaz gain, hainbat baliabide eta aukera dituen gunea. • Turismo-eskaintza pribatua askotarikoa eta anitza da. • Turismoak ekonomian duen eragina handitu egin da azken 25 urteetan, eta sektore garrantzitsu bihurtu da.	• Zonak turismoaren arloan duen gaitasun guztia ez ikustea. • Baliabideak mantentzeko arazoak. • Sektorearen negozio-eredua: familia-enpresak/pertsona bakarrekoak. • Gutxi ezagutzen dira ingurua eta baliabideak. • Kosta egiten da herrialde perspektibatik ateratzea. Lokalismoak. Zailtasunak indarrak batzeko eta modu bateratuan lan egiteko. • Beste herrialde batzuetan turismoa bultzatu, Partzuergoa beste turismo-eredu batzuetara zabaldu.

Iturria: Plazaola – Mendialdea 2022-2030 Turismo Plana

6.7. IKUS-ENTZUNEZKO INDUSTRIA

Nafarroako S4 Estrategian, sektorearen helburu nagusia da nazioarteko merkatuan industria lehiakorra bihurtzea 2030erako, bere talentuagatik eta eskualdearen ingurune aberatsagatik bereiziz. Horretarako, beharrezkotzat jotzen da arreta funtsezko hiru alderditan jartzea: proiektu handietarako gaitasuna duten Nafarroako enpresak indartu, lurraldea filmaketak eta ikus-entzunezko jarduerak erakartzeko posizionamendua hobetu, eta, azkenik, animazio digitaleko eta bideo-animazioko hobi bat sortu. Sektorearen S4tik bultzatutako lan-ildoak dagokienez, hauek dira Mendialdeko errealitatera gehien egokitzen direnak:

- Enpresa-sarea indartu, garrantzi handiagoko proiektuei aurre egiteko: tamaina handiagoko enpresak edo enpresen arteko itunak.
- Nafarroaren posizionamendua eta turismoa erakartzea erraztuko duten natura- eta kultura-paisaiei balioa nabarmenduko dioten edukiak sortu.
- Sormena eta ikus-entzunezko produktuak beste sektore batzuetan aplikatu (prestakuntza, marketina, kultura, turismoa, ondarea, gamifikazioa...).

Mendialdean, ikus-entzunezko jarduera batez ere azken puntuan dago, eta horrek beste zerbitzu-mota batzuekin du zerikusi handiagoa; izan ere, sektore hori autonomo-erregimenean dauden profesionalek osatzen dute batez ere, eta hainbat ikus-entzunezko zerbitzu eskaintzen dizkiete partikularrei, enpresei eta erakunde publikoei. Zerbitzu horiek komunikazioaren, marketinaren, argazkigintzaren eta bestelakoen sektorearekin lotuta daude. Eskualdean ez dago filmaketan eta animazio digitalean, datuen ustiapenean eta abarretan aritzen den enpresarik; beraz, hortxe egon liteke garapenerako aukera. Halaber, ikusi da talentu profesionala duen hainbat jendek aukera eta proiektzio profesional handiagoa duten beste leku batzuetara joatea erabakitzen duela.

Irudia: 'Ikus-entzunezko Industria' ataleko eztabaida-taldea (Lekunberri)

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

Identifikatu ahal izan denez, Mendialdeko ikus-entzunezkoen sektorea, nazioartean bezala, gaur egun dauden komunikatzeko modu ia guztietan sartu da. Hala ere, biztanleria-profila dela eta, kosta egin zen bere garaian ezartzea, eta gaur egun ez doaz beste leku batzuk bezain aurreratuta, baina gero eta gehiago eskatzen dira komunikaziorako bitarteko digitalak eta ikus-entzunezkoak.

- ❖ Beste sektore batzuetan ez bezala, ikus-entzunezkoen sektoreak bere **lana garatzeko azpiegitura handirik behar ez izatea** du ezaugarri; hori bai, sare eta gailu teknologiko onak behar ditu.
- ❖ **Sektoreko profesionalen profilak Mendialdean:** sortzaileak; webguneak, marketin digitala, bideo ekoizpenak, argazkigintza eta abar.
- ❖ Telelanaren aukera benetakoa da, baita sektorearen barruan lana garatzeko behar den azpiegitura urria ere, baina, esan beharra dago **inguruan ez dagoela coworkingeko gunerik**.
- ❖ Ez da finkatutako enpresez osatutako sektorea, baizik eta bakoitzak bere bezero-hobiaren barnean jarduera zehatz bat egiten duten pertsona autonomoz.
- ❖ **Sektoreko profesionalek ez dute elkar ezagutzen:** nor diren, zer jarduera-mota egiten duten eta abar.
- ❖ **Ikuspegi bateratua coworking guneei buruz:** positibo ikusten da profesionalen artean elkar ezagutzeko, sinergiak sortzeko eta kanporantz ikusarazteko.
- ❖ **Sareko lanean jarduteko aukerari buruzko ikuspegi bateratua;** egingarri eta interesgarri ikusten da.
- ❖ **Natura-ingurune eta kultura-ondare** oso garrantzitsuak garatzeko, sektoreko enpresak erakar ditzaketenak.
- ❖ Sektorea dinamizatzeko **lankidetzarik eza**, ez administrazioaren aldetik, ez sektoreko profesionalen beraien aldetik.
- ❖ **Profesional hiperespezializatuak** dituen sektorea; horrek berarekin dakar lana behar bezala banatzea, baina sinergiak ez dira aprobetxatzen.
- ❖ Sektoreko profesionalen artean, **bezeroen/bezero potentzialen inguruko azterketarik ez dagoela** ikusi da, ezta bestelako negozio-aukerarik ere.

- ❖ Gehienetan **merkaturatze-mota informala** da (aho-belarria, aurreko bezeroak, gomendioak eta abar), eta atzean ez dago estrategiarik.
- ❖ Sektoreko pertsonak nolabait ere **erosotasun-eremuan daudela** antzematen da. Haien esanetan, hedatzeak lehendik dituztenak baino arazo gehiago eragingo lizkieke.
- ❖ Oro har, **sektorean nolabaiteko lan-intrusismoa** dagoela antzematen da, kualifikaziorik ez duten pertsonak eginkizun profesionalak egiten saiatzen baitira.
- ❖ **Asoziazionismo formalari** buruzko askotariko iritziak daude sektoreko pertsonen artean. Hainbaten iritziz, ez litzateke modurik egokiena izanen batasun hori gauzatzeko, eta besteen iritziz hala izan beharko luke, laguntzak bideratzea eta zenbait erakunderekiko ordezkaritza indarra sortzea ahalbidetuko lukeelako. Hala ere, bat datoz sektoreko profesionalak elkartu behar direla diotenean.
- ❖ Toki-erakundeekin lan handiagoa egin behar dagoela antzematen da kanpora begirako irudiari balioa emateko, **eskualde gisa estrategia komunikatibo bat garatuz**.
- ❖ Eskualdeko gainerako biztanleei edo ekonomia-sektoreei bezala, **hainbat zonatan konexio falta eta kalitatezko azpiegitura falta** antzeman dira (zuntz falta, baita estaldura ere), eta horrek eragina du sektoreko profesionalen lan jardueran.
- ❖ **Digitalizaziorako trantsizioan bidea egiteko** dagoela antzematen da.
- ❖ **Salmenta/online zerbitzuko** eskaintza sektoreko profesional gehienetan.
- ❖ Inguruko enpresek **ez dute inbertitzen baliabide digitaletan edo sare sozialetan**. Batzuek ezjakintasunagatik, beste batzuek errentagarria ez delako.

SEKTOREAREN BILAKAERA ETA GEROA

- ❖ **Duela 10 urtetik hona sektorea asko aldatu** delako pertzepzioa. Lehen, denak ziren ekoizle handiak. Pentsaezina zen nork bere kontura lan egitea, eta gaur egun askoz ere egingarriagoa da.
- ❖ **Internetek lan handia eman dio sektoreari**, sektore handi horien alternatiba erreala izateko aukera erakutsiz.
- ❖ **Pandemiak azkartu egin du bilakaera digital hori eta internet bilakaera**, eta horrek eragin positiboa izan du sektorearentzat zenbait kasutan.

- ❖ **Sektorea etengabe hazten ari delako pertzepzioa**, eta gora eginen duen errealitatea da. Gainera, iruditzen zaie Nafarroak sektorea benetan bultzatu nahi duela.
- ❖ **Prestakuntza beharra dago sektorea hazteko eta garatzeko.**
- ❖ Gaur egun, kosta egiten da eskualdea ikustea **publizitatean, serieetan eta zineman** zerbitzua ematen duen sektore gisa, batez ere horretan diharduen enpresarik ez dagoelako. Baina, beharbada, Nafarroa mailako erakargarritasuna **Mendialdean**, besteak beste, bidera daiteke; izan ere, **natura- eta kultura-erakargarritasun handiak** ditu.
- ❖ Gaur egun, Mendialdean ez dago publizitate-, serie- edo zinema-ekoizle handien eskaerei erantzuten dien bitartekorik (hotelak, jatetxeak, garraioa, logistika eta abar).

Laburbilduz, ikus-entzunezkoen industriaren sektorearen errealitatea, gaur egun, oso lotuta dago eskualde barruan eta kanpoan bezeroei zerbitzua ematen beren kontura lan egiten duten pertsonekin. Pertsona horiek adierazi dute batasuna eta sinergien aprobetxamendua behar dituzte sektorea bultzatzeko. Badirudi egoera ona dela sektorea garatzeko aukerei dagokienez, baina horretarako, dagoen arazoari heldu behar zaio (besteak beste, profesionalek ez dute elkar ezagutzen eta ez dihardute lankidetzan, konexio arazoak daude eskualdeko hainbat eremuetan eta sektoreko pertsonak prestakuntza eta garapen beharra dute).

AMIA

IKUS-ENTZUNEZKO INDUSTRIAKO AMIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Ez da azpiegitura handiak behar dituen sektorea (telelana, urrutiko lana... egiteko aukera). • Natura-ingurune oso garrantzitsua, erakartzeko eta garatzeko gaitasun handiarekin. • Gorabidean den sektorea da eta garatzeko aukera handiak ditu. • Sektoreari modu positiboan eragiten dioten digitalizatorako laguntzen Europa mailako arau-euskarria.	• Eskaintza mugatua da eskualdean. • Sektorean lan egiten duten pertsonen artean ez dago harremanik eta ez dute elkar ezagutzen. • Sektoreko pertsonen/enpresen artean ez da sinergiarik sortzen. • Eskualdean enpresa txikiak daude, eta ez dute sektorearekin loturarik ezartzeko gaitasunik edo asmorik. • Sektoreko profesionalek ez dute bezero-profilari buruzko azterketarik eta informaziorik. • Sektore “hiper-espezializatua”.
Aukerak	Mehatxuak
• Sektorea bultzatzen ari diren lan-eremu berriak sortu. • Sektorea eta sektoreko profesionalen arteko sinergiak bultzatuko dituzten coworking guneak sortu. • Gorabidean den sektorea da, eta gero eta eskari handiagoa du. • Antolaketa formala, laguntzak bideratzeko, komunitatea eta sinergiak sortzeko. • Cedernaren dinamizazioa. • Digitalizazioa; komunitatea sortzeko beste modu bat. • Erkidego mailan sektorearekiko egiten ari den apustua	• Eskualdeko pertsonak/enpresak ez dira prozesu berrietara egokitzen. • Lan-intrusismoa. • Sektoreko profesionalek egindako lanari ez zaio balioa ematen. • Beharrezkoak diren konektibitatea eta azpiegiturak ez dira eskualdeko eremu guztietara iristen. • Belaunaldi-erreleborik eza. • Enpresa handien lehia: prezioak, ordutegiak eta errentagarritasuna.

(Nafarroako S4 estrategian jaso) aprobetxatu.

- Etorkizuna elikadura-subiranotasunera, 0 kilometrora, ustiapen estentsibora eta bestelakoetara bideratuta dago.
- Nekazaritza ekologikoa: eredu oparoago eta denboran iraunkorrago batera aldatzeko une egokia delako sentsazioa.
- Sektoreak duen arrakala digitalari heldu.
- Sareko lana bultzatu.
- Sektoreari eragiten dioten politikak, toki-araudiak, autonomia-erkidegokoak eta beste plan batzuk txertatu, lan egiteko oinarri eta irizpide argiak izateko.
- Eskualdearen erakargarritasuna bultzatu.
- Produktuari balio erantsia eman eraldaketarekin, adibidez, lantegi publikoen proiektuekin.
- Zuzeneko salmentako eredu berriak.
- Bultzada handiagoa merkaturatzeari.

6.8 MEDIKUNTZA PERTSONALIZATUA

Nafarroako S4 Estrategian 2030erako helburu hau jasotzen da: Nafarroa Europako abangoardian egotea medikuntza pertsonalizatuan, osasun-sektore lehiakor batekin, osasun-erronketarako irtenbide berritzaileak eta eskuragarriak merkatura eramateko gaitasuna izanen duena. Horretarako, pazienteen prebentzioan, diagnostikoan, tratamenduan edo errehabilitazio pertsonalizatuan abangoardian egon diren produktu, prozedura berritzaile eta soluzio digitalak garatzen zentratuko da, baita nutrizio osasungarrian eta ongizatean, Big Datari eta arreta klinikora aplikatutako adimen artifizialean ere.

Mendialdea eskualdean medikuntza bideratuta dago zerbitzuak ematera, eta ez du industriarik. Bi zerbitzu mota identifikatzen dira, publikoa eta pribatua. Pribatua profesional autonomoz osatuta dago, eta medikuntzari eta osasunari buruz askotariko ikuspegiak dituzte. Horregatik, lanari ikuspegi holistikoago batetik heldu zaio, osasun fisikoa, mentala, energetikoa eta espirituala barne hartzen dituen: fisioterapia, osteopatia, terapia naturalak, yoga, dantza, baso-bainuak eta abar.

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

OSASUN PUBLIKOA

Beheko taula horrek Mendialdean dauden osasun zentroak jasotzen ditu. Gaur egun, eskualdeko hamar udalerrietatik seik dute osasun-zentroa. Guztiak kontsultategiak dira, Leitzakoa izan ezik; honek eremu osoari zerbitzu ematen dion osasun-zentroa du.

HERRIA	IZENA
LEITZA	LEITZAKO OSASUN-ZENTROA
ARANO	ARANOKO KONTSULTATEGIA
ARESO	ARESOKO KONTSULTATEGIA
BETELU	BETELUKO KONTSULTATEGIA
GOIZUETA	GOIZUETAKO KONTSULTATEGIA
LEKUNBERRI	LEKUNBERRIKO KONTSULTATEGIA

- ❖ **Zerbitzuei eusteko arazoak:** inguruan dauden zerbitzu mediko askok mantentzeko eta funtzionatzeko zailtasun handiak dituztela eta zerbitzuak eta langileak galdu dituztela ikusi da. Horrek dakarren inpaktuak ziurgabetasuna sortzen du herritarrengan, batez ere adineko pertsonengan. Hori dela eta, tokiko osasun-zentroetako profesionalek duten beharra da, gutxienez, lehendik dauden baliabideei eustea, gutxieneko eta kalitateko zerbitzua eman ahal izateko.

- ❖ **Langileak falta dira eta ez dago belaunaldi-erreleborik:** gaur egun dauden osasun-langileen lanpostu askotan belaunaldi-erreleborik ez dagoela ikusi da. Eskualdean ibilbide luzea duten pertsonak dira, baina erretirotik oso gertu daude, eta ez dago lanpostu huts horiek bete ditzakeen langilerik. Horrez gain, landa-eremuetan gero eta zailtasun handiagoak daude bertara joateko prest egonen diren osasun-langileak aurkitzeko, edo bertakoak izanda, bertan gelditzeko. Hori dela eta, ikusi da komenigarria izanen litzatekeela pizgarriren bat bultzatzea jende gaztea eskualdera lanera erakartzeko, beharrezkoak diren osasun zerbitzuak mantentzeko helburuarekin.
- ❖ **Osasun-zerbitzuen arteko antolakuntza eza:** Mendialdea mugako haranek osatzen dute, eta errealitateak erakusten digu herri batzuk gertuago daudela Gipuzkoako osasun-zentroetatik (Osakidetza) Iruñetik (Osasunbidea) baino. Horrek esan nahi du pertsona horietako asko hurbilen duten osasun-zentrora joaten direla, edo joan nahiko lukete, nahiz eta beren erkidegokoa ez izan. Arazoa pertsona horien beharrei erantzun ahal izateko (adinekoak kasu askotan) Osasunbidearen eta Osakidetzaren artean dagoen koordinazio falta da. Beraz, lehentasunezkoa da bi erakundeen artean ekintza-plan komun bat sortzea, herri horietan bizi diren pertsona guztiei irtenbidea eta kalitateko osasun-estaldura emateko.
- ❖ **Digitalizazioa:** Azpiegitura, langile eta osasun-zerbitzuei buruz aipatu ditugun arazoez gain, digitalizazioaren arazoa gehitu behar zaio. Gero eta prozedura telematiko gehiago egin behar dira (telefonoz edo online) osasun-estaldura jaso ahal izateko. Gainera, COVID-19aren pandemiaren ondoriozko mugikortasun mugek osasun- mailako prozesu burokratiko askori bide horretatik bakarrik erantzun ahal izatea ekarri dute. Testuinguru horri landa-eremu batzuek duten konektagarritasun eza eta biztanleriaren zahartzea gehitzen bazaizkio (baliabide teknologikoak gutxiago ezagutzearekin lotuta), arrakala digitaleko egoera nabarmena da. Horrek kezka sortzen du eskualdean; izan ere, mendekotasun-egoerak sortzen dira prozedura horiek burutzeko. Digitalizaziora jauzi egiteak berarekin dakar presentzialtasuna ere murriztea, eta aurrez aurreko hori oinarritzkoa da arreta soziosanitarioan.

Irudia: Medikuntza pertsonalizatuko eztabaida-taldea. (Lekunberri)

SEKTORE PRIVATUA / OSASUN INTEGRALA

- ❖ Medikuntza konbentzionalaz bestelako medikuntzei buruzko ezagutza txikia dago, bai osasun fisiko, mental, emozional edo espiritualean. Ez dira ezagutzen dauden profesionalak, ezta betetzen duten eginkizuna ere.
- ❖ Sinergiak ez dira aprobetxatzen, eskualdeko profesionalek ez dutelako elkar ezagutzen.
- ❖ Badirudi parte-hartzaileen artean **sarea eta sinergiak sortzeko** alde aurretiko halako joera dagoela.
- ❖ Mendialdean badira osasuna oso ikuspegi desberdinetatik lantzen duten profesionalak: nutrizionistak, fisioterapeutak, osteopatak, osasuna terapia alternatiboetatik landuta, yoga, dantza, baso-bainuak eta abar.
- ❖ Eskaintzen diren aukera mediko batzuk, sektoreko profesionalek adierazi dutenez, eskualdetik kanpo etorritako pertsonen erabiltzen dituzte gehienbat.
- ❖ Azpisektore horien **garrantzia** eta horiek pertsonen bizimoduan duten eragin positiboa **zabaltzeko beharra**.

- ❖ Oro har, **azpiegituren eta giza baliabideen beharra** identifikatzen da. Horrelako alternatibei eta proiektuei euskarria emanen dien udal-azpiegitura eza nabarmena dago, eta batzuetan oztopo burokratikoak egoten dira jarduerak aurrera egiteko.
- ❖ Pertsonen eta ingurunearen arteko **harreman-espazioak irekitzeko beharra** identifikatzen da.

Jarraian, **osasun integralari** buruzko ondorioak ageri dira:

- ❖ **Alde handia dago eskualdeko jendearen eta jarduera alternatibo horien artean.** Tradizioak naturala denak baino askoz pisu handiagoa du; horren ondorioz, ez da halako kontuetan parte hartzen.
- ❖ Oro har, asteburuetako erretiroak izaten dira, oporretakoak, eta ez da ohiko moduan/egunero egiten.
- ❖ Oro har, **hiri handietako pertsonak** erabiltzen dituzte zerbitzu horiek; ikuspegi horiek gehiago ezagutzen eta ulertzen dituzte.
- ❖ Eskualdeko **perspektiben arteko aldea** identifikatu du. Alde batetik, eskualdeko landa-ikuspegia/kultura-ikuspegia; alternatiba mediko horiek txertatzea kostatzen zaio. Bestetik, pixkanaka pentsamendua aldatzen ari diren pertsonak daude. Horrez gain, Mendialdeko biztanleak, oro har, ez dituzte osasun-baliabide asko eskatzen dituen biztanleria gisa identifikatzen, haien osasun ona eta bizimodua direla eta.
- ❖ Osasun integrala eskualdeko **ekonomia-sektore** garrantzitsu bihurtzeko **aukerari** dagokionez, haien iritziz sektore horren xedea pertsonen bizi-kalitatea hobetzea da gehienbat, irabazi helburu etengabea eta progresiboa lortzea baino.
- ❖ Sektore mota horrek sortzen duen **turismoari** dagokionez, garrantzitsua iruditzen zaie **turismo** hori nola mugatu eta landa-eremuan nola integratu jakitea.
- ❖ Gaur egun, batez ere osasun integralaren esparruan, **sektorea ez da profesionalizatu**, sektore horretako lanekin bakarrik bizirauteko zailtasunak daudelako.
- ❖ **Ez dago sinergiarik medikuntza konbentzionalaren eta osasuna ikuspegi integralago batetik jasotzen duten beste praktika batzuen artean.** Sektoreko profesionalen artean dagoen sentsazioa da osasun-sistemaren barruan ez dagoen guztia ez dela onartzen.

Gaur egun, Mendialdeko osasunaren sektoreak Nafarroako S4 estrategiak duenarekiko bestelako ikuspegia du, eta ez du azpiegitararik, enpresarik eta langilerik horren garapen ekonomikoa sustatzeko, estrategiak planteatzen dituen helburuetatik abiatuta. Hala ere, osasun arloan herritarrentzat dauden beharrak identifikatu ahal izan dira, eta eskualdearen egoera testuinguruan jarri da. Era berean, eskualdean dauden osasun zerbitzuetan sakondu da, baita horiek eskualdeko ekonomia-eragile gisa garatzeko aukeran ere.

Diagnostikotik ondorioztatzen da gaur egun oso zaila dela sektore horren ekonomia-garapena, ez dagoelako osorik profesionalizatuta, azpiegitura egokirik ez dagoelako, eskaera nahikorik ez dagoelako eta sektoreko profesionalek konbikzio argirik ez dutelako ekonomia-garapenerako (bizi-kalitatea hobetzea, irabazi-asmoaren gaintetik).

AMIA

MEDIKUNTZA PERTSONALIZATUKO AMIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Eskualdearentzat ona izan daitekeen proiektua sortu izana sektoretik. • Inguruneak osasunarekin bat egiten laguntzen du. • Askotariko zerbitzuak ematen dituzten askotariko profesionalak.	<u>Osasun publikoa:</u> • Gaur egun arazoak daude zerbitzuak eta langileak mantentzeko. • OSASUNBIDEAren eta OSAKIDETZAren arteko koordinazio handiagoa eta hobeia falta da. • OSASUNBIDEAren eta OSAKIDETZAren arteko ekintza-protokolo bat falta da. • Azpiegiturak, giza baliabideak eta ekonomia- eta administrazio-baliabideak falta dira. <u>Osasun pribatua:</u> • Badira bestelako aukera medikoak, baina eskualdeko pertsonen ia-ia ez dituzte erabiltzen. • Oso arrakala handia dago ibarreko jendearen eta medikuntza-jarduera alternatiboen artean. • Sektorean erabateko dedikazioarekin irauteko zailtasuna. Gehienek beste lan batzuekin tartekatu behar dituzte. • Ez dago sinergiarik medikuntza konbentzionalaren eta beste aukera batzuen artean.
Aukerak	Mehatxuak
• Eskualdean sektorean lan eginen duten gazteak bertan mantentzea eta erakarpena sustatzea pizgarrien bidez. • Gaur egun gutxi erabiltzen diren aukera medikoen aniztasuna. • Osasun-zentroetan alternatiba medikoen berri eman.	• Zerbitzu alternatiboen zailtasuna dute medikuntza konbentzionalaren sisteman sartzeko. • Irabazi asmoko turismoa. Osasun publikoa:

• Inguruko profesionalen artean sinergiak sortu.• Medikuntza alternatiboko bezeroak hiri handietatik datoz.• Eskualdetik kanpoko turismoa erakarri.	• Zerbitzua behar duten paziente askoren eten digitala. Aurrez aurrekoa funtsezkoa da.• Lehendik dauden zerbitzuak mantentzea, funtsezkoa oinarrizko eta kalitatezko zerbitzua emateko.• Erretiroa hartuko dutenen plazak betetzeko zailtasuna egonen da geroan.

6.9 MUGIKORTASUN ELEKTRIKOA ETA KONEKTATUA

Mugikortasun elektrikoaren eta konektatuaren sektorea da munduan gehien hazten ari denetako bat, eta gehien haziko dela aurreikusten denetako bat. Egungo mugikortasun-ereduari eta ingurumenari eragiten dioten hainbat faktoreren ondorioz, Europatik mugikortasun elektrikoaren aldeko politikak bultzatzen ari dira, eta horiek maila lokaleneraino iristen dira. Helburua da isuri kaltegarriak murriztea eta mugikortasun-eredu jasangarriagoak ezartzea.

Mendialdean ia ez dago automobilgintzaren industriarik, eta, beraz, ez du sektore hori garatzeko potentziala izan dezakeen industria-ehunik, eta halaber, bultza daitekeen ekimen partikular gutxi ditu. Horregatik, sektore hori ez da landu hainbeste izan ditzakeen aukera ekonomikoetatik, baina bai eskualdearen errealitatetik eta eskualdeak behar dituen mugikortasun-beharretatik. Hala ere, lehen aipatutako nazioarteko testuingurua etorkizuneko aukera izan daiteke eskualdearentzat.

Nafarroako S4 Estrategiak 2030erako helburu/ikuspegi gisa ezartzen du Nafarroak mugikortasun elektriko eta konektatu baterako sistema berrien ekoizpenean gailentzea, balio-kate jasangarri batekin eta bere ahalmena energia berriztagarrietan integratuz. Horretarako, osagaien birmanufakturan eta birziklatzean jartzen du arreta, baita hiri-mugikortasunean eta energia-sareetan integratzean ere.

Proposatutako lan ildoen barruan, eskualdeko errealitatea diagnostikatu ondoren gaur egun egingarrienak diren hirurak honako hauekin dute lotura:

- Mugikortasuneko eta energia-hornidurako ereduen serbitizazioa.
- Energiak biltegitratzeko sistemak (bateriak), karga-sistemak (azpiegiturak), energia-kudeaketa eta energia berriztagarriak sortzeko sareetan integratzea (zerbitzuak).
- Logistika adimentsu eta jasangarriagoko eredu berriak, azken miliako banaketa, biltegi partekatuak.

PROZESU PARTE-HARTZAILEAREN ONDORIOZKO EGOERAREN AZTERKETA

- ❖ Eskualdeko herrien **sakabanatze geografikoa** da Mendialdean mugikortasunari dagokionez dagoen muga nagusia; sakabanatze hori bai udalerrien artean, bai lotzen dituen ardatz egituratzailearekin ematen da (A-15, Iruñearekin eta Donostiarekin lotzen deena).
- ❖ **Herrien arteko lotura-ezberdintasun argiak daude**, A-15 errepidetik hurbil dauden ala ez kontuan hartuta. Halaber, herrien arteko komunikazioetarako erabiltzen diren errepideen egoera kaskarra da.

- ❖ Eskualdean dagoen garraioa (ibilgailu pribatuarekiko alternatiboa) funtsean garraio publikoa da (autobusa eta taxia). Autobusak, oro har, inguruko familia-enpresek zuzentzen dituzte. Garraio-linea asko defizitarioak dira, gutxi erabiltzen direlako.
- ❖ **Garraio publikoa defizitarioa da** bai lehendik dauden lineetan, bai maiztasunean nahiz beste mugikortasun-aukera batzuetan.
- ❖ **taxiaren** egoerari dagokionez, bi kontu jaso dira: batetik, eskola-garraioarekiko duen mendekotasuna, eta bestetik, herri txikiagoetan ez dagoela.
- ❖ Oro har, **sektorean pertzepzio txarra dago** zerbitzuen prezioari, eskakizunei eta zerbitzua emateko baldintzei dagokionez. Sektoretik adierazitakoaren arabera, horrek esan nahi du batzuetan jardueraren iraunkortasuna arriskuan dagoela.
- ❖ **Garraioaren eskualde-planteamendu mankomunatua** egin beharra dago. Garraio-lineen errentagarritasun txikiari erreparatuta, zerbitzua mankomunatzea izan liteke dauden baliabideak ahalik eta errentagarrien bihurtzeko modurik onena. Eskola-garraioa ere ikuspegi horren barruan sartuko litzateke.
- ❖ Garraio publikoa gutxi erabiltzen da. Oro har, **erabiltzaileak** ikasleak, adinekoak eta baliabide gutxien dituzten pertsonak dira. Hori dela eta, **herritarrak garraio publikoaren erabileraz kontzientziatzeko** behar argia hauteman da.

MUGIKORTASUNERAKO BESTELAKO AUKERAK

- ❖ Ibilgailu partikular/pribatu bidez egindako mugikortasunarekiko alternatiba nagusia **garraio publikoa** da.
- ❖ Udal-administrazioetako arduradunen iritziz, ahalegin gehienak (ekonomikoak eta giza arlokoak) Iruñerriko mugikortasunean inbertitu dira, beste leku batzuetako beharrak alde batera utzita.
- ❖ **Bizikleta**, leku askotan mugitzeko oso modu bideragarria den arren (are gehiago bizikleta elektrikoak merkatuan sartu direnetik), Mendialdean oso jende gutxi erabiltzen du bizikleta, lurraldearen orografiagatik, azpiegiturarik ez dagoelako, klimatologiagatik, herrien arteko distantziagatik, biztanleriaren batez besteko adinagatik eta abar.
- ❖ **Auto partekatuaren aukera**. Auto arruntei (gasolina-diesela) ezarriko zaizkien arau-mugak direla eta, kezka dago etorkizun hurbilean gertatuko denarekin. Ibilgailu partikularrean (kutsatzailea eta “atez atekoa”) oinarritutako mugikortasun-eredua, diotenez, desagertzea bideratuta dago. Arazoa da

pertsonentzako aukerarik erosoena dela, eta ez dirudi horren inguruan kontzientziaziorik dagoenik.

Kudea Go da mugikortasun alternatiba jasangarriaren eta komunitarioaren adibide bat. Aizarotzen (Basaburua) sortu zen, mugitzeko sistema kutsatzaile konbentzionala aldatzeko asmoarekin. Aplikazio mugikor bat sortu zen; horretan, erabiltzaileek garraio-beharra eskaintzen edo eskatzen dituzte, eta horiek elkarlanean konpontzen dira. Horrela, bi aldeek onura ateratzen dute egin beharreko ibilbideaz, eta ingurumenari dagokionez, jasangarriagoa da. Hala ere, ikuspegi kritikoari jarraituz, pertsonen pentsamoldea errotik aldatu beharra dagoela aipatu da, eta horretarako, funtsezkoa da auto partikularrak ematen duen erosotasun-eremutik irtetea; izan ere, ez da jasangarria.

Irudia: Mugikortasun Jasangarriari buruzko Eztabaida Taldearen saioa.

9.3 MUGIKORTASUN ELEKTRIKOAREN ETA KONEKTATUAREN EGOERA

Mugikortasunaren elektrifikazioa (Europako eta Estatuako politikek bultzatuta) lantzen ari garen errealitate berria da, eta halaxe ikusten hasi gara ibilgailu berrien

fabrikazioari aplikatutako arau-mugetan. Hala ere, gaur egun ibilgailu-mota horien erosketa oraindik mugatua da azpiegitura faltagatik, ibilgailuen kostu handiagatik edo garraioaren inguruan gaur egun dagoen ziurgabetasunagatik. Karga-puntuak azpiegiturarik ezaren adibide dira, populazio-ratioek eraginda; horrek landa-eremuetan instalatu nahi izatearen interesa asko mugatzen du. Hala ere, landa-eremuan etxebizitzak erabil daitezke karga-puntu gisa; horrek halako ibilgailuak ezartzea errazten du.

Azpmarratzekoa da eztabaida-taldean fokua ez zela auto partikularren egungo ereduarekin jarraitzea (elektrikoa izanagatik), baizik eta **ibilgailu elektriko partekatuak**, udal-zerbitzuak eta **bestelako alternatibak bilatu behar zirela**. Horretarako, funtsezkoa da pertsonen ikuspegia aldatzea, baina alternatibak emanaz.

ONDORIOAK

- ❖ Mendialdeko pertsonen **mugikortasun modu nagusia** ibilgailu partikularra da.
- ❖ **Garraio publikoa erabiltzen dutenen profila** gazte, adineko edo baliabide gutxikoena da.
- ❖ **Herriak lotzen dituzten errepideen egoera eskasa.**
- ❖ A-15 errepidetik gertu dauden herrien eta sakabanatuta eta bereizita dauden artean dagoen alde argia. **A-15etik zenbat eta hurbilago egon, orduan eta konektibitate hobe.**
- ❖ Azken urteotan, **pixkanaka jaitsi egin dira** eskainitako garraio publikoko zerbitzuak.
- ❖ Ez dago ekonomia-jarduerarik mugikortasun elektrikoaren edo konektatuaren industrian.
- ❖ Herritarrak garraio publikoaren erabileraren eta garraio jasangarriaren alternatiben inguruan **kontzientziatu behar dira.**
- ❖ Garraio partekatuaren erabilerari dagokionez, inboluzio-kontzeptuaren inguruko **pentsamoldea aldatu beharra dago.**
- ❖ Eskualdeko herritarrei ingurumen-alderdien eta mugikortasun elektrikoaren inguruan **prestakuntza eman behar zaie.**
- ❖ Nafarroan eta eskualde mailan Mendialdean **mugikortasun-mahai bat sortzeko** proposamena.

AMIA

MUGIKORTASUN ELEKTRIKO ETA KONEKTATUKO AMIA	
Indarrak	Ahuleziak
• Ohiko garraioaren ordezeko proposamen berriak. <i>Adibidez, Kudea GO!</i> • Sektorean bizikleta elektrikoko zerbitzua emanen duten enpresak, bizikletaren erabilera jasangarria bultzatuko dutenak, batez ere turismoaren arloan. • Hazten ari den eta Europan, estatuan eta autonomia-erkidegoan laguntza/arautze handia duen sektorea.	• Herri txikien eta bakartuagoen arteko lotura-ezberdintasun argiak (Goizueta, kasurako). A-15etik zenbat eta hurbilago, orduan eta lotura hobeak eta azkarragoak. • Urrun dauden eta/edo txikiak diren herrietako errepideak egoera txarrean daude. • Ez dago eskualde plangintzarik garraio-baliabideetan (eskola-garraioa eta bidaiarien garraioa, taxiak eta abar). • Garraio publikoko lineak defizitarioak dira, gutxi erabiltzen direlako. Erabiltzaileak zerbitzuaren menpe daudenak dira: ikasleak, adinekoak eta ekonomia-baliabide gutxiko pertsonak. • Ez dago kontzientziarik garraio publikoa erabiltzearen inguruan. • Sektorearen egoeraren pertzepzio txarra, prezioei, eskakizunei eta zerbitzuak emateko baldintzei dagokienez; horiek jardueraren iraunkortasuna arriskuan jartzen dute. • Leku batzuetan, taxia eskola-garraioaren mende dago erabat. • Zerbitzuak pixkanaka murriztu egin dira, eskualdearen beharrak kontuan hartu gabe. • Biztanleek ez dute garraio publikoaren berri: ordutegiak, geltokiak, ibilbideak eta abar. • Auzokideen lankidetzak falta garraiorako.
Aukerak	Mehatxuak

● Garraio-zerbitzu publikoak erabiltzeari erabilerari dagokionez, eskualdea sortzea, adibidez, garraioa mankomunatuz herriak konektatzeko eta dauden baliabideak ahalik eta gehien errentagarri bihurtzeko.● Araudi-mugek mugikortasun elektrikoa eta konektatua bultzatzea ahalbidetuko dute.● Garraio publikoaren egoeraren pertzepzioa hobetzeko tarteak, prezioei, eskakizunei eta zerbitzuak emateko baldintzei dagokienez.● Sortutako lineei dagokienez, Nafarroako Gobernuak proposatutako ekimenak aprobetxatu.● Mugikortasun jasangarriaren arloan egokiak izan diren beste leku batzuetako ekimenak egokitu.● Mugikortasun jasangarriaren eta elektrikoaren arloan Europatik etortzear den finantziazioa aprobetxatu.● Eskualdea mugikortasun elektrikoa eta konektatua ahalbidetuko duten azpiegiturez hornitu.	● Herritarrek oso gutxi erabiltzen dute garraio-publikoa.● Pixkanaka zahartzen eta despokatzen ari diren inguruneetan mugikortasuna kudeatu.● Ekonomiaren ikuspegia jasangarritasunaren eta herritarrei zerbitzuak ematearen gainetik jartzea.

7. ESKUALDEKO ESPEZIALIZAZIO ADIMENDUNA

Ekintza-plan baten bidez bultzatu beharreko 5 sektoreak Talde Eragileak zehaztutako bi irizpide kontuan hartuta identifikatu dira: ekonomia-garapenerako ahalmena eta lurralde-egituraketa.

Ekonomia garatzeko ahalmena

Ekonomia garatzeko ahalmena faktore askoren baitan dago, baina, alde batetik, Espezializazio Adimentsuko Estrategian definitutako 5 faktoreetatik 4 hartu dira kontuan (I+G+b-rako ahalmena, pertsonak eta talentua, ingurune lehiakorra, enpresa-garapena), eta horiei planaren berezko faktoreak gehitu behar zaizkie, hala nola: eraginen duten erakunde-motak (publikoak, pribatuak edo mistoak), lurralde-kapilaritatea, dauden baliabide endogenoak, bizi-kalitatean izanen duten eragina, sektorea bultzatzeko gaitasuna eta kalitatezko eta ondo ordaindutako enplegua sortzea. Kalitatezko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeari buruzko azken horretan, sektoreak mota horretako enplegua sortzeko duen ahalmena eta sektoreak eskualdean gaur egun duen errealitatea hartzen dira kontuan, eta, horregatik, industriaren eta energia berdearen sektoreak dira balorazio handia dutenak.

Arlo horretan, industria, oro har, elikadura osasungarria eta turismo jasangarria nabarmentzen dira, ekonomia garatzeko ahalmen handia duten sektoreak direlako. Hiru sektoreek dituzte: aldez aurreko enpresa-garapena; CEDERNA GARALUR Elkartez gain, trakzionatzeko gai diren erakunde formalak eta informalak; ingurune lehiakorra (nahiz eta hori komuna den sektore guztientzat); talentua duten pertsonak; *Know How*; eta I+G+b garatzeko ahalmena.

Lurralde-egituraketari dagokionez, kontuan hartu da eskualdeko herri guztietan garatzeko gaitasuna (ez soilik eskualdeko bi herri nagusietan), herritarren bizi kalitatea eta gainerako sektoreekin ezarri beharreko sinergiak ziurtatzeko edo hobetzeko gaitasuna, eskualdeko ekonomia dinamizatuz. Horri dagokionez, elikadura osasungarria, energia berdea eta merkataritza eta ostalaritza nabarmentzen dira. Hiru sektoreek bizi-kalitaterako oinarrizko elementuak inplikitzen dituzte, lurralde osoan gara eta manten daitezke, eta elkarren arteko sinergiak dituzte, baita industriarekin eta turismoarekin ere; beraz, lehentasunez garatu beharrekoak direla irizten da.

Horrela, Nafarroako Espezializazio Adimentsuko Estrategiarekin lerrokatzeko puntuan egindako azterketarekin bat eginda, baztertu egiten dira mugikortasun elektrikoa eta konektatua eta medikuntza pertsonalizatua, nahiz eta lurraldea egituratzeko ahalmena duten sektoreak diren (gaur egun ez zaie eskualdean ekonomia garatzeko ahalmenik ikusten), baita ikus-entzunezko industria ere (garatzeko ahalmena izan dezake, baina ez epe laburrean, eta ez da lurraldearen egituratzailea). Aldiz, aipatutako 5 sektoreak aukeratu dira, lurraldea ekonomikoki modu jasangarrian garatzeko eta bertan bizi

diren pertsonen bizimoduan eta bizi-kalitatean duen eragina kontuan hartuta. Jarraian, analisia laburbildu dugu, kontuan hartutako elementu nagusiak koloretan banatuta:

Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Elikadura osasungarria	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Industria	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Merkataritza eta ostalaritza	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Turismo jasangarria	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	

	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Energia berdea	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Ikus-entzunezkoen industria	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko	
	Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Medikuntza pertsonalizatua	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	

	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	
Sektorea	Balorazio-elementuak	Balorazioa
Mugikortasun elektrikoa eta konektatua	I+G+b-rako ahalmena	
	Pertsonak eta talentua	
	Ingurune lehiakorra	
	Enpresa-garapena	
	Dauden baliabide endogenoak	
	Erakunde eragileak	
	Lurralde-kapilaritatea	
	Eragina bizi-kalitatean	
	Sinergiak eskualdeko beste sektore batzuekiko Kalitateko eta ondo ordaindutako enplegua sortzeko ahalmena	

8. Ekintza-plana

8.1. Planaren arkitektura

Helburuetan ezartzen den bezala, Plan honen asmoa da eskualdearen gizarte- eta ekonomia-garapen adimentsua eta jasangarria bultzatzea epe ertainera, lurraldean identifikatutako beharretan oinarritutako Aktibazio Sozioekonomikorako Plan baten bidez, modu parte-hartzailean eta adostuan eginga. Era berean, helburu orokor hori arestian aipatutako berariazko 4 helburuetan hedatzen da:

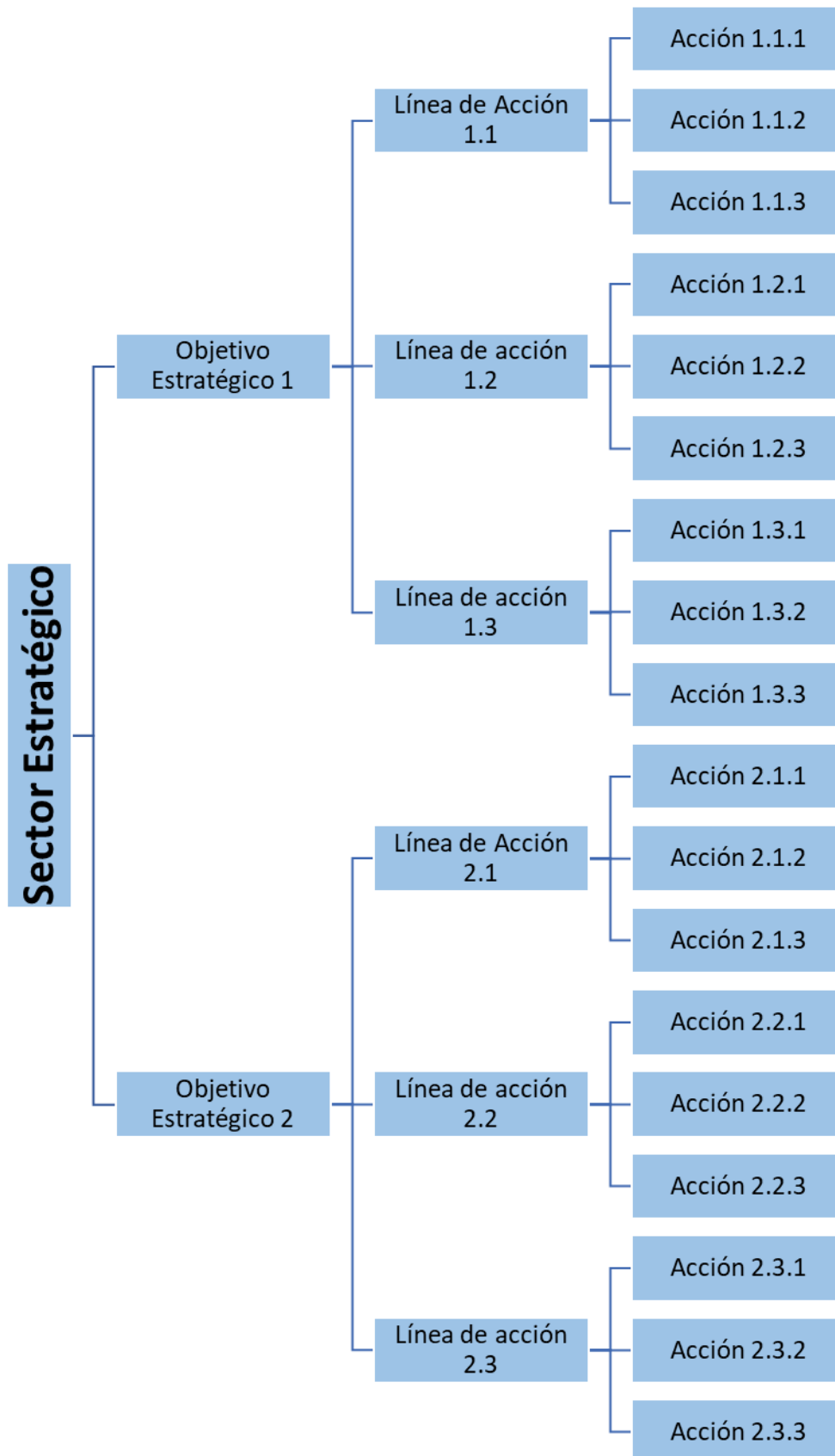
- Eskualdeko ekoizpen sarea indartu eta dinamizatu.
- Ekintzailetza eta kalitateko enplegua sustatu.
- Aliantza publiko/pribatuak sustatu, lankidetzarako eta sinergiak aprobetxatzeko eta behar komunei heltzeko.
- Eskualdeko integrazioa eta kohesioa hobetu, toki-erakundearen, ekoizpen-sektorearen, ikastetxe- eta heziketa-zentroen eta, oro har, herritarren arteko gobernantza-eredu parte-hartzaile batetik abiatuta.

Arkitekturak identifikatutako 5 sektore estrategikoetako bakoitzerako Ekintza Plan bat ezartzen du, aipatutako berariazko 4 helburuetako bakoitzari erantzuteko. Sektore horiek, azken batean, Ekintza Plan Orokorra osatzen dute.

Bost (5) sektoreetako bakoitzak, beraz, eskualdean haien garapen jasangarria garatuko duten trakzio-palanka gisa jarduteko ezarritako helburu estrategikoak ditu. Helburu

estrategiko horiek, era berean, aipatutako helburuak lortzeko diseinatutako ekintza-ildoetan hedatzen dira, eta azkenean, ekintzetan zehazten dira; ekintza horietan, inplikaturiko diren eragileak eta helburuen gauzatzea ebaluatzea ahalbidetuko duten adierazle operatiboak zehazten dira.

Jarraian, deskribatutako arkitekturaren eskema bat ageri da:

Industria

1. HELBURU ESTRATEGIKOA: TOKIKO ETA KALITATEKO ENPLEGUA BULTZATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
<u>1.1 EKINTZA-ILDOA:</u> PRESTAKUNTZA ETA	A.1.1.1: Enpresei bultzada eta prestakuntza eman digitalizazioan, kudeaketa- eta merkaturatze-metodologietan.	Enpresei prestakuntza-saioak eman, gaitasun digitalak hobetzeko eta horiek garatzeko, baita aplika ditzaketen kudeaketa- eta merkaturatze-tresnen arloan ere.	- Sektoreko enpresak. - Nafar Lansare - Nafarroako Enplegu Zerbitzua - CEIN - CEN	- Burututako prestakuntza-ekintzen kopurua - Partaide-kopurua (sexuaren arabera banatuta)

ORIENTAZIOA			• Merkataritza-ganbera • 'Acelera Pyme' bulegoa • Cederna Garalur Elkarte	
	A.1.1.2: Praktiketarako enpresen eta ikasleen arteko akordioak	Eskualdeko enpresetara talentua erakartzeko eta bertan atxikitze, nahitaezkoa da praktika-akordioak formalizatzea enpresen eta prestakuntza zentroen artean, ikasleek enpresak ezagutzeko eta horietan garatu ahal izateko.	• Sektoreko enpresak. • Prestakuntza-zentroak • Cederna Garalur Elkarte	• Praktiketan dauden ikasleak (sexuaren arabera banatuta) • Praktikak eskaintzen dituzten enpresen kopurua
	A.1.1.3 Eskualde-mailako lan-eskariarekin bat datozen ikastaroak eta prestakuntza sustatzea.	Eskualdean dagoen eta espero den lan-eskaerari buruzko berariazko azterlan bat eginen da genero ikuspegiarekin, aukeraberdintasuna bultzatze aldera. Azterlanetik abiatuta, herritarrak kualifikatzea ahalbidetuko duten ikastaroak eta prestakuntzak sustatzeko plan bat landuko da.	• Sektoreko enpresak. • NEZ-NL • Beste prestakuntza-zentro batzuk • Cederna Garalur Elkarte	• Landutako prestakuntza-plana • Burututako ikastaroen kopurua • Partaide-kopurua (sexuaren arabera banatuta)
	A.1.1.4. Prestakuntza-eskaintza prestakuntza-eragileekin koordinatzea.	Sinergiak sortu eragileekin, kalitatezko prestakuntza-programak emateko, eskualdeko lan-eskaerari erantzunez.	• Enpresak • NEZ-NL	• Lankidetzahitzarmenak

			• Beste prestakuntza-zentro batzuk	
	A.1.1.5 Eskualdeko enplegu-aukerei buruzko prestakuntza-ibilbidea etapa erabakigarrietan orientatzea.	Eskualdeko lan-errealitatearen berri ematea (gaur egun eskatzen diren eta etorkizunean espero diren lanbideak, soldata-itxaropenak eta lanen tipologia - enpresak zuzenean bisitatuz- eta abar), baita lan-errealitate orokorraren berri ere, ikasleek erabakiak har ditzaten.	• Ikastetxeak • Cederna Garalur Elkarteak	• Burututako ekintza orientagarriak • Parte hartu duten prestakuntza-zentroak • Parte hartu duten ikasleak (sexuaren arabera banatuta)
1.2 EKINTZA-ILDOA: EKINTZAIETZA SUSTATU	A.1.2.1 Eskualdeko coworkingaren inguruko topaguneak dinamizatu.	Sinergiak, networkinga eta enpresen eta ekintzaileen arteko ezagutza partekatua bultzatzea errazteko topaguneak sortu, elkarlaneko ideiak eta ideia berritzaileak sortzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Nafarroako Gobernua	• Coworking aktiboa eta dinamizatua. • Espaziora bertaratutakoak (sexuaren arabera banatuta)
	1.2.2 Eskualdean beste coworking gune batzuk sortzearen bideragarritasuna aztertu.	Eskualdeko hainbat herritan beste coworking gune dinamizatu eta haien artean koordinatu batzuk sortzearen bideragarritasuna aztertu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Nafarroako Gobernua	• Egindako azterketa

	A.1.2.3 Ekintzailtzarako aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa.	Ekintzailtzaren arloan aholkularitza pertsonalizatua eta zehatza eman: teknikoa, burokratikoa eta aukerei buruzkoa.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Ekintzailtzarako beste aholkularitza-erakundeak	• Emandako aholkularitzen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.2.4 Enpresen barruan ekintzailtza eta berrikuntza bultzatu.	Enpresetan lantegi teoriko-praktikoak bultzatu, berrikuntza eta intra-ekintzailtza garatzeko, eta bi eremu horietan garatutako jardunbide egokiak jasotzea.	• Eskualdeko enpresak • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Prestakuntza- eta berrikuntza-zentroak •	• Egindako lantegiak (kopurua). • Parte hartzen duten erakundeak (kopurua). • Jasotako jardunbide egokiak.
	A.1.2.5 Ekintzailtza sustatu eta emakumeen enplegua bultzatu.	Eskualdeko emakume ekintzaileen eta langileen errealitateari, erronkei eta beharrei buruzko diagnostikoa egin. Emakumeen ekintzailtza eta enplegua sustatzera bideratutako ekintza-plan bat diseinatu eta ezarri.	• INAI • Cederna Garalur Elkartea • Udalak • AMEDNA • Beste erakunde batzuk	• Gauzatutako ekintzak (kopurua) • Parte hartzen duten erakundeak (kopurua). • Jasotako jardunbide egokiak (kopurua).

	A.1.2.6 Ekintzailtza eta berrikuntza bultzatu, hezkuntza-eta prestakuntza-zentroak inplikatu.	Herritarrek edo enpresa-sareak konpondu gabe dituzten beharrak aztertu, lurraldeari lotutako ekintzailtza erraztuko duten irtenbide berritzaileak pentsatzeko.	• Hezkuntza- eta prestakuntza-zentroak • Zentro teknologikoak • Cederna Garalur Elkarte	• Burututako jardunaldiak (kopurua) • Parte hartu duten ikasleak (sexuaren arabera banatuta)
1.3 EKINTZA-ILDOA: EKONOMIA-JARDUERETARAKO DIREN INDUSTRIALDEAK ETA AZPIEGITURAK SUSTATU	A.1.3.1 Dauden azpiegituri eta baliabideei buruzko eskualde-mailako azterketa.	Lurzoru-motak, industrialdeen okupazio-maila, hutsik dauden lurzatiak, azpiegituren jabetza eta, azken batean, ekonomia-jarduera gisa ustiapena optimiza dezaketen baliabide guztiak aztertu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Egindako azterketa
	A.1.3.2 Erabil daitezkeen baliabideak eta azpiegiturak sustatu eta aprobetxatu	Hutsik dauden nabeak eta erabiltzen ez diren lokalak ezagutzera eman eta balioa nabarmendu, bereziki jabetza publikokoak, baita eskuragarri dagoen beste edozein baliabide ere, horien ahalmena garatzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte • Jabeak • Nafarroako Gobernua • Nasuvinsa	• Sustapen- eta aprobetxamendu-ekintzak
	A.1.3.3 Industrialdeen erakargarritasunean inbertitu.	Poligonoak garbitzeko, pintatzeko, egokitzeko, fatxaden estetika berritzeko, seinaleztatzeko eta bestelakoetarako ekintzak.	• Industrialdeetako enpresak • Udalak • Cederna Garalur	• Industrialde bakoitzean egindako hobekuntza

			Elkartea	estetikoak (kopurua)
	A.1.3.4 Enpresak ezartzeko, NGarekin lankidetzan jardun eskualdeko baliabideak eta azpiegiturak sustatzen.	NASUVINSA, bereziki, eta NG, oro har, funtsezko eragileak dira enpresak instalatzeko tokiak eta industrialdeak sustatzeko; beraz, garrantzitsua da eskualde gisa harreman erraza izatea haiekin.	• Nafarroako Gobernua • Nasuvinsa • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• NG/Nasuvinsarekin egindako bilerak • Egindako sustapenak (kopurua)
	A.1.3.5 Nafarroako Gobernuan eragin, erabiltzen ez diren industria-lurzatiak berreskuratzen parte har dezan.	Nafarroako Gobernuari erabiltzen ez diren industria-lursailen egoeraren berri eman, eta alternatibak bilatzen inplikatzeko eskatu.	• Nafarroako Gobernua • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• NGarekin egindako bilerak

2. HELBURU ESTRATEGIKOA: INDUSTRIEN LEHIAKORTASUNA HOBETZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
	A.2.1.1 Parte-hartzea 3 mailatan egituratuko duen Eskualdeko Foro Iraunkorra sortu: foro politikoa, enpresariala eta mistoa.	Eskualdeko Foro Iraunkor bat ezarri, plan partaidetu honen jarraipena eta gauzatzea bermatzeko eta eskualdeko enpresen arteko harremana sustatzeko, baita enpresa-jardueraren eskualde-ikuspegia eskuratzeko ere.	• Udalak • Enpresak • Cederna Garalur Elkarteak • Gonbidatutako bestelako eragile garrantzitsu batzuk	• Eskualdeko Foro Iraunkorrak eratu • Bilera-kopurua • Parte hartuko duten pertsonak eta erakundeak, kopurua (sexuaren arabera banatuta)
	A.2.1.2 Foroa dinamizatu eta ekintzak bultzatuko dituzten	Foroaren saioak dinamizatuko dituzten eta bertan ezarriko	• Cederna Garalur Elkarteak	• Kontrataturako teknikariak

2.1 EKINTZA-ILDOA: ENPRESA-JARDUERA AHALBIDETU	teknikariak jarri.	diren ekintzak koordinatzeko eta gauzatzeko ardura izanen duten teknikariak kontratatzeke zuzkidura izatea.	• Udalak	
	A.2.1.3 Eskualdeko Foro Iraunkorraren barnean, eskualdera ekarri nahi den enpresa tipologiari buruz hausnartzea sustatu.	Erakarri nahi diren enpresen tipologiari buruzko hausnarketa udaletan.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Foroaren bilerak
	A.2.1.4 Enpresen datu-basea egin eta urtero berrikusi.	Kokapenari eta jarduerari buruzko oinarritzko informazioa bilduko duen eskualdeko enpresen erregistro eguneratua egin (urtero), sektorea bultzatzeko ekintzak errazteko eta ezaugarriak eta denboran izandako bilakaera aztertzeke.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Eskualdeko enpresak	• Datu-basea landu. • Datu-base hori urtero berrikusi.
	A.2.1.5 Eskualdeko enpresen katalogo erakargarri bat sortu, eskainitako produktu eta zerbitzuekin.	Eskualdeko enpresa guztien katalogo bat egin, eskaintzen diren produktuei eta zerbitzuei buruzko informazioa jasoko duena, ezagutzera emateko eta enpresen arteko sinergiak ezartzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • Eskualdeko enpresak	• Sortutako enpresa-katalogoa
	A.2.1.6 Enpresa/pertsona autonomoentzat dauden dirulaguntzak identifikatu eta	Enpresa-jardueraren dinamizatzailerak eskuragarri dauden dirulaguntzen jarraipena	• Enpresa-jardueraren dinamizatzailerak. • Enpresak	• Identifikatutako dirulaguntzak (kopurua)

	bideratu.	eta identifikazioa egin eta laguntza horiek bideratu, eta enpresei eta, bereziki, autonomoei zabaldu.	• Autonomoak	• Aurkeztutako eta esleitutako dirulaguntzak (kopurua)
	A.2.1.7 Jardunbide egokien gida bat landu, enpresei burokrasia errazteko.	Enpresentzat arlo burokratikoetan beharrezkoak diren gaiak modu argi eta sintetikoan bilduko dituen gida bat egin, izapideak arintzeko eta egon daitezkeen mugak konpontzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Sektoreko enpresak eta profesionalak	• Landutako jardunbide egokiei buruzko gida
	A.2.1.8 Sektoreari eragiten dioten ordenantzak, hirigintza-planak, lurralde-estrategiak eta planak eta proiektuak aztertu.	Erabakiak hartzeko, funtsezkoa da sektorean eragina duten alderdi guztiak kontuan hartzea, horrek berekin baitakar arau-esparruak kohesionatuta eta etengabe elkarriketan egotea.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Nafarroako Gobernua	• Aztertutako araudiak.
	A.2.1.9 Erreferentzia-figura egonkorak zehaztu, sektore pribatuaren eta toki-erakundeen arteko elkarriketa errazteko.	Ekonomia-ehunak administrazioarekin hitz egitea erraztu behar du, eta alderantziz. Enpresek eta toki-erakundeek solaskide argiak, egonkorak eta hurbilekoak definitu behar dituzte; horrek, erraztu egingen luke lan hori, eta bien arteko harreman handiagoa	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Sektoreko enpresak eta profesionalak	• Erreferentzia identifikatuak dituzten toki-erakundeak eta enpresak (kopurua) • Toki-erakundeen eta sektore pribatuaren arteko solaskidetzari buruzko

		litzateke.		gogobetetze-maila.
	A.2.1.10 Eskualdean industria-erabilera izan dezaketen baliabideak, horien ahalmenak eta garapena identifikatu eta aprobetxatu.	Sektore berrien prospekzioa sektore pribatuaren esku bakarrik ez uztea proposatzen da. Aitzitik, proposatzen da sektore publikotik negozio-hobiak bilatzeko laguntza ematea, baliabide endogenoei, lehendik dauden enpresei, bete gabeko eskaerei, ekonomia zirkularrari eta bestelakoei lotuta. Industria berdearen sektorearekin lotura duen jardunbidea.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte • Enpresak • Hondakinak kudeatzen dituzten mankomunitateak • NUP	• Identifikatutako baliabideak (kopurua) • Aprobetxatutako baliabideak (kopurua) • Tartean diren enpresak (kopurua)
	A.2.1.11 Nazioartekotzearen, digitalizazioaren eta lan-eskariaren arloko enpresa-sarearen egungo egoeraren azterketa.	Enpresen etorkizuneko beharrak eta aurreikuspenak, digitalizazioa, Interneterako sarbidea eta bestelakoak jasoko dituen azterketa oso bat egin, sektorea bultzatu ahal izateko lehentasunezko gaiak argi eta garbi ezagutzeko. Azterlanean genero-ikuspegia txertatuko da.	• Sektoreko enpresak eta profesionalak • Cederna Garalur Elkarte	• Aztertutako enpresak (kopurua).
	A.2.2.1 Eskualdeko industria-hondakinen azterketa, beste	Enpresek gaur egun hondakintzat jotzen dutena	• Cederna Garalur Elkarte	• Egindako azterketa.

2.2 EKINTZA-ILDOA: BULTZADA ETA ENERGIA-EFIZIENTZIA ETA EKONOMIA ZIRKULARRA	enpresa batzuentzat intsumo edo azken produktu posible gisa erabiltzeko.	enpresa horientzat beraientzat hondakin horiek aukerak izan daitezkeela bilduko dituen azterketa landu. Halaber, aukera izan daitezke enpresa berrien balizko ekintzailetzarako; hondakinak berreskuratzean, berrerabiltzean, eraldatzean eta/edo kalitate handiagoko produktuen garapenean oinarrituta. Horrela, ekonomia zirkularra sektoreko funtsezko alderdi gisa sustatuko da. <i>Energia berdearen industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Eskualdeko enpresak • Hondakinak kudeatzen dituzten mankomunitateak • NUP • AIN	
	A.2.2.2 Enpresak eta biztanleak ekonomia zirkularraren inguruan prestatu eta kontzientziatu.	Eskualdeko enpresen eta biztanleen artean prestakuntza-eta sentsibilizazio-ekintzak bultzatu, zonako ekonomia zirkularra bultzatze aldera. <i>Energia berdearen industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Udalak • Hondakinak kudeatzen dituzten mankomunitateak • Cederna Garalur Elkartea • Prestakuntza-erakundeak	• Burututako prestakuntza- eta kontzientziazio-ekintzen kopurua • Partaide-kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.2.2.3 Eskari-agregatzaileak bultzatu.	Eskari-agregatzaileak bultzatu industrialdeetan eta energia-	• Udalak • Cederna Garalur	• Bultzatutako eskari-agregatzaileak

		kontsumitzaile handiak dauden eremuetan, bideragarritasuna kontuan hartuta. <i>Energia berdearen industriarekin partekatutako jarduera.</i>	Elkartea • Enpresak • Goiener • CENER • Nafarroako Gobernua	(kopurua). • Tartean diren enpresak/erakundeak (kopurua).
	A.2.2.4 Energia-komunitateen eta eskari-agregatzaileen arteko sinergiak aztertu.	Energia-komunitateek hainbat aukera eskaintzen dituzte; besteak beste, dauden eskari-agregatzaileak aprobetxatzea. Hortaz, garrantzitsua da horri buruzko aukerak maila teknikoan aztertzea. <i>Energia berdearen industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Udalak • Cederna Garalur • Elkartea • Energia-komunitateak • Goiener • Enpresak.	• Egindako azterketa
	A.2.2.5 Industria-sektorearen azterketa energetiko sakona (gastua, beharrak...).	Industria-sektoreko enpresen beharrak eta gastuak bilduko dituen azterlan bat egin, gastua murriztea eta energia-jasangarritasuna hobetzea ahalbidetuko duten gaiak identifikatzeko. <i>Energia berdearen industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Udalak • Sektoroko enpresak. • Cederna Garalur • Elkartea	• Industria-sektorean egindako energia-azterketa.
	A.2.2.6 Energia-efizientziako eta ekonomia zirkularreko jardunbide egokiak identifikatu.	Energia-efizientziarekin eta ekonomia zirkularrekin lotura duten jardunbide egokiak jaso,	• Cederna Garalur • Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Jardunbide egokien inguruan sortutako agiria.

		eta eskualdean ezartzearen bideragarritasuna identifikatzen saiatu.	• CENER	
2.3 EKINTZA-ILDOA: SINERGIAK SORTU ETA APROBETXATU	A.2.3.1 Eskualdeko enpresen arteko lankidetzak bultzatu.	Eskualdeko enpresen lankidetzak eta sareko lana sustatuko duten ekintzak, elkar ezagutzatik eta garatutako jardueretatik abiatuta (horretarako, katalogoa erabilgarria izanen da), garatu beharreko sinergiak identifikatzea ahalbidetuko duten ekintzak.	• Eskualdeko enpresak eta profesionalak. • Cederna Garalur Elkartea. • Udalak.	• Enpresen artean elkarrekin garatutako ekintzak (kopurua)
	A.2.3.2 Enpresen zerbitzu-beharrak eta hornitzaileak identifikatu.	Sektoreko enpresek eta profesionalak, zerbitzuei eta hornitzaileei dagokienez, gaur egun dituzten beharrak jaso, eta eskualde- eta lankidetzak-mailan erantzuna ematen lagundu.	• Eskualdeko enpresak eta profesionalak. • Cederna Garalur Elkartea. • Udalak.	• Identifikatutako premiak.
	A.2.3.3 Beste ekonomia-sektore batzuekin sinergiak sortu.	Eskualdeko sektoreen artean egon daitezkeen sinergiak identifikatu eta indartu.	• Eskualdeko enpresak eta profesionalak • Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Egindako bilerak • Ezarritako lankidetzak

Elikadura osasungarria

1. HELBURU ESTRATEGIKOA: NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN SEKTOREAREN LEHIAKORTASUNA ETA ERRENTAGARRITASUNA HOBETZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
1.1 EKINTZA-ILDOA: BALIO-KATEAN	A.1.1.1 Zuzeneko eta tokiko merkaturatze-bide berriak aztertu eta sustatu.	Zuzenean eta tokian-tokian merkaturatzeko analisia (online merkaturatzea, zuzeneko salmenta establezimenduan eta antzeko aukerak).	• INTIA • Cederna Garalur Elkartea • NNPEK • NUP	• Zuzenean merkaturatzeko bultzatutako kanal berriak.

INTEGRATU			• Kontsumo-taldeak • Merkataritza- eta ostalaritza-elkarteak, Denok Bat • Turismo-eragileak (Plazaola, landetxeak eta abar).	
	A.1.1.2 Tokiko produktuak biltzeko zentroak sustatzeko bideragarritasun-azterlana (logistika, saltokietarako banaketa, jatetxeak, ikastetxeak eta abar).	Produktuen banaketa erraztuko duten biltegiatze-zentroak sustatzeko bideragarritasuna (eskaria eta alternatibak) ezagutzeko azterketa bat egin, eta horietako asko eskualdeko puntu estrategikoetan zentralizatu.	• Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak	• Landutako azterlana.
	A.1.1.3 Lantegi eta eraldaketa-zentro bateratuak sustatzeko eta artikulatzeko bideragarritasun-azterlana.	Lantegi eta eraldaketa-zentro kolektiboak sortzeko eta artikulatzeko bideragarritasun-azterketa, sektoreko jardueren errentagarritasuna hobetzeko.	• Sektoreko profesionalak. • Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Egituratutako lantegi kolektiboak (kopurua).
	A.1.2.1 Zonako lurren, azpiegituren eta sareen mapaketa, egungo egoera ezagutzeko.	Dauden azpiegituren, lurren eta beharrezkoak diren gainerako baliabideen mapaketa.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako	• Landutako mapaketa.

1.2 EKINTZA-ILDOA: BALIABIDEEN APROBETXAMENDUA BULTZATU			Gobernua • INTIA • TRACASA	
	A.1.2.2 Nekazarien, abeltzainen eta eraldatzaileen artean prestakuntza/ezagutzaren trukaketa sustatu.	Adimen kolektiboa zabaltzea sustatu; prestakuntza-ekintzen eta sektoreko profesionalen artean ezagutzak trukatzuz, sektoreko emakumeak sustatzen saiatuz (emakumeen ezagutza barne), sektorearen atomizazioari eta elkar ezagutza ezari erantzuteko.	• Cederna Garalur Elkarte • Sektoreko enpresak eta profesionalak • ASLANA • Habelarte • INTIA • NNPEK	• Egindako topaketak (kopurua) • Izandako parte-hartzaileen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.2.3 Abereak ekoizteko guneetatik ahalik eta hurbilen egonen diren hiltegien erabilera aztertu eta erraztu.	Abeltzaintzako ekoizpen-guneetatik gertuko hiltegiak ezartzearen bideragarritasuna aztertu, baita horien aprobetxamendua eta errentagarritasuna indartzea ahalbidetuko dutenen erabilera erraztea ere.	• Udalak • Sektoreko profesionalak • Cederna Garalur Elkarte	• Egindako bideragarritasun-analisia.
	A.1.2.4 Ordenantzak, hirigintza-planak, baso-planak, berdintasun-planak, lurralde-estrategiak kohesionatuko dituen gidaliburu bat landu; sektoreari eragiten dioten planak eta proiektuak,	Ekintzak barne hartzen ditu bai sektoreari eragiten dion plangintzaren eta araudiaren arteko lerrokatzea, bai ekimen-mota hori bultzatzen duten eskualdeko toki erakundeen arteko lerrokatzea, gainera sektorearekin	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte • Berdintasuneko teknikaria • Nafarroako	• Landutako gida.

	natura 2000 sarearen kudeaketa barne.	lankidetzan eta sektorearen kasuistikak eta berariazko beharrak kontuan hartuta landu behar dira.	Gobernua Lursarea	
	A.1.2.5 Azpiegituren, zerbitzuen eta erosketa bateratuen koordinazioa erraztu.	Intsumoen (gaztandegiak, lantegiak eta abar) baterako erosketetan eta, bereziki, azpiegituren koordinazioa bultzatu, ustiategi bakoitzeko kostua merkatzeko eta baliabideak modu eraginkorragoan erabiltzeko.	- Sektoreko profesionalak - Cederna Garalur Elkartea - ASLANA - Habelarte - NNPEK - INTIA	Burututako ekintza bateratuak (kopurua)
	A.1.2.6 Nekazaritzako autokontsumoa sustatu.	Autokontsumorako baratzeen sustapena hainbat eragilerekin koordinatu, elikadura-subiranotasuna sustatzeko.	- Udalak - Cederna Garalur Elkartea - Gizarte Zerbitzuen Mankomunitatea - Hondakinen Mankomunitatea - Prestakuntzarako: INTIA, NNPEK	Horretarako garatutako proiektuak eta/edo ekintzak.
	A.1.3.1 Ekintzailetzarako aholkularitza.	Informazioa eta aholkularitza eman, sektorean ekintzailetzarako eskumena duten erakundeen artean koordinatuta.	- Cederna Garalur Elkartea - INTIA	Emandako aholkularitzak (sexuaren

1.3 EKINTZA-ILDOA: ENPRESETAN EKINTZAIKETA ETA BERRIKUNTZA BULTZATU			• NNPEK • Sindikatuak	arabera banatuta)
	A.1.3.2 Belaunaldi-erreleboa erraztu.	Erretiroa hartzetik hurbil dauden pertsonen jardueren mapaketa, ustategien eta interesa duten pertsonen arteko bitartekaritza eta aholkularitza.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • INTIA	• Aholkularitza-kopurua. • Erreleboa duten ustategien kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.3.3 Ordenantza bidez, nekazaritzako edo abeltzaintzako ustategietan interesa duten pertsonak herri-lurak eskuratzea erraztea.	Arauditik (ordenantza) abiatuta, nekazaritza- eta abeltzaintza-ustategietan herri-lurak eskuratzea erraztu, sektorea bultzatzeko eta erreleboa bermatzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Ordenantza egokituak • Langile berriak
	A.1.3.4 Lurren eta baserrien bankua sortzen lagundu.	NGarekin koordinatu, lurren eta baserrien bankua sortzeko. Eskualdeko lurak eta baserriak eta horien egoera zein den bilduko dituen datu-base bat egin, balizko erosleen eta saltzaileen arteko lotura ezartzeko, eta horrela, belaunaldien arteko erreleboa errazteko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Jabeak • Lursarea • INTIA • TRACASA	• Sortutako lurren eta baserrien bankua.
	A.1.3.5 Nekazaritzako eta abeltzaintzako jardueren	Ekonomia zirkularra balio erantsiko alderdi bat izan daiteke, bai enpresek	• Sektoreko enpresak eta	• Negozio-bide berriei buruzko

	azpiproduktuak erabiliz negozio-lineak sortzeko azterketa.	gaur egun hondakintzat jotzen dutenari enpresa horiek balioa nabarmentzeko, bai enpresa-aukera berrien balizko ekintzailatzarako, produktu horiek berreskuratzen, berrerabiltzen eta/edo eraldatzen oinarrituta. Bereziki, honako azterketak egitea gomendatzen da: bio-ongarriak artilearekin sortzea; papera iratzeekin sortzea; eta beste edozein baliabiderekin sortzea baliabide horiek aprobetxatzeko.	profesionalak. • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Hondakinak kudeatzen dituen mankomunitatea • INTIA • NUP • Ikerketa-zentroak	bideragarritasun-azterketa
	A.1.3.6 Negozio- eta zerbitzu-poltsa bat diseinatu eta sortu.	Negozioren eta zerbitzuen poltsa bati buruzko proiektu pilotu bat diseinatu, eskariak betetzeko eta enplegu-aukerak errazteko.	• Cederna Garalur Elkartea • NEZ-NL • INTIA	• Sortutako negozio- eta zerbitzu-poltsa.
	A.1.3.7 Nekazaritzako eta abeltzaintzako ustiategiak kolektiboki kudeatzea sustatu.	Nekazaritzako eta abeltzaintzako ustiategien kudeaketa kolektiboko beste eredu batzuk ezartzea esploratu eta erraztu.	• Cederna Garalur Elkartea • INTIA • NNPEK • Habelarte	• Egindako jarduketak. • Tartean diren enpresak.
	A.1.3.8 Mendialdeko Elikadura Mahaia.	Elikagaien sektorerako eskualdeko foro parte-hartzailea da, 2021az geroztik martxan dagoena. Bere eginkizuna da elikadura-katearekin lotura duten eragileak koordinatzea, Mahaia	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Habelarte	• Berrikusitako eta eguneratutako gobernantza eta parte-hartzea. • Egindako

		dinamizatzea eta Mahaian adostutako plana gauzatzea. Proposamenetan emakumeen eta ingurumenaren premiekin lotutako gaiak sartuko dira.	- LeitzEko - Berdintasuneko teknikaria - Gonbidatutako bestelako eragile garrantzitsu batzuk	ekintzen urteko txostenak
	A.1.3.9 Elikadura Mahaia dinamizatu eta ekintzak bultzatuko dituzten teknikariak jarri.	Mahaiaren saioak dinamizatuko dituzten eta bertan ezarriko diren ekintzak koordinatzeko eta gauzatzeko ardura izanen duten teknikariak kontratatzeko zuzkidura izatea.	- Cederna Garalur Elkartea - Udalak	Kontratatutako teknikariak
	A.1.3.10 Eskualdeko coworkingaren inguruko topaguneak dinamizatu.	Sinergiak, workinga eta enpresen eta ekintzaileen arteko ezagutza partekatua bultzatzea errazteko topaguneak sortu, elkarlaneko ideiak eta ideia berritzaileak sortzeko.	- Cederna Garalur Elkartea - Nafarroako Gobernua	- Coworking aktiboa eta dinamizatua. - Espaziora bertaratutakoak (sexuaren arabera banatuta)
	A.1.3.11 Ekintzailetzako jardunbide egokien azterketa.	Eskualdearen eta sektorearen errealitatean oinarrituta, Txosten bat landu. Txostenak sektorearen barruan	- Cederna Garalur Elkartea - Berdintasuneko	Ekintzailetzaren arloan landutako jardunbide

1.4 EKINTZA-ILDOA: PRESTAKUNTZA ETA AHOALKULARITZA		ekintzaitzaren arloko jardunbide egokiak aztertu eta jasoko lituzke, emakumeen lanari balioa emanen lioke, eta eskualdean ezartzeak izanen lukeen bideragarritasuna balioetsiko luke.	teknikaria • Beste erakunde garrantzitsu batzuk	egokien txostena.
	A.1.3.12 Merkatuaren eskariaren arabera lurraldearekin lotura duten produktu berriak aztertu.	Sektorea eguneratzeko eta indartzeko helburua hartuta, merkatuaren azterketa bat egin, lurraldearen eta sektorearen potentzialtasunak merkatuaren egungo eskaria jaso dezaketen produktu berriak bultzatzearekin lotzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • NUP • INTIA • NNPEK	• Egindako azterketa.
	A.1.4.1 Prestakuntza eta aholkularitza marketinaren eta merkaturatzearen arloetan.	Marketinaren eta merkaturatzearen arloko prestakuntza- eta aholkularitza-ekintzak diseinatu eta egin, sektoreko profesionalei egokituta (emakumeen presentzia barne hartuta), arlo horretan profesionalek egiten dituzten jarduerak ezagutzeko eta gaitzeko, eta, horrela, sektorea sustatzeko. Genero-ikuspegia kontuan hartuko da garatu beharreko ekintzak diseinatzean eta prestatzean.	• Cederna Garalur Elkartea • INTIA • NNPEK • NEZ-NL • Prestakuntza ematen duten erakundeak	• Burututako prestakuntza-jarduerak (kopurua). • Jarduera horietan parte hartu dutenen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.4.2 Prestakuntza eta aholkularitza digitalizazioan.	Digitalizazioaren arloan prestakuntza- eta aholkularitza-ekintzak diseinatu eta egin, sektoreko profesionalei egokituta (emakumeen presentzia barne hartuta),	• Cederna Garalur Elkartea • INTIA	• Burututako prestakuntza-jarduerak (kopurua).

	arlo horretan profesionalek egiten dituzten jarduerak ezagutzeko eta horietan gaitzeko, baita gaur egun jarduera profesionalak bultzatzeko dituen abantail berri emateko ere. Genero-ikuspegia kontuan hartuko da garatu beharreko ekintzak diseinatzean eta prestatzean.	• NNPEK • Prestakuntza ematen duten erakundeak • 'Acelera Pyme' bulegoa	• Jarduera horietan parte hartu dutenen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
A.1.4.3 Prestakuntza enpresen kudeaketan.	Enpresa-kudeaketaren arloko prestakuntza- eta aholkularitza-ekintzak diseinatu eta egin, sektoreko profesionalei egokituta (emakumeen presentzia barne hartuta), arlo horretan profesionalek egiten dituzten jarduerak gaitzeko eta eguneratzeko, egiten dituzten jardueren efizientzia eta eraginkortasuna hobetuz, sektorea bultzatuz. Genero-ikuspegia kontuan hartuko da garatu beharreko ekintzak diseinatzean eta prestatzean.	• Cederna Garalur Elkartea • INTIA • NNPEK • Prestakuntza ematen duten erakundeak	• Burututako prestakuntza-jarduerak (kopurua). • Jarduera horietan parte hartu dutenen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
A.1.4.4 Nekazaritza-ekoizpenerako eta ustiategi konbentzionaletatik agroekologikoetara igarotzeko prestakuntza, aholkularitza eta laguntza eman.	Sektoreko profesionalentzako prestakuntza- eta aholkularitza-/laguntza-ekintzak diseinatu eta landu, ustiategi agroekologikoetarako trantsizioan, egungo testuinguruari ahalik eta modu efizienteenean	• Cederna Garalur Elkartea • INTIA • NNPEK • Prestakuntza	• Burututako prestakuntza-jarduerak (kopurua). • Jarduera horietan parte

	erantzuteko helburuarekin. Genero-ikuspegia kontuan hartuko da garatu beharreko ekintzak diseinatzean eta prestatzean.	ematen duten erakundeak	hartu dutenen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
--	--	-------------------------	--

2. HELBURU ESTRATEGIKOA: EKOIZPEN EKOLOGIKOA ETA KONTSUMO-EREDUA ALDATZEA BULTZATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
2.1 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREAN SENTSIBILIZAZIOA SUSTATU	A.2.1.1 Ekoizpen-ereduari buruzko informazioa izanen duen produktu-katalogo bat sortu.	Produktuetan egindako ekoizpen-eredua jasoko duen katalogo bat landu, kontsumitzaileak jasangarritasunaren eta ekoizpen-ereduen garrantziaz sentsibilizatzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak • ASLANA • Habelarte • Plazaola	• Egindako katalogoa. • Katalogo horretan jasotako produktuak (kopurua).
	A.2.1.2 Komunikabideekin koordinazioa sustatu, nekazaritzako elikagaien sektoreari balioa nabarmentzeko.	Hedabideekin (konbentzionalak eta digitalak) koordinatu, agroekologiak ingurumenean eta, oro har, gizartean duen eragin positiboa ikusarazteko, bai lurralde-garapenean, bai natura-ondarearen kudeaketan, elikagaien kalitatean eta abar.	• Cederna Garalur Elkartea • Hedabideak • ASLANA • Habelarte	• Xede horretarako egindako kanpaina eta komunikazio-ekintzen kopurua.

	A.2.1.3 Sinergiak sustatu; merkataritzarekin eta ostalaritzarekin, turismoarekin, ikastetxeekin eta jantoki kolektiboekin.	Turismo-sektorearekin lan egin, lehen sektorearen eta ondarea eta paisaia kontserbatzearen arteko lotura ezagutzera emateko. Sektoreari balioa nabarmentzeko unitate didaktikoak landu edo ikastetxeekin eta prestakuntza-zentroekin lan egin tokiko produktuak erostea sustatzeko, eta saltokiekin eta ostalaritzarekin tokiko produktuen hornidura sustatzeko.	• Dendarien eta ostalarien elkarteak. • Plazaola Partzuergoa • Jangela-zerbitzua ematen duten ikastetxeak. • ASLANA • Habelarte • Ikastetxeak/Prestakuntza-zentroak • Nafarroako Gobernua • Sindikatuak • Cederna Garalur Elkartea • Udaletxea • INTIA • NNPEK • Cederna Garalur Elkartea	• Egindako ekintza-kopurua.
2.2 EKINTZA-ILDOA: LURRALDEARI LOTUTAKO EKOIZPENA SUSTATU	A.2.2.1 Laboreak eta abereak maneiatzeko aholkularitza teknikoa.	Sektoreko profesionalen eta erakunde teknikoen arteko loturak ezarri laboreak eta aziendak maneiatzeko ezagutza, pertsonak, zehazki, eta sektorea, oro har, gaitzeko.	• INTIA • NNPEK • Cederna Garalur Elkartea • Nekazaritza-eskoalak • Sektoreko profesionalak • ASLANA • Habelarte	• Emandako aholkularitzak (kopurua). • Aholkularitza horien onura jaso duten pertsonak (kopurua)

	A.2.2.2 Nekazaritza ekologikoa bultzatu ustiategi berrietan.	Nekazaritza-eskolak sustatu ustiategiaren transmisioaren kudeaketan edo egon daitezkeen ustiategi berrietan, nekazaritza ekologikoko ereduak edo gutxienez jasangarriagoak bultzatzeko.	• INTIA • NNPEK • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko profesionalak	• Bultzatutako ekoizpen agroekologikoak (kopurua)
	A.2.2.3 Nekazaritza-ekoizpenean dibertsifikazioa sustatu eta aholkularitza eman.	Bereziki, hazteko ahalmena duten ekoizpentzat hartzen dira frutagintza, baratzezaintza, bazka, zerealak, patata, erlezaintza, txerria eta oilaskoa estentsiboan eta bar.	• INTIA • NNPEK • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko profesionalak	• Emandako aholkularitzak (kopurua). • Aholkularitzetan izandako parte-hartzaileen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.2.2.4 Lurraldeko nekazaritzako eta abeltzaintzako biodibertsitatea sustatu.	Balio natural handiko esnekoak, larreak eta belardiak berreskuratu, eta balio natural handia sustatuko duen biodibertsitatea bultzatzeko adierazleak garatu. Lurraldeari lotutako nekazaritzako barietateak eta abeltzaintza-arrazak.	• INTIA • NNPEK • GAN-NIK. • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko profesionalak (basogintzakoak, eta abar) • Unibertsitateak (EHU, NUP)	• Nekazaritzako eta abeltzaintzako biodibertsitatea sustatzeko landutako ekintzak.

	A.2.2.5. Lurraldearekin lotura duten nekazaritzako eta abeltzaintzako ikerketak egin.	Lurzorua ezaugarriak eta kalitateak, nekazaritzako hazien barietateen edo ekoizleen potentzialtasunak eta horiek ekoizpenarekin lotura duten potentzialtasunak aztertu.	• INTIA • NNPEK • Cederna Garalur Elkartea • Unibertsitateak (EHU, NUP) • Nafarroako Gobernua	• Egindako azterketa.

Energia Berdearen Industria

1. HELBURU ESTRATEGIKOA: ENERGIA BERDEKO PROIEKTU BERRIAK ETA EKINTZAILETZA SUSTATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
1.1 EKINTZA-ILDOA: BALIABIDE ENDOGENOAK ERABILIZ, ENERGIA BERDEA ETA EKINTZAILETZA	A.1.1.1 Eskualdeko Foro Iraunkorra sortu.	Eskualdeko Foro Iraunkor bat ezarri, plan partaidetu honen jarraipena eta gauzatzea bermatzeko eta eskualdeko enpresen arteko harremana sustatzeko, baita enpresa-jardueraren eskualde-ikuspegia eskuratzeko ere.	• Udalak • Goiener • Sektoreko enpresak. • Cederna Garalur Elkartea • Gonbidatutako bestelako eragile garrantzitsu batzuk	• Eskualdeko Foro Iraunkorrak eratu • Egindako bilerak (kopurua). • Parte hartuko duten pertsonak eta erakundeak, kopurua (sexuaren arabera banatuta)
	A.1.1.2 Foroa dinamizatu eta ekintzak bultzatuko dituzten teknikariak jarri.	Foroaren saioak dinamizatuko dituzten eta bertan ezarriko diren ekintzak koordinatzeko eta gauzatzeko ardura izanen duten teknikariak	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Kontratututako teknikariak

BULTZATU		kontratatzeko zuzkidura izatea.		
	A.1.1.3 Baso-biomasak bere kate osoan aprobetxatzeko eta jarduera ekonomiko gisa duen potentzialtasuna aztertu.	Baso-biomasak baliabide endogeno gisa aprobetxatzeko izan dezakeen ahalmenaren azterketa egin, sektorea maila ekonomikoan bultzatu eta eraldatzeko helburuarekin. Lan horrek, halaber, bere baitan jasoko du sektoreak eskualdean izan duen bilakaeraren eta eraldaketaren azterketa.	• Cederna Garalur Elkarte • Udalak • Nafarroako Gobernua	• Baso-biomasaren ahalmenari buruz egindako azterketa.
	A.1.1.4 Biomasa eraikin publikoetan ezartzeko energia-iturrien trantsizioa bultzatu.	Eraikin publikoek sektorea bultzatzeak erraztu egingen luke egitura ekonomiko txiki bat sortzea; horrek, gerora, merkaturatze pribatuaren bidez hazteko aukera izanen luke.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Biomasa ezarri duten eraikin publikoak (kopurua)
	A.1.1.5 Baso-biomasen diharduten enpresen arteko lankidetza erraztu.	Erauzketa-industrien kopuruak nabarmen egin du behera azken hamarkadetan Mendialdean, eta haien arteko lankidetza sustatzea planteatzen da, batez ere inbertsioetan.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte • Sektoreko enpresak.	• Burututako lankidetza-ekintzak.
	A.1.1.6. Egungo eta gainbeheratuko zentral hidraulikoen eta minihidraulikoen	Lurraldeak dituen zentral hidraulikoen eta minihidraulikoen egungo eta gainbeheratutako emakiden	• Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Egindako azterketa.

	aprobetxamendua aztertu.	inbentarioa egin eta ustiapen xehatua aztertu.	• Nafarroako Gobernua • CENER • Konfederazio hidrografikoak (EKH eta NKH)	
	A.1.1.7. Eskualdean parke eolikoek duten ahalmena aztertu.	Lurraldeko kontzesioen inbentarioa eta parke eolikoek azterketa xehatua egin.	• Cederna Garalur Elkartea • Udaletxea • Nafarroako Gobernua • CENER	• Egindako azterketa, emakiden inbentarioa barne.
	A.1.1.8. Sektoreari eragiten dioten ordenantzak, hirigintza-planak, lurralde-estrategiak eta planak eta proiektuak aztertu.	Erabakiak hartzeko, funtsezkoa da sektorean eragina duten alderdi guztiak kontuan hartzea, horrek berekin baitakar arau-esparruak kohesionatuta eta etengabe elkarriketan egotea.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Aztertutako araudiak.
	A.1.1.9. Energia berriztagarriko proiektu berriak egiteko finantzaketa bilatu eta bideratu.	Lurraldean sustatuko diren energia berriztagarriko proiektuak finantzatzeko egon daitezkeen bideak bilatu eta bideratu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Identifikatutako finantzaketa-bideak (kopurua) • Bultzatutako proiektuak (kopurua).

	A.A.1.1.10 coworkingaren topaguneak dinamizatu.	Eskualdeko inguruko	Sinergiak, networkinga eta enpresen eta ekintzaileen arteko ezagutza partekatua bultzatzea errazteko topaguneak sortu, elkarlaneko ideiak eta ideia berritzaileak sortzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Coworking aktiboa eta dinamizatua. • Espaziora bertaratutakoak (sexuaren arabera banatuta)
1.2 EKINTZA-ILDOA: EKONOMIA ZIRKULARRAREN BULTZATU	A.1.2.1 Eskualdeko ekonomia-jarduerak sortutako hondakinen azterketa, beste enpresa batzuentzat intsumo edo azken produktu posible gisa izan dezaketen erabilera aztertzeke.		Enpresek gaur egun hondakintzat jotzen dutena enpresa horientzat beraientzat hondakin horiek aukerak izan daitezkeela bilduko dituen azterketa landu. Halaber, aukera izan daitezke enpresa berrien balizko ekintzailetzarako; hondakinak berreskuratzean, berrerabiltzean, eraldatzean eta/edo kalitate handiagoko produktuen garapenean oinarrituta. Horrela, ekonomia zirkularra sektoreko funtsezko alderdi gisa sustatuko da.	• Cederna Garalur Elkartea • Eskualdeko enpresak • Hondakinak kudeatzen dituzten mankomunitateak • NUP • AIN	• Egindako azterketa.
	A.1.2.2 Konpostaje-instalazioaren proiektua berraktibatzeke azterketa.		Konpostaje-instalazio batek behar duen inbertsioa justifikatuko duen itzulkin nahikoa izanen lukeen jakiteko analisi bat egin, kontuan hartuta elikadura-subiranotasunari eragiten dion ekonomia-jarduera dela (berezko	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Eskualdeko enpresak • Hondakinak	• Egindako azterketa.

		intsumoak) eta hondakin organikoei beste erabilera bat ematea ahalbidetzen duen ekonomia-jarduera dela.	kudeatzen dituzten mankomunitateak	
	A.1.2.3 Enpresak eta biztanleak ekonomia zirkularrean prestatu eta kontzientziatu.	Ekonomia zirkularren inguruan prestakuntza-ekintzak eman eta sentsibilizazio ekintzak egin eskualdeko enpresa eta biztanleentzat, ekonomia zirkular horrek hondakinen murrizketan eta aurrezpen ekonomikoan dituen onurak helarazteko, baita balio erantsiko negozio berriak, baliabide endogenoak aprobetxatzekoak eta ekonomiaren eraldaketa jasagarria bultzatzekoak sustatzeko ere.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Hondakinak kudeatzen dituzten mankomunitateak	• Garatutako ekintza-kopurua. • Burututako ekintzetara laguntza (sexuaren arabera banatuta).
1.3 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREKO GIZA BALIABIDEEN, BALIABIDE	A.1.3.1 Ikastaroak eta prestakuntza sustatu, eskualde-mailan energia berdeak duen lan-ahalmenarekin lerrokatuta.	Egungo lan-eskariaren eta egon daitekeen eskariaren berariazko azterketa batetik abiatuta, herritarrak ekintzailatzarako eta herritarrek enplegua izateko horiek kualifikatzeko ikastaroak eta prestakuntzak sustatzea proposatzen da, eginen diren jardueretan genero-ikuspegia kontuan hartuta.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • CENER • Prestakuntza-zentroak	• Garatutako ekintza-kopurua. • Burututako ekintzetarako izandako laguntza (sexuaren arabera banatuta).

EKONOMIKOEN ETA AZPIEGITUREN AHALMENA BULTZATU	A.1.3.2 Eskualdeko enplegu-aukeren arabera, prestakuntza-ibilbidea etapa erabakigarrietan orientatu.	Eskualdean, energia berdearen sektorean dauden lan-aukerari buruz espezifikoki orientatu (gaur egun eskatzen diren lanbideak eta eska daitezkeenak, bisitak enpresetara eta ekintzailtzak), gazteek erabaki informatuak hartu ahal izan ditzaten, STEM lanpostuetan emakumeen enplegarritasuna sustatzera bideratuta.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Prestakuntza-zentroak	• Egindako orientazio-bilerak (kopurua). • Esku-hartzen duten ikasleak (kopurua) eta horien profila (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.3.3 Ekintzailtzarako aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa.	Ekintzailtzaren arloan aholkularitza pertsonalizatua eta zehatza eman (teknikoa, burokratikoa eta aukerei buruzkoa), eta kanpo-finantzaketa bilatzea erraztu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Aholkularitzako beste erakunde batzuk.	• Emandako aholkularitzen kopurua (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.3.4 Sektoreko enpresetan intraekintzailtza bultzatu.	Enpresetan lantegi teoriko-praktikoak bultzatu, berrikuntza eta intra-ekintzailtza garatzeko, eta ekintzailtzaren eta berrikuntzaren arloetan garatutako jardunbide egokiak jaso.	• Eskualdeko enpresak • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Prestakuntza- eta berrikuntza-zentroak	• Egindako lantegiak (kopurua). • Parte hartzen duten erakundeak (kopurua). • Jasotako jardunbide egokiak.

2. HELBURU ESTRATEGIKOA: ENERGIA AURREZPENA ETA EFIZIENTZIA HOBETZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
2.1 EKINTZA-ILDOA: ENERGIA- KOMUNITATEAK ETA ESKARI- AGREGATZAILEAK BULTZATU	A.2.1.1 Energia-komunitateak bultzatu.	Energia-komunitateak energia eta baliabideak aprobetxatzeko modu eraginkorrakoak dira, energia-trantsizioa eta energia-aurrezpena errazteko eta lankidetzazko sarea sortzeko. Eskualdeko proiektuak sortzeko eta tokiko energia-komunitateen artean sarea sortzeko aukera aztertuko da.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Goiener • Energia-komunitateak	• Gauzatutako ekintzak (kopurua) • Instalaturako energia-komunitateak (kopurua).
	A.2.1.2 Eskari-agregatzaileak bultzatu kontsumitzaile handien inguruneetan.	Eskari-agregatzaileak bultzatu industrialdeetan eta energia-kontsumitzaile handiak dauden eremuetan, bideragarritasuna kontuan	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Bultzatutako eskari-agregatzaileak (kopurua).

		hartuta. <i>Industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Enpresak • Goiener • CENER • Nafarroako Gobernua	• Tartean diren enpresak/erakundeak (kopurua).
	A.2.1.3 Energia-komunitateen eta eskari-agregatzaileen arteko sinergiak aztertu.	Energia-komunitateek hainbat aukera eskaintzen dituzte; besteak beste, dauden eskari-agregatzaileak aprobetxatzea. Hortaz, garrantzitsua da horri buruzko aukerak maila teknikoan aztertzea. <i>Industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Energia-komunitateak • Goiener • Enpresak.	• Egindako azterketa
	A.2.1.4 Energia-kontsumitzaile handiak diren enpresen azterketa sakona.	Energia-kontsumitzaile handiak diren enpresen errealitate zehatza ezagutu nahi da (industriak, nekazaritzako eta abeltzaintzako instalazioak eta abar), kontsumoari eta energia-beharrei dagokienez, eta erabakiak hartzeko eta egon daitezkeen hobekuntzak identifikatzeko. <i>Industriarekin partekatutako jarduera.</i>	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Enpresak • CENER • Nafarroako Gobernua	• Egindako azterketa teknikoa.
	A.2.1.5 Udaletako eta eskualdeetako energia-planak bultzatu.	Energiaren kudeaketa publikoa hobetu eta Klimarako eta Energia Jasangarrirako Ekintza Planetan (KEJEP) jasotako ekimenak abian jarri, besteak	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Landutako planak. • Egindako ekintzak.

		beste.		
2.2 EKINTZA-ILDOA: SENTSIBILIZAZIOA, KONTZIENTZIAZIOA ETA AHOKULARITZA	A.2.2.1 Energia-ekoizpen, kontsumo, -aurrezpen eta efizientziari buruzko kontzientziazio-ekintzak bultzatu.	- Erakunde, enpresa eta biztanleei bideratutako kontzientziazio-ekintzak egin, energia aurreztearen eta energia eraginkorragoa erabiltzearen aldeko kultura-aldaketak eraginen dituzten pentsamendu kritikoak sustatze aldera.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Burututako kontzientziazio-ekintzen kopurua. • Ekintzen helmena.
	A.2.2.2 Tokiko Energia Kudeatzailearen irudia sortu.	Aholkularitzako lanpostu tekniko bat sortu, informazio teknikoa eskuratzea ahalbidetuko duena, eta proiektu propioak dinamizatzea, aztertzea eta bultzatzea ahalbidetuko duena.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Jardunean den tokiko energia-kudeatzailea.
	A.2.2.3 Baso-biomasak energiako bestelako alternatibak gisa duen aukerari buruzko sentsibilizazioa eta prestakuntza.	Biomasari buruzko prestakuntza-ekintzak enpresentzat eta, oro har, biztanleentzat, energia-aukera gisa. Eta, halaber, energia-subiranotasunaren eta baliabide endogenoak aprobetxatzearen garrantziaz sentsibilizatu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Goiener	• Burututako kontzientziazio-ekintzen kopurua. • Ekintzen helmena.
	A.2.2.4 Energia-kudeaketari buruzko prestakuntza eta aholkularitza eman toki-erakundeei, enpresei, beste erakunde batzuei eta, oro har, herritarrei.	Energia-kudeaketari buruzko etengabeko prestakuntza- eta aholkularitza-ekintzak ezarri.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Goiener • Nafarroako Gobernua	• Prestakuntza- eta laguntza-ekintzen kopurua (sexuaren arabera banatuta). • Aholkularitza-ekintzen kopurua

				(sexuaren arabera banatuta).
	A.2.2.5. Jardunbide egokiak identifikatu eta zabaltu.	Energiaren arloan jardunbide egokiak identifikatu, eskualdean izan dezaketen erreplikagarritasuna aztertu eta Mendialdean bideragarriak liratekeenak zabaltu.	• Cederna • Goiener • Nafarroako Gobernua	• Jardunbide egokiei buruz burututako txostena.

Merkataritza eta ostalaritza

1. HELBURU ESTRATEGIKOA: LEHIAKORTASUNA HOBETZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
1.1 EKINTZA-ILDOA: TXOSTENAK ETA AZTERKETAK EGIN	A.1.1.1 Eskualdeko saltokien eta ostalaritzako datu-basea egin eta urtero berrikusi.	Kokapenari eta jarduerari buruzko oinarritzko informazioa bilduko duen eskualdeko saltokien eta ostalaritzaren erregistro eguneratua egin (urtero), bai sektorea bultzatzeko ekintzak errazteko, bai horien ezaugarriak eta denboran izandako bilakaera aztertzeke.	• Cederna Garalur Elkarte • NG (Turismo, Merkataritza eta Kontsumo Zuzendaritza Nagusia) • Udalak • Ostalaritza eta merkataritza •	• Sortutako datu-basea. • Datu-base hori urtero berrikusi.
	A.1.1.2 Eskualdeko enpresa hornitzaileen eta ekoizleen erregistroa egin.	Mendialdeko enpresa hornitzaileak eta ekoizleak jasoko dituen erregistroa egin, enpresa horien osaera eta	• Cederna Garalur Elkarte • Udalak	• Enpresei buruz egindako erregistro-

		sektorearekin izan ditzaketen loturak jasoz, tokiko ekonomian eragin positiboa duten sektoreen arteko sinergiak indartzeko. <i>Industriarekin eta elikadura osasungarriarekin partekatutako jarduera.</i>		dokumentua.
	A.1.1.3 Belaunaldi-erreleboari buruzko azterketa landu.	Belaunaldi-erreleboa zehatz-mehatz aztertuko duen azterketa bat egin, dauden zailtasunen arrazoiak eta sektorearen etorkizuneko proiektzioak ezagutzeko, proiektzio horiek errelebo hori errazteko garatu beharreko ekintzei buruzko erabakiak hartu ahal izateko aukera emateko.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • MERKATARITZA ETA OSTALARITZA	• Belaunaldi-erreleboari buruz egindako azterketa.
	A.1.1.4 Erabilgarri dauden lokalei buruzko azterketa egin.	Azterketa bat egin eskuragarri dauden lokalei eta merkataritza- edo ostalaritza-gune izan daitezkeenei buruzko informazioan sakontzeko, establezimendu berriak sartzeko edo lehendik dauden establezimenduen kokapena eta espazioa hobetzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Erabilgarri dauden lokalei buruz egindako azterketa.
	A.1.1.5 Prestakuntza-beharren analisisa.	Sektoreko profesional guztiek identifikatutako prestakuntza-beharrak (genero-ikuspegia kontuan hartuta) eta prestakuntza horiek emateko aukera	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Ostalaritza eta	• Genero ikuspegia izanen duen prestakuntza-premiei buruz

		posibleak (online edo aurrez aurrekoa, ordutegiak, edukiak...) jasoko dituen txosten bat egin.	merkataritza	egindako txostena.
	A.1.1.6. Biztanleriaren merkataritza-beharrei buruzko azterlan bat egin.	Mendialdean gaur egun dauden merkataritza-premiei buruz herritarrek duten pertzepzioa zehatz-mehatz jasoko duen azterketa bat egin, ekintza eta proiektu zehatzak bultzatzerakoan kontuan hartzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Ostalaritza eta merkataritza	• Merkataritza-beharrei buruz egindako azterketa.
1.2 EKINTZA-ILDOA:	A. 1.2.1 Merkataritza- eta ostalaritza-establezimenduen ikusgarritasuna eta posizionamendua bultzatu.	Establezimenduak hobeto bistartzeko eta posizionatzeko ekintzak, hainbat eragilerekin koordinatuta.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak • Merkataritza eta ostalaritza	• Gauzatutako ekintzak
	A.1.2.2 Merkataritza eta ostalaritza ikusarazteko tresna birtualak hobetu.	Web-orriak, sare sozialak, erakusleio-apainketa digitala, market placea eta bestelako formatu digitalak dira salmentak dinamizatzen, publiko berria erakartzen eta bezeroak fidelizatzen lagun dezaketen elementuak. Saltoki bakoitzaren berezitasunetara egokitutako tresna horiek baloratu eta sustatu beharreko irtenbideak dira.	• Cederna Garalur Elkartea • Beste eragile espezializatu batzuk • Merkataritza eta ostalaritza	• Establezimenduak digitalki ikusarazteko egindako hobekuntzak.
	A.1.2.3 Sektorean ekintzailtza garatzeko aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa.	Sektoreko ekintzailtzari buruzko aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa (kontuan hartuta	• Cederna Garalur Elkartea • Ekintzailtzarako	• Aholkularitza eskatu dutenen kopurua

EKINTZAILETZA, LEHIAKORTASUNA ETA PRESTAKUNTZA		emakumeen ekintzailtza sektorearen bereizgarria dela), ekintzailtza berriak errazteko eta daudenak sendotzeko.	beste aholkularitza-erakundeak	(sexuaren arabera banatuta). • Laguntza jaso duten negozioak (kopurua).
	A.1.2.4 Eskualdeko coworkingaren inguruko topaguneak dinamizatu.	Sinergiak, networkinga eta enpresen eta ekintzaileen arteko ezagutza partekatua bultzatzea errazteko topaguneak sortu, elkarlaneko ideiak eta ideia berritzaileak sortzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Coworking aktiboa eta dinamizatua. • Espaziora bertaratutakoak (sexuaren arabera banatuta)
	A.1.2.5 Negozioaren esparruetan prestakuntza eman (teknikoa, kudeaketa, finantzarioa, merkaturatzea eta abar).	Sektoreko enpresentzako eta profesionalentzako prestakuntza-ekintzak (genero-ikuspegia kontuan hartuta), arlo teknikoari, kudeaketakoari, merkaturatzekoari, finantzakoari eta bestelako arloei dagokienez, prestakuntza-azterketaren emaitzen arabera (A.1.1.5).	• Cederna Garalur Elkartea • Prestakuntza-zentroak	• Burututako prestakuntza-ekintzen kopurua • Prestakuntza horiei emandako laguntza (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.2.6 Zubiak sortu jarduera uztetik gertu dauden pertsonen eta jarduera horietan interesa izan dezaketen artean.	Interesa izan dezaketen pertsonak bilatzen lagundu, negozio-ideiari eta horren bideragarritasunari, forma juridikoari eta abarri buruzko aholkularitza.	• Cederna Garalur Elkartea • Ekintzailtzarako beste aholkularitza-	• Egindako ekintzak.

			erakundeak	
	A.1.2.7 Landa-eremuetan negozio-eredu berritzaileen inguruko jardunbide egokien azterketa.	Landa eremuetan negozio eredu berritzaileen inguruko jardunbide egokiak aztertu eta eskualdean ezartzea balioetsi.	• Cederna Garalur Elkartea	• Egindako azterketa.

2. HELBURU ESTRATEGIKOA: MERKATURATZEA SUSTATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
2.1 EKINTZA-ILDOA: ESKUALDEKO ELKARTZE DINAMIZATUA BULTZATU	A.2.1.1 Merkataritzari eta ostalaritzari buruzko eskualdeko foro iraunkorra sortu.	Eskualdeko Foro Iraunkor bat ezarri, plan partaidetu honen jarraipena eta gauzatzea bermatzeko eta eskualdeko sektore-eragileen arteko harremana sustatzeko, baita sektorearen eskualde-ikuspegia eskuratzeko ere.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • MERKATARITZA ETA OSTALARITZA • Gonbidatutako bestelako eragile garrantzitsu batzuk	• Eskualdeko Foro Iraunkorrak eratu • Egindako bilerak (kopurua). • Parte hartuko duten pertsonak eta erakundeak, kopurua (sexuaren arabera banatuta)
	A.2.1.2 Foroa dinamizatu eta ekintzak bultzatuko dituzten teknikariak jarri.	Foroaren ekintzak gauzatu eta bilerak egiteko, langile teknikaria	• Cederna Garalur Elkartea	• Kontrataturako teknikariak

		kontratatzeko zuzkidura bat eduki behar da. Teknikariak saioak dinamizatu eta bertan ezartzen diren ekintzak abian jartzeko ardura izanen luke.	• Udalak	
	A.2.1.3 Dauden tokiko elkarteak indartu.	Elkartutako establezimendu berrien hazkundera, elkarteen dinamizazioa eta jarduera indartu, eta haien ikusgarritasun publikoan eta informazioaren transmisioan laguntzea bultzatu nahi da.	• Dendarien eta ostalarien elkarteak • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Elkartutako establezimendu berriak. • Bultzada emateko gauzatutako ekintzak.
	A.2.1.4 Ostalaritzak eta merkataritzak tokiko produktua sustatu.	Ostalaritzarekin eta merkataritzarekin sentsibilizazio- eta kontzientziazio-ekintzak egin tokiko produktua erostea bultzatzeko, bi sektoreen artean sinergiak sortuz eta bi sektoreak elkar indartuz.	• Ostalaritza eta merkataritza • Ekoizleak • Habelarte • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Egindako ekintzak. • Sortutako sinergiak.
	A.2.1.5 Merkataritzaren, ostalaritzaren eta administrazio publikoaren arteko komunikazioa eta koordinazioa hobetu.	Komunikazio- eta koordinazio-kanal publiko/pribatuak sortu, lankidetza, beharren transferentzia eta bieie eragiten dieten erabakiak hartzea bultzatuz.	• Udalak • Ostalaritza eta merkataritza • Cederna Garalur Elkarte	• Irekitako eta funtzionamenduan dauden bideak.
	A.2.1.6 Sektoreko zerbitzu komunak bateratzea erraztu.	Zerbitzuak bateratzeak kostuak merkatu ditzake eta, gainera,	• Ostalaritza eta	• Egindako akordioak.

		eskualde mailan dauden behar komunei erantzuteko erraztasun handiagoa eman dezake.	merkataritza • Plazaola Turismo Partzuergoa • Cederna Garalur Elkartea	
2.2 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREEN ARTEKO LANKIDETZA SUSTATU	A.2.2.1 Turismoaren sektorearekin lotura duten proiektuak identifikatu eta sustatu.	Turismo-sektoreak katalizatzailea izan behar du merkataritzarako eta ostalaritzarako. Horretarako, lehentasunezkoa da turistak merkataritzara eta ostalaritzara erakartzea bide hauek baliatuta: sustapen gurutzatuak eta berariazkoak, turismo-packak, establezimenduak ikusarazi eta seinaleztatu, establezimendu horiek turismo-gidetan sartu eta abar.	• Cederna Garalur Elkartea • Plazaola Turismo Partzuergoa • Ostalaritza eta merkataritza	• Bultzatutako ekintzak.
	A.2.2.2 Ekoizpen-sektorearekin lotura duten proiektuak identifikatu eta sustatu.	Horretarako, funtsezkoa da asoziazionismoak beharrak identifikatzea eta sektore arteko proiektuak batera sortzea erraztea. Zehazki, ostalaritzaren eta azoken arteko koordinazioa sustatzen jarraitzeko beharra antzeman da.	• Cederna Garalur Elkartea • Plazaola Turismo Partzuergoa • Ostalaritza eta	• Identifikatutako proiektuak • Egindako ekintzak.

			merkataritza	
	A.2.2.3 Zerbitzuen eta produktuen hornitzaileen, batetik, eta bestetik, merkataritzaren eta ostalaritzaren arteko lotura erraztu.	Sektorea bultzatzeko, ekintza hau ezarri da eskualdean dauden zerbitzuak aprobetxatzeko eta elkarri mesede egiteko modu gisa, tokiko ekonomia dinamizatuz, eta horrez gain entrega, efizientzia eta gastua, arreta pertsonalizatua eta abar hobetuz.	• Ekoizpen-sektorearekin lotura duten elkarteak • Ostalaritza eta merkataritza • Elkarateak • Enpresa eta profesional hornitzaileak • Cederna Garalur Elkarte	• Eskualdeko hornitzaileen eta sektorearen artean egindako akordio profesionalak (kopurua).
2.3 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREARENTZAKO KOMUNIKAZIO-ESTRATEGIA BAT SORTU	A.2.3.1 Komunikazio-bideak eta -fluxuak definitu.	Komunikazio-kanalak eta -fluxuak definitu, sektorearen barnean eta eskualde-mailan elkarriketa eraginkorra ezartzeko, baita tokiko administrazioekin eta eskualdeko beste erakunde batzuekin ere. Funtsezko elementua da planaren helburuetarako eta denboran duen iraunkortasunerako.	• Ostalaritza eta merkataritza • Udalak • Plazaola Turismo Partzuergoa • Cederna Garalur Elkarte	• Funtzionamenduan dauden komunikazio-bideak eta -fluxuak.

	A.2.3.2 Sektorea kontzientziatu tokiko hornitzaileei eta zerbitzuak erosteari buruz.	Eskualdean dauden hornitzaileei eta zerbitzuei buruzko informazioa izan ondoren, zerbitzuei eusteko eta tokiko ekonomia bultzatzeko tokian-tokian erosteak duen garrantziari buruzko kontzientziazio-ekintzak diseinatuko dira.	• Udalak • Saltokiak • Ostalaritza eta merkataritza • Plazaola Turismo Partzuergoa • Cederna Garalur Elkartea	• Gauzatutako ekintzak (kopurua)
	A.2.3.3 Tokiko establezimenduetan kontsumitzearen inguruan kontzientziatu.	Herritarrak eta toki-erakundeak kontzientziazteko ekintzak egin, lurraldea egituratu eta dinamizatzen duten oinarrizko zerbitzuak mantentzeko tokiko kontsumoak duen garrantziari buruz: besteak beste, tokiko merkataritza eta ostalaritza, tokiko ekoizpena, produktuen kalitatea eta biztanleei dakartzkien onurak.	• Udalak • Ostalaritza eta merkataritza • Plazaola Turismo Partzuergoa • Cederna Garalur Elkartea	• Gauzatutako ekintzak (kopurua)

3. HELBURU ESTRATEGIKOA: MERKATARITZAREN ETA OSTALARITZAREN JASANGARRITASUNA HERRIRIK TXIKIENETAN

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
3.1 EKINTZA-ILDOA:	A.3.1.1 Biztanle gutxiago duten herrietan zerbitzu-beharrak identifikatu.	Biztanle gutxien dituzten udalerriek zer berariazko zerbitzu-premia dituzten identifikatu, horietara hobekien egokituko diren irtenbideak bilatzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak	• Egindako azterketa.

GUTXIENKO MERKATARITZA- ETA OSTALARITZA- ZERBITZUA MANTENTZEA BULTZATU			•	
	A.3.1.2 Merkataritza- edo ostalaritza-establezimendu bat mantentzeko masa kritiko nahikorik ez duten herrietan merkataritza ibiltaria bultzatu.	Establezimendu finko bat mantentzea bermatzerik ez badago, saltoki ibiltaria alternatiba gisa planteatzen da udalerriei produktuen oinarritzko hornidura bermatzeko.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak	• Merkataritza- eta ostalaritza-zerbitzuak mantendu.
	A.3.1.3 Saltoki mistoen bideragarritasuna aztertu, horien errentagarritasuna maximizatzeko.	Masa kritiko gutxi duten herrietan bi establezimendu mota horiek batzearen bideragarritasuna aztertu.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak • Ostalaritza eta merkataritza	• Egindako azterketa.
<u>3.2 EKINTZA-ILDOA:</u> NEGOZIOAREN AHALMENA AHALIK ETA HOBEKIEN APROBETXATZEKO LAGUNTZA ETA AHOALKULARITZA	A.3.2.1 Biztanle gutxi duten herrietako saltokiei eta ostalaritzari aholkularitza espezializatua eman.	Biztanle gutxiko herrietan dauden establezimenduek berariazko arreta bereizia behar dute, haien beharrei erantzun erreala emateko, gai horretaz arduratuko den figura edo erakunde baten bidez.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak	• Emandako aholkularitzak.
	A.3.2.2 Aholkularitza establezimenduen kudeaketan.	Aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa negozioaren kudeaketan.	• Udalak • Cederna Garalur Elkarteak	• Establezimenduei egindako aholkularitzak.

Turismoa

1. HELBURU ESTRATEGIKOA: ESKUALDEKO TURISMOA SUSTATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
1.1 EKINTZA-ILDOA: TURISMO- PRODUKTUA GARATU	A.1.1.1 Zikloturismoko produktua egituratu.	Plazaola-Mendialdea bizikleta-bideen sarea; ekipamenduen zikloa; Bide Berdearen irisgarritasun-plana; Bide Berdea seinaleztatu eta markatu.	- Plazaola Partzuergo Turistikoa (Plazaola PT) - Udalak - Cederna Garalur Elkartea	Ekintza horiek garatzeko aurrekontu-zuzkidura.
	A.1.1.2 'Mendi-ibiliak' produktua egituratu.	Mendialdeko bidezidorren sarea mantendu eta mapatu, eta eskualdearen GR perimetrala landu Nafarroako Mendizale Federazioaren laguntzarekin.	c. Plazaola PT eta Nafarroako Mendizale Federazioa - Cederna Garalur Elkartea	Mendialdeko bidezidorren sarea mantendu.
	A.1.1.3 Naturako produktua garatu.	Naturari lotutako turismo-produktua garatu nahi duen ekintza, estrategia	c. Plazaola - Cederna Garalur	Gauzatutako garapen-

		komun bat landuz, eta turismoaren bidez ingurunea indartzeko helburu nagusiarekin (efizientziaren eta jasagarritasunaren printzipioetatik abiatuta).	Elkartea • Udalak	estrategia. • Tartean diren erakundeak. • Bisitari-kopurua eta egonaldi-motak.
	A.1.1.4 Identitate-, historia- eta kultura-turismoaren produktua garatu.	‘Nafarroako Erresuma’ ibilbidea: Dorretxeak eta gotorlekuak; ibilbide profesionala: lanbide tradizionalak eta industria-ondarea; herri-kirolak eta tradizioa; herri-arkitekturaren ibilbidea; mitologian eta erritoetan barrena ibilbidea; "Gu Euskaldunak" (nortasuna-hizkuntza/euskara) eta "Herriarena eta herriarentzat".	• c. Plazaola • Sektoreko profesionalak eta enpresak • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• Eskualdeko nortasun-, historia- eta kultura-turismoaren produktua ezarri.
	A.1.1.5 Turismo gastronomikoko produktua garatu.	“Baserritik platerera” marka sortu jatetxeentzat eta saltokientzat, tokiko produktuen eta gastronomiaren erakusleihoak sustatzeari eta Plazaolako denda modernizatzeari lotuta. Horrez gain, sareko saltokiak aktibatu eta azokak eta jarduera berriak bultzatu. Aldi berean, ekoizleen lana eta eskaintza ikusarazi, baserrietara eta baratzeetara bisita gidatuak egin, erakusketak,	• c. Plazaola • Ostalaritza eta saltokiak • Habelarte • Beste eragile garrantzitsu batzuk • Udalak • Cederna Garalur Elkarte	• “Baserritik platerera” marka sortu eta horren berri eman • Markari lotutako saltokien eta ostalaritza-establezimendu en kopurua.

		dastatzeak eta abar.		
	A.1.1.6 “Turismo lasaira” bideratutako landa-turismoko produktua garatu.	Ekintza honen asmoa da landa-eremura eta lasaitasunera bideratutako turismo-produktua garatzea, erakargarri nagusi gisa, estrategia komun baten bidez, eta turismo kontrolatuaren, eraginkorraren eta jasangarriaren bidez ingurunea sustatzeko helburu nagusiarekin.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Gauzatutako garapen-estrategia. • Tartean diren erakundeak. • Bisitari-kopurua eta egonaldi-motak.
	A.1.1.7. Produktu berriak garatzeko aukerak aztertu.	Merkatu eta produktu berriak aztertu: MICE, LGTBI, turismo espirituala, geoturismoa, autokarabanen turismoa, familia-turismoa, seniorra eta abar, eta produktu irisgarriak, jasangarriak eta inklusiboak sortu.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea	• Produktu potentzial berriei buruz egindako merkatu-azterketa.
	A.1.1.8 Marketin-plana.	Produktuak osatu (prestakuntza eta garapena/prezioak) eta merkaturatzea eta dagokion komunikazioa diseinatu.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Egindako marketin-plana. • Planaren eragin-adierazleak.
	A.1.2.1 Promozio-euskarriak garatu.	Web-orri berria, Turismo-gida, erreserba-gunea, produktuentzako	• c. Plazaola	• Garatutako sustapen-

1.2 EKINTZA-ILDOA: KOMUNIKAZIOA		euskarriak (liburuxkak), Turismo- mapa, zerbitzuen gutuna, bideoteka/fototeka, xedea aurkezteko bideoa, eduki digitalak eta multimedia-edukiak sortu eta eguneratu, sustapen-edukiak beste hizkuntza interesgarri batzuetara itzuli.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak	euskarriak (kopurua) • Garatutako euskarrien inpaktu-neurgailuak.
	A.1.2.2 Digitalizazioak zerbitzuaren kalitatea hobetzeko eskaintzen dituen aukerak aprobetxatu.	Totem interaktiboak, euskarri digitalak (NLE), turismo-bulegoen eta/edo beste informazio-puntuen digitalizazioa eta sustapen-euskarri irigarriak.	• c. Plazaola • Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Digitalizazioaren arloan egindako ekintzen kopurua. • Sartzen diren erabiltzaileen kopurua.
	A.1.2.3 Turismoa erakartzeko jarduerak garatu.	Turismo-erakargarritasuna sustatzen duten jarduerak garatu: besteak beste, azokak, fam-trip/pres trip, kirol-probak, bisita gidatuak eta bestelako ekitaldiak.	• c. Plazaola • Udalak • Sektoreko enpresak eta profesionalak. • Cederna Garalur Elkartea	• Digitalizazioaren arloan egindako ekintzen kopurua. • Bultzatutako jardueretara joaten diren pertsonen erregistroa.
	A.1.2.4 Komunikazio- eta kanpaina-plana.	Eskualdeko komunikazio-plan estandarizatu bat ezarri, barneko eta	• c. Plazaola	• Egindako komunikazio-

		kanpoko komunikazio-edukiak eta -kanalak definituko duena.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea	plana. • Kanpaina-kopurua.
1.3 EKINTZA-ILDOA: BERRIKUNTZA SUSTATU	A.1.3.1 Digitalizazioari buruzko prestakuntza bultzatu.	Alde batetik, turismo-enpresentzat digitalizazioari buruzko prestakuntza orokorragoa aurreikusten da, eta, bestetik, berariazkoagoak; bereziki, turisten profilak eta haien interesak identifikatzeari, online bidezko posizionamenduri eta merkaturatzeari, eta sektoreko informazioa bateratzeari buruzkoak, erabakiak hartzea errazte aldera. Sektorerako garapen-aukerak bereizgarriak izan daitezkeen arloak dira.	• c. Plazaola • Sektoreko enpresak eta profesionalak • Cederna Garalur Elkartea	• Burututako prestakuntza-ekintzen kopurua • Prestakuntza-ekintzetarako laguntza (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.3.2 Turismo-produktua lantzeko prestakuntza..	Produktu berri bat garatzeko, hori nola egin jakitea da funtsezko elementuetako bat. Horretarako, produktu horiek egiten ikasteko prestakuntzak, aliantzak, prezio-estrategiak, merkaturatzeko eta sustatzeko eta hedatzeko bideak planteatzen dira, besteak beste.	• c. Plazaola • Sektoreko enpresak eta profesionalak • Cederna Garalur Elkartea	• Burututako prestakuntza-ekintzen kopurua • Prestakuntza-ekintzetarako laguntza (sexuaren arabera banatuta).

	A.1.3.3 Prestakuntza teoriko-praktikoa berrikuntzan eta dibertsifikazioan.	Turismoarekin lotura duen sektoreak berritu egin behar du, eta elementu erakargarri berriak eskaini behar ditu turisten profil potentzialentzat. Horretarako, turismoko adituekin saioak egitea planteatzen da, hainbat negoziok ideiak jaso eta egungo jarduerara egokitzeko aukera izan dezaten. Halaber, jardueraren dibertsifikazioa ahalbidetzeko eskualdeko turismo-ahalmena areagotu dezake.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak	• Burututako prestakuntza-ekintzen kopurua • Prestakuntza-ekintzetarako laguntza (sexuaren arabera banatuta).
	A.1.3.4 Egindako jardunbide egokien azterketa.	Sektorearen barruan ekintzailtzaren arloko jardunbide egokiak eta eskualdean ezartzeak izanen lukeen bideragarritasuna aztertu eta jasoko dituen txostena landu, eskualdearen eta sektorearen errealitatea ezagututa.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea	• Ekintzailtzako jardunbide egokien inguruan landutako txostena.
	A.1.4.1 Ekintzailtzarako aholkularitza pertsonalizatua eta berariazkoa.	Ekintzailtzaren arloan aholkularitza pertsonalizatua eta zehatza eman (teknikoa, burokratikoa eta aukerei buruzkoa).	• c. Plazaola • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Ekintzailtzarako beste	• Emandako aholkularitzen kopurua (sexuaren arabera banatuta).

1.4 EKINTZA-ILDOA: EKINTZAIETZA SUSTATU			aholkularitza- erakundeak	
	A.1.4.2 Enpresen barruan ekintzaietza bultzatu.	Enpresetan lantegi teoriko-praktikoak bultzatu, berrikuntza eta intra-ekintzaietza garatzeko, eta ekintzaietzaren arloan garatutako jardunbide egokiak jaso.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea • Aholkularitzako beste erakunde batzuk.	• Egindako lantegiak (kopurua). • Parte hartzen duten erakundeak (kopurua). • Jasotako jardunbide egokiak (kopurua).
	A.1.4.3 Eskualdeko coworkingaren inguruko topaguneak dinamizatu.	Sinergiak, networkinga eta enpresen eta ekintzaileen arteko ezagutza partekatua bultzatzea errazteko topaguneak sortu, elkarlaneko ideiak eta ideia berritzaileak sortzeko.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea • Nafarroako Gobernua	• Coworking aktiboa eta dinamizatua. Espaziora bertaratutakoak (sexuaren arabera banatuta)

2. HELBURU ESTRATEGIKOA: ESKUALDE-IKUSPEGIA SUSTATZEA

EKINTZA-ILDOA	Ekintzak	DESKRIBAPENA	TARTEAN SARTU BEHARREKO ERAGILEAK	ADIERAZLEAK
2.1 EKINTZA-ILDOA: SAREKO LANA SUSTATU	A.2.1.1 Turismo Mahaia sortu.	Plan partaidetu honen jarraipena eta gauzatzea bermatu, eskualdeko eragile sektorialen arteko harremana sustatu eta sektorearen eskualde-ikuspegia eskuratzea ekarriko duen Turismo Mahai bat ezarri.	• c. Plazaola • Turismo-zerbitzuak • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Gonbidatutako bestelako eragile garrantzitsu batzuk	• Turismo Mahaia eratu. • Egindako bilerak (kopurua). • Parte hartuko duten pertsonak eta erakundeak, kopurua (sexuaren arabera banatuta)

	A.2.1.2 Turismo Mahaia dinamizatu eta ekintzak bultzatuko dituzten teknikariak jarri.	Mahaiaren ekintzak gauzatu eta bilerak egiteko, langile teknikoak kontratatzeke zuzkidura bat egon behar da, saioak dinamizatzeko eta Plazaolarekin ekintzak gauzatzea eta horien jarraipena koordinatzeko.	• Cederna Garalur Elkartea • Udalak	• Kontrataturako teknikariak
	A.2.1.3 Markaren analisia eta kudeaketa.	Azterketak Plazaola-Mendialdea marka indartu eta ikuspegia jasoko du. Marka horrek Mendialde osoa integratuko eta kohesionatuko duen elementua izanen da. Plazaola Partzuergoaren ikuspuntutik, sustapen-irudi berria sortzea eta egungo logoa edo marka erabiltzea baloratu.	• c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea	• Landutako azterlana. • Markaren logo berria sortu eta/edo egungoa egokitu.
	A.2.1.4 Plazaola-Mendialdea turismo-sarea egituratu.	Plazaola-Mendialdean eta turismoan jardunen diren eragileak harremanetan jarri, Plazaola-Mendialdea turismo-xedea elkarrekin garatzeko.	• c. Plazaola • Udalak • Cederna Garalur Elkartea	• Egindako bilerak (kopurua). • Egindako bilerei emandako laguntza (sexuaren arabera banatuta).
	A.2.1.5 Turismorako zerbitzuak sendotzea bultzatu.	Sektorearen profesionaltasuna eta kalitatea hobetzeko ekintzak	• c. Plazaola	• Burututako prestakuntza-

		bideratuko dira. Azpiegituren eta baliabideen egoera ona bermatzeko ekintzak (Plazaola Bide Berdearen oinarritzko mantentze-lanetarako hitzarmena Nafarroako Gobernuarekin, hitzarmenak udalekin). Sektoreko eragileen prestakuntza-, ahalduntze- eta lankidetzak-ekintzak, haien profesionaltasuna hobetzeko. Halaber, enplegua eta ekintzailak sustatzeko programak eta egon daitezkeen gobernantza-sistemen azterketa.	• Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak.	ekintzen kopurua, • Sustatutako programak (kopurua).
	A.2.1.6 Eskualdea xede gisa sustatu.	Plazaola-Mendialdeko turismo-eskaintza jasoko duen zerbitzu-karta bat sortu, Turismo-produktuen eta zerbitzuen eta jardueren bidez. Halaber, pedagogia- eta sentsibilizazio-programa bat gauzatu, turismo-eragile guztiek eta biztanleek eskualdeko ahalmenen berri izan dezaten.	• c. Plazaola • Udalak • Cederna Garalur Elkartea • Sektoreko enpresak eta profesionalak.	• Egindako turismo-eskaintza jasoko duen zerbitzu-gutuna. • Egindako sentsibilizazio-ekintzak (kopurua)
	A.2.2.1 Turismoaren eragina kuantifikatzeko neurketa-sistema bat	Azterketa bat egingen da, turismoaren ingurumen-, ekonomia- eta gizarte-	• c. Plazaola	• Egindako azterketa.

2.2 EKINTZA-ILDOA: JASANGARRITASUNA SUSTATU	ezarri.	eraginari buruzko datuak bildu eta aztertuz, inpaktu hori erakusten duten adierazleekin. Adierazle horiek, aldi berean, sustatu eta publiko eginen dira.	Cederna Garalur Elkartea	
	A.2.2.2 Plazaola Partzuergorako kide berriak erakartzeko kanpaina.	Plazaola Partzuergora kide berriak erakartzeko kanpaina bat eginen da, sektorea bultzatzen jarraitzeko.	c. Plazaola - Udalak	Kideak erakartzeko egindako kanpaina.
	A.2.2.3 Ingurumena kontserbatzeko jardunbideak sustatu.	- Ingurumena zaintzeko kontzientziazio-plana eta ekintzak diseinatu eta gauzatu, udal-politikekin eta -neurriekin batera: mugikortasun jasangarria eta konektibitatea eta tokiko produktuei balioa nabarmentzea, besteak beste. Plazaola-Mendialdeko eragileekin lankidetzan eginen da: eskolak, lehen sektorea eta abar. - Lurralde osoari turismo-balioa eman, turismo-guneak leku gutxi batzuetan egon ez daitezen.	c. Plazaola - Cederna Garalur Elkartea	- Egindako prestakuntza-eta sentsibilizazio-ekintzak (kopurua) - Ekintzen helmena.
	A.2.2.5 Lurralde osoaren balorazio turistikoa bultzatu, turismo-guneak leku gutxi batzuetan egon ez daitezen.	Sareko eskaintza sortu, hainbat ibilbide, ekipamendu, disuasio-aparkaleku eta bestelakoekin. Turismo leku gutxi batzuetan egon ez	c. Plazaola - Udalak - Cederna Garalur	Eskualdeko hainbat lekutan bisitari-kopurua handitu.

		dadin.	Elkartea	
	A.2.2.6 Turismo-jarduerak bideratu, gizarte osoaren beharrei erantzuteko.	Gizarteak turismoaren arloan gaur egun identifikatu dituen premia handienen inguruko azterketa, ondoren bultzatu beharreko turismo-jardueretara bideratzeko, eskualderako nahi den eta adostuta dagoen turismo-ereduarekin bat etorriz.	• Sektoreko enpresak eta profesionalak • c. Plazaola • Cederna Garalur Elkartea	• Egindako turismo-jarduerak. • Turismo-jardueren eragina (laguntza sexuaren, balorazioaren... arabera banatuta)

9. AURREKONTUA

	Berariazko helburuak	Ekintza-plana	Guztizkoak, ildoen arabera			Guztizkoak
			Kontratazioak	Dietak eta lokomozioa	Pertsonala	
INDUSTRIA -EKTOREA, GUZTIRA			55.500,00	2.872,77	54.441,80	112.814,57
Industria	Guztizkoak; 1. helburua		19.000,00	1.242,28	23.542,40	43.784,68
	1. HELBURU ESTRATEGIKOA: TOKIKO ETA KALITATEKO ENPLEGUA BULTZATZEA	1.1 EKINTZA-ILDOA: PRESTAKUNTZA ETA ORIENTAZIOA	2.000,00	388,21	7.357,00	9.745,21
		1.2 EKINTZA-ILDOA: EKINTZAILETZA SUSTATU	17.000,00	465,86	8.828,40	26.294,26
		1.3 EKINTZA-ILDOA: EKONOMIA-JARDUERETARAKO DIREN INDUSTRIALDEAK ETA AZPIEGITURAK SUSTATU	0,00	388,21	7.357,00	7.745,21
	Guztizkoak; 2. helburua		36.500,00	1.630,49	30.899,40	69.029,89
	2. HELBURU ESTRATEGIKOA: INDUSTRIEN LEHIAKORTASUNA	2.1 EKINTZA-ILDOA: ENPRESA-JARDUERA AHALBIDETU	19.500,00	931,71	17.656,80	38.088,51
		2.2 EKINTZA-ILDOA: BULTZADA ETA ENERGIA-EFIZIENTZIA	15.000,00	465,86	8.828,40	24.294,26

	HOBETZEA	ETA EKONOMIA ZIRKULARRA				
		2.3 EKINTZA-ILDOA: SINERGIAK SORTU ETA APROBETXATU	2.000,00	232,93	4.414,20	6.647,13
	Elikadura osasungarriko sektorea, guztira		0,00	2.639,85	50.027,60	52.667,45
	Gutizkoak; 1. helburua		0,00	1.941,06	36.785,00	38.726,06
ELIKADURA OSASUNGARRIA	1. HELBURU ESTRATEGIKOA: NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN SEKTOREAREN LEHIAKORTASUNA ETA ERRENTAGARRITASUNA HOBETZEA	1.1 EKINTZA-ILDOA: BALIO-KATEAN INTEGRATU	0,00	232,93	4.414,20	4.647,13
		1.2 EKINTZA-ILDOA: BALIABIDEEN APROBETXAMENDUA BULTZATU	0,00	465,86	8.828,40	9.294,26
		1.3 EKINTZA-ILDOA: ENPRESETAN EKINTZAIETZA ETA BERRIKUNTZA BULTZATU	0,00	931,71	17.656,80	18.588,51
		1.4 EKINTZA-ILDOA: PRESTAKUNTZA ETA AHOLKULARITZA	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17
		Gutizkoak; 2. helburua	0,00	698,78	13.242,60	13.941,38

	2. HELBURU ESTRATEGIKOA: EKOIZPEN EKOLOGIKOA ETA KONTSUMO-EREDUA ALDATZEA BULTZATZEA	2.1 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREAN SENTSIBILIZAZIOA SUSTATU	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17
		2.2 EKINTZA-ILDOA: LURRALDEARI LOTUTAKO EKOIZPENA SUSTATU	0,00	388,21	7.357,00	7.745,21
	Energia Berdeko sektorea, guztira		0,00	2.096,35	39.727,80	41.824,15
ENERGIA BERDEA	Guztizkoak; 1. helburua		0,00	1.319,92	25.013,80	26.333,72
	1. HELBURU ESTRATEGIKOA: ENERGIA BERDEKO PROIEKTU BERRIAK ETA EKINTZAILETZA SUSTATZEA	1.1 EKINTZA-ILDOA: BALIABIDE ENDOGENOAK ERABILIZ, ENERGIA BERDEA ETA EKINTZAILETZA BULTZATU	0,00	776,43	14.714,00	15.490,43
		1.2 EKINTZA-ILDOA: EKONOMIA ZIRKULARRAREN BULTZATU	0,00	232,93	4.414,20	4.647,13
		1.3 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREKO GIZA BALIABIDEEN, BALIABIDE EKONOMIKOEN ETA AZPIEGITUREN AHALMENA BULTZATU	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17

	Guztizkoak; 2. helburua		0,00	776,43	14.714,00	15.490,43
	2. HELBURU ESTRATEGIKOA: ENERGIA AURREZPENA ETA EFIZIENTZIA HOBETZEA	2.1 EKINTZA-ILDOA: ENERGIA- KOMUNITATEAK ETA ESKARI- AGREGATZAILEAK BULTZATU	0,00	388,21	7.357,00	7.745,21
		2.2 EKINTZA-ILDOA: SENTSIBILIZAZIOA, KONTZIENTZIAZIOA ETA AHOKULARITZA	0,00	388,21	7.357,00	7.745,21
	Merkataritza- eta ostalaritza-sektorea, guztira		0,00	2.562,20	48.556,20	51.118,40
MERKATARITZA ETA OSTALARITZA	Guztizkoak; 1. helburua		0,00	1.009,35	19.128,20	20.137,55
	1. HELBURU ESTRATEGIKOA: LEHIAKORTASUNA HOBETZEA	1.1 EKINTZA-ILDOA: TXOSTENAK ETA AZTERKETAK EGIN	0,00	465,86	8.828,40	9.294,26
		1.2 EKINTZA-ILDOA: EKINTZAILETZA, LEHIAKORTASUNA ETA PRESTAKUNTZA	0,00	543,50	10.299,80	10.843,30
	Guztizkoak; 2. helburua		0,00	1.009,35	19.128,20	20.137,55
	2. HELBURU ESTRATEGIKOA: MERKATURATZEA SUSTATZEA	2.1 EKINTZA-ILDOA: ESKUALDEKO ELKARTZE DINAMIZATUA BULTZATU	0,00	465,86	8.828,40	9.294,26
		2.2 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREEN ARTEKO LANKIDETZA SUSTATU	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17

		2.3 EKINTZA-ILDOA: SEKTOREARENTZAKO KOMUNIKAZIO- ESTRATEGIA BAT SORTU	0,00	232,93	4.414,20	4.647,13
	Guztizkoak; 3. helburua		0,00	543,50	10.299,80	10.843,30
	3. HELBURU ESTRATEGIKOA: MERKATARITZAREN ETA OSTALARITZAREN JASANGARRITASUNA HERRIRIK TXIKIENETAN	3.1 EKINTZA-ILDOA: ZERBITZUA MANTENTZEA BULTZATU	0,00	388,21	7.357,00	7.745,21
		3.2 EKINTZA-ILDOA: NEGOZIOAREN AHALMENA AHALIK ETA HOBEEKIEN APROBETXATZEKO LAGUNTZA ETA AHOLKULARITZA	0,00	155,29	2.942,80	3.098,09
	Turismo-sektorea, guztira		0,00	2.406,92	45.613,40	48.020,32
TURISMOA	Guztizkoak; 1. helburua		0,00	1.475,21	27.956,60	29.431,81
	1. HELBURU ESTRATEGIKOA: ESKUALDEKO TURISMOA SUSTATZEA	1.1 EKINTZA-ILDOA: BALIO-KATEAN INTEGRATU	0,00	621,14	11.771,20	12.392,34
		1.2 EKINTZA-ILDOA: KOMUNIKAZIOA	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17
		1.3 EKINTZA-ILDOA: PRESTAKUNTZA ETA BERRIKUNTZA SUSTATU	0,00	310,57	5.885,60	6.196,17

		1.4 EKINTZA-ILDOA: EKINTZAILETZA SUSTATU	0,00	232,93	4.414,20	4.647,13
	Guztizkoak; 2. helburua		0,00	931,71	17.656,80	18.588,51
	2. HELBURU ESTRATEGIKOA: ESKUALDE-IKUSPEGIA SUSTATZEA	2.1 EKINTZA-ILDOA: SAREKO LANA SUSTATU	0,00	465,86	8.828,40	9.294,26
		2.2 EKINTZA-ILDOA: JASANGARRITASUNA SUSTATU	0,00	465,86	8.828,40	9.294,26
	Guztizkoak		55.500,00	12.578,09	238.366,80	306.444,89

10. GOBERNANTZA

Printzipio horien arabera lurraldeko eragileen parte-hartzea antolatzeko, gobernantza-eredu hau hartu da:

10.1. Mendialdeko behatoki sozioekonomikoa

Mendialdea Aktibatze Planaren gobernu-, erabaki- eta kontrol-organo nagusia da. Honako hauek osatuko dute: udalek eginkizun horretarako izendatuko dituzten ordezkariak, Cederna Garalur Elkarteko Zuzendaritza Batzordeak eginkizun horretarako izendatuko duen pertsonak, elkarteak, enpresek, partzuergoak, hezkuntza-eragileak, gizarte-zerbitzuek, Nafarroako Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak eta behatokian parte hartzera gonbidatuko diren beste mota batzuetako erakundeak.

Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoak hasierako plana onartu beharko du. Planak 3 urteko iraupena izanen du. Onartzeaz gain, Plana ebaluatu, birbideratu eta berregokitu beharko du behar den aldizkakotasunarekin, eta jardun-ildo berriak proposatuko ditu edo daudenak ezabatu edo aldatuko ditu. Bestalde, Plan horren kudeaketak beharko dituen baliabideak kalkulatu eta adostuko ditu.

Behatokiaren urteko bilera batean, gutxienez, eskualdearen adierazle sozioekonomiko nagusien eguneratze bat aurkeztuko da, Behatokiak hausnarketa estrategiko partekatuko eginkizuna bete dezan.

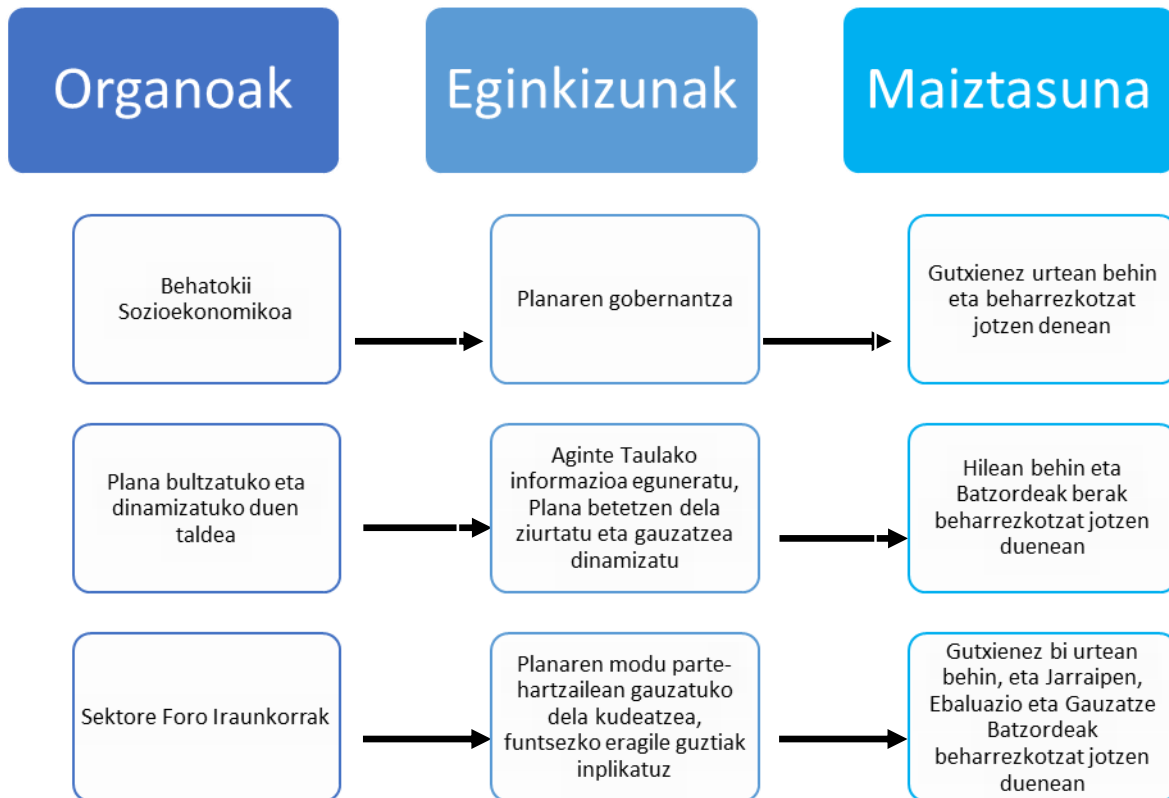
Behatokiak urteko lan-plana ebaluatu eta onartu beharko du.

Behatokia eskualdeko Ordezkaritza Organo gisa eratu da, lurraldeko lantalde gisa, Cederna Garalur Elkartearen estatutuetako III. tituluko 5. artikuluko i) puntuan aurreikusita dagoen bezala. III. titulu horrek elkartearen “helburuak eta jarduerak” ditu hizpide:

Parte-hartzea ekarriko duten lurraldeko lantaldeak sortu. Bermatuko da horietan erakunde publikoak, pribatuak eta gizarte-arlokoak egotea, toki-garapenerako orientazio eta ekintza nagusiak identifikatzeko, adosteko, sustatzeko eta erabakitzeko.

Tokiko erakundeek berek erabaki dute Behatokia horrela antolatzea, Eskualdeko Ordezkaritza Organo gisa. Cederna Garalur Elkartea da eskualdeko udal guztiak biltzen dituen udalaz gaindiko erakunde bakarra, eta lurraldean toki- eta eskualde-garapena lantzen duen bakarra. Toki-erakundeak, Cederna Garalur Elkartearekin batera, ‘Mendialdea Elikadura’ eskualde-ekimena jarri zuten martxan 2019an, toki-erakundeen eskualde-gobernantzarekin, eta Cederna Garalur Elkartearikiko autonomiarekin. Plan honek lan-dinamika horri jarraipena eman nahi dio, beste gizarte- eta ekonomia-arloetako hainbat eragileren parte-hartzearekin aberastuta.

11. JARRAIPENERAKO, GAUZATZE OPERATIBORAKO ETA EBALUAZIORAKO SISTEMA

EUSKARRI TEKNIKO: AGINTE TAULA

Jarraipen, ebaluazio eta gauzatze operatiboko sistema Plana behar bezala implementatzen dela ziurtatzeko prozedura bat sortzeko eta Planaren etengabeko hobekuntza eta eraginkortasuna ziurtatzeko diseinatu da. Gobernantza bada Plana dinamikoa izatea eta egoerei egokituko dela bermatzen duen erabaki estrategikoak hartzeko sistema, sistema honen asmoa da behar den informazioa biltzea, hartuko diren erabakiek inplikaturako eragile guztientzat oinarri funtsatua eta uniformea izan dezaten, eta, halaber, asmoa da Plana gauzatzean erabaki operatiboak hartzea.

Horretarako, Aginte Taula bat diseinatu da, tresna izan dadin jarraipena egiteko (kronogramaren eta ekintzen gauzatze-egoeraren bidez eta lan-ildoen aurrekontu-betetzearen bidez) eta ebaluazioa egiteko (ekintza bakoitzaren adierazleen bidez). Aginte-taula horrek erabaki operatiboak eta estrategikoak hartzeko behar den informazio guztia jasotzen du, modu sintetikoan.

11.1. Plana sustatzeko eta dinamizatzeko taldea

Talde hori arduratuko da sistema honetan aurreikusitako lan guztiak egiteaz eta Aginte Taulan dagoen informazioa eguneratzen dela bermatzeaz. Ekintza bakoitzak tartean sartu beharreko eragileak eta gauzatze-arduradunak baditu ere, Talde honen zeregina Plana gauzatzeko dinamizatzea izanen da, aurrez aipatu dugun bezala, kronograma eta ekintzen ebaluazioa betetzen direla ziurtatuz, edo, hala badagokio, Planaren aldaketa operatiboetan erabakiak hartzea bere gain hartuz, egingarritasuna ziurtatze aldera. Era berean, Talde hori arduratuko da Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoaren deialdiak egiteaz beharrezkoak direla irizten dionean. Horiez gain, ezarritako urteko bilerarako deia ere egingen du.

Honako hauek osatzen dute Plana Bultzatzeko eta Dinamizatzeko Taldea: eskualdeko Ordezkaritza Organoak izendatutakoak, Cederna Garalur Elkartearen Mendialdeko Garapen Agentziako teknikariek. Agentzia horrek 30 urte ditu lanean Cederna Garalur Elkartearen barruan lan-unitate gisa, Elkartea sortu zenetik beretik.

Talde bultzatzaile horrek, gaur gero, lanean dihardu lurraldeko eragile publikoekin eta pribatuekin koordinatuta, eta historikoki lehen mailako zeregina izan du eskualdeko elkarte-sarea sortzen laguntzen. Horrenbestez, Mendialdeko Garapen Agentzia da prozesu hori dinamizatzeko talde egokia, eskualdean gaurgero duen erreferentzialtasunagatik.

Talde hori, gutxienez, hilean behin batzartuko da, eta ezarritako eginkizunak aipatutako aldizkakotasunarekin betetzen direla ziurtatuko du. Halaber, garrantzi estrategikoa duten gai guztien berri emanen die Behatokiko kideei. Era berean, Batzorde hori arduratuko da jarraian zehazten diren Foro Sektorial Iraunkorrak dinamizatzeaz.

11.2. Foro Sektorial Iraunkorrak

Maila operatiboan, Planaren Talde Sustatzailea eta Dinamizatzailea izanen den Garapen Agentziaren lana Plan honetarako aukeratutako 5 sektore estrategikoetako bakoitzeko lan-foro sektorialek babestuko dute. Lan-foro horiek horretarako eratuko dira, eta Plana Bultzatzeko eta Dinamizatzeko Taldeak identifikatutako ordezkari instituzionalek eta sozioekonomikoek osatuko dituzte, aurrez Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoko kide guztiei kontsulta eginda. Foro horiek eratu ondoren, urtean bi bilera, gutxienez, egingen dituzte, eta lan-dinamikak berak erakutsiko du gehiago behar diren ala ez. Talde horien ardura da ekintzak abian jartzen eta garatzen laguntzea, jarraipena egitea eta taldeen gogoetak eta proposamenak Plana Bultzatzeko eta Dinamizatzeko Taldearen bidez Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoari helaraztea, Behatokiak aintzat hartu eta onar ditzan.

I. ERANSKINA. DINAMIZAZIORAKO TRESNAK

Azterketa-elkarrizketetarako gidoia

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Testuingurua eman + pertsonaren profila

- Lehenik eta behin, esan iezadazu nor den xx (adina, zein herritan bizi zaren, zein izan den zure ibilbidea herri horretan...).
- Bikain, eta hori jakinda... Zein herrirekin dituzu harremanak/ezagutzen dituzu gehien ekonomiaren arloan?
- Zehazten diren ekonomia-sektoreetatik, ba al duzu, bereziki, bakarren baten berri? (Aurrez adierazitako galdetegiaren bidez badakizu, berretsi)

Arras ongi... Bada, hori jakinda, goazen hasierara: Nola ikusten duzu eskualdearen egoera orokorra? (Gai horretan sakondu, hitz egiten jarraitzera bultzatzen duten galderak eginez)

Nabarmenduko al zenuke herri horien teknologia- edo ezagutza-gaitasunen bat? (Ekoizpen-prozesuren baten edo laborantza-prozesuren baten know how, x sektoreko profesional edo enpresa nabarmenak; gastronomia, kultura eta abar). Herriaren ekonomia-espezializazioa.

3.- Sakon ditzagun ezagutzen dituzun sektore estrategikoetan (sektore bakoitzerako galderak)

- Nola ikusten duzu sektore horren egoera eskualdean eta ezagutzen dituzun udaletan? (Sakontzeko hainbat galdera: Ekonomiaren aldetik, zer garrantzi dauka beste sektoreekiko? Zer gabezia antzematen dituzu sektorean? Zer indar? Badu hazteko ahalmenik?)
- Azken hamarkadan, aldaketa asko izan ditu? Zein?
- Sektore hori antolatuta dago? Zein elkartetan?
- Zeintzuk dira sektore horretako funtsezko enpresak edo pertsonak? Zergatik?
- Zer ekintza gauzatu dira, orain arte, sektorea dinamizatzeko/sustatzeko?
- Nola ikusten duzu sektorearen geroa?
- Zeintzuk azpiegitura ditu herriak?
- (Adibidez: lurzoru urbanizagarria eta urbanizaezina; laborantzarako lurrak; **komunikazio-bideak eta horien egoerak; konexio-sare digitalak eta horien kalitatea; udal-jabetzak edukitzea**; hezkuntza-azpiegiturak; **industrialdeak**/industria-lurzorua; industrialdearen zerbitzuak; eskuragarri dauden beste azpiegitura batzuk).
- Zure iritziz, zer egin dezakegu sektorea dinamizatzeko/sustatzeko?

- Eta, bukatzeko... Zer espero duzu lortu daitekeela prozesu honekin?

Elkarrizketa sektorialetarako gidoia

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Testuingurua eman + pertsonaren profila

- Lehenik eta behin, esan iezadazu nor den xx (adina, zein herritan bizi zaren, zein izan den zure ibilbidea herri horretan...).
- Arras ongi... Bada, hori jakinda, goazen hasierara: Nola ikusten duzu eskualdearen egoera orokorra? (Gai horretan sakondu, hitz egiten jarraitzera bultzatzen duten galderak eginez).

3. Dagokion sektore estrategikoa

- Zein herritako sektorearen errealitatea ezagutzen duzu hobekine?
- Nola ikusten duzu sektore horren egoera eskualdean eta ezagutzen dituzun udaletan? (Sakontzeko hainbat galdera: Ekonomiaren aldetik, zer garrantzi dauka beste sektoreekiko? Zer gabezia antzematen dituzu sektorean? Zer indar? Badu hazteko ahalmenik?)
- Azken hamarkadan, aldaketa asko izan ditu? Zein?
- Sektore hori antolatuta dago? Zein elkartetan edo kolektibotan?
- Zeintzuk dira sektore horretako funtsezko enpresak edo pertsonak? Zergatik?

4.- Sakon ditzagun ezagutzen dituzun sektore estrategikoetan (sektore bakoitzerako galderak)

- Sektoreak zer lehia-onura ditu eskualdean? (*Know how*, azpiegiturak, ingurumen-/klimate baldintzak eta abar)
- Zein dira sektoreak aurre egin beharreko erronka nagusiak? Zein dira ahulezia nagusiak?
- Zure iritziz, sektoreak ba al du garatzeko aukerarik eskualdean?
- (Eduki zein ez eduki) Zeintzuk? Zergatik?
- Nola ikusten duzu sektorearen geroa?
- Zure iritziz, zer bilakaera izan dezake zure sektoreak trantsizio ekologikoari dagokionez?
- Zure iritziz, nola egiten ari da aurrera zure sektorea digitalizazioan? Sektorea garatzen lagundu dezakeela uste duzu? Nola?

- Zer ekintza, plan edo estrategia gauzatu dira, orain arte, sektorea dinamizatzeko/sustatzeko?
- Zure iritziz, zer egin dezakegu sektorea dinamizatzeko/sustatzeko?

Eztabaida Taldeetarako gidoiak

Merkataritza eta Ostalaritza Sektoreko eztabaida-taldea

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Cederna Garalur Elkartearena eta proiektuarena.

2.- Esparru-galderak – Txanda itxia eta ekarpenetarako txanda ireki (65 minutu)

- Nola ikusten duzue eskualdeko eta, bereziki, sektore honetako egoera sozioekonomikoa? 10 minutu
- Zer produktu-/esperientzia-/zerbitzu-mota nabarmentzen da Mendialdea eskualdeko merkataritza eta ostalaritza? (udalerrira bereizi) – 10 minutu
- Zer eginkizun betetzen du turismoak eskualdeko merkataritza eta ostalaritza eusteko? 5 minutu
- Zer alde dute merkataritza eta ostalaritza eskualdeko herri batetik bestera? -10 minutu
- Non eta zer jardura-motatan biltzen dira Mendialdeko merkataritza eta ostalaritza? 10 minutu
- Zer ekintza-mota egiten dira eskualdeko merkataritza eta ostalaritza dinamizatzeko? 5 minutu

3. AMIA dinamika (20 minutu)

- Bi taldetan banatu eta elkarriketa dinamizatu baten bidez, post-itetan sektorearen indarrak, ahuleziak, mehatxuak eta aukerak sortu.
- Azkenik, osoko bilkuran, aipatu post-it bakoitza, eta horman itsatsitako kartoi mehe batean dagokion koadrantean itsatsiko da.
- Bukatzeko, Talde Eragilearen AMIArekin alderatuko dugu, eta gehitzekorik ba ote dagoen galdetuko da.

4.- Azken galdera, aukera (10 minutu)

Egungo egoera zein den jakinda, zure iritziz, zer ekintza dira garrantzitsuenak sektorea dinamizatzeko/sustatzeko?

‘Energia Berdea’ Sektoreko eztabaida-taldea

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Cederna Garalur Elkartearena eta proiektuarena.

2.- Esparru-galderak (55 minutu)

Hasteko, energia berde motak aipatuko dira 3 zutabeko taula batekin prestatuta egonen den paperografo batean (ondoren, hasierako galderetako bati erantzuteko prest egon dadin), galderen hurrengo atalean agertzen den moduan.

Energia berde motak:

- Bioerregai aitzinatuak edo bigarren belaunaldikoak. Jatorri fosilekiko bestelako aukerak dira: baso- eta nekazaritza-hondakinez eginak; landare-olioez sortutako biodiesela (koltza, ekilorea) edo landare-olioak (oliba, soja, koltza, ekilore-olioa) fintzearen eta tratatzearen ondoriozko azpiproduktuez sortutako biodiesela.
- Biomasa edo biogasa
- Eguzki-energia (eguzki-plakak)
- Haize-energia (aerosorgailuak)
- Energia hidraulikoa
- Hidrogenoa

+ Ingeniaritza-zerbitzuak eta zerbitzu tekniko espezializatuak.

+ Energia-kudeaketako sistema adimentsuak lantzen dituzten enpresak, edo haien jardueran sartuta dituztenak.

+ Bitarteko ondasunak fabrikatzen dituzten enpresak (errota-palak, panelak eta abar)

- Nola ikusten duzue eskualdeko eta, bereziki, sektore honetako egoera sozioekonomikoa? 10 minutu
- Zuen iritziz, ba al dago eskualdean sektorearen garapena erraztuko duen ezagutza teknikorik? Zer motakoak? 10 minutu
- Nola ikusten duzu sektorearen geroa eskualdean? Zuen iritziz, digitalizazioak funtsezko eginkizuna izan dezake sektorean? Nola? 10 minutu – Denbora gutxi badago, ez egin.
- Ezagutzen al dituzue eskualdeko azpiegitura minihidraulikoak? Zuen iritziz, izan behar al dute eginkizunik etorkizunean? 10 minutu
- Galdera azkarrak - 10 minutu
 - Nola baloratzen da sektore publikoaren eta pribatuaren arteko koordinazioa energia-sektorearen beharrei eta garapenei dagokienez? 1etik 5era

- Ezagutzen al dzue sektorea sustatzera bideratutako ekimenik? Publikoak edo pribatuak – Bai, ez eta zeintzuk
- Ba al dago kontsumitzaileen edo ekoizleen elkarterik sektorean? Zein(tzuk)? Bai, ez eta zein(tzuk)

3. Dinamika – Eskualdeko ekoizpena ezagutu (15 minutu)

MOTA	ENPRESA/EKIMENAK	HERRIA
Biomasa edo biogasa		
Bioerregai aitzinatua edo bigarren belaunaldikoak. Jatorri fosilekiko bestelako aukerak dira: baso- eta nekazaritza-hondakinez eta bestelakoez eginak; landare-olioez sortutako biodieselak (koltza, ekilorea) edo landare-olioak (oliba, soja, koltza, ekilorea...) fintzearen eta tratatzearen ondoriozko azpiproduktuez sortutako biodieselak.		
Eguzki-energia (eguzki-plakak)		
Haize-energia (aerosorgailuak)		
Energia hidraulikoa		
Hidrogenoa		
Ingeniaritza-zerbitzuak eta zerbitzu tekniko espezializatuak.		
Energia-kudeaketako sistema adimentsuak lantzen dituzten enpresak, edo haien jardueran sartuta dituztenak		

4.- AMIA dinamika (20 minutu)

- Bi taldetan banatu eta elkarriketa dinamizatu baten bidez, post-itetan sektorearen indarrak, ahuleziak, mehatxuak eta aukerak sortu.
- Azkenik, osoko bilkuran, aipatu post-it bakoitza, eta horman itsatsitako kartoi mehe batean dagokion koadrantean itsatsiko da.
- Bukatzeko, Talde Eragilearen AMIArekin alderatuko dugu, eta gehitzekorik ba ote dagoen galdetuko da.

'Ikus-entzunezko Industria' Sektoreko eztabaida-taldea

1.- Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Esparrua – 20 minutu

- Nola ikusten duzue eskualdeko eta, bereziki, sektore honetako egoera sozioekonomikoa? 10 minutu

3.- Dinamika, ikus-entzunezko sektoreko zer enpresa ezagutzen d(it)uzu? – osatu paperografoa/Kartulina osoko bikuran -10 min

Enpresa-mota	ENPRESA/EKIMENAK	Tamaina (mikroa; 2 langile edo gutxiago) Txikia: 2 eta 5 langile bitartean Ertaina: 5 eta 20 langile bitartean Handia: >20 langile	Jarduera nagusia	HERRIA

4.- Berariazko galderak - 35 minutu

- Zuen iritziz, ba al dago eskualdean sektorearen garapena erraztuko duen ezagutza teknikorik? Zer motakoak? 5 minutu
- Zer bilakaera izan du ikus-entzunezko sektoreak eskualdean azken 10 urteetan? 10 minutu
- Nola eragin dio digitalizazioak sektoreari? Zuen iritziz, digitalizazioari dagokionez, maila egokian gaude? 10 minutu
- Zuen iritziz, nolako bilakaera izanen du sektoreak etorkizunean? 10 minutu

5.- AMIA dinamika (20 minutu)

- Bi taldetan banatu eta elkarriketa dinamizatu baten bidez, post-itetan sektorearen indarrak, ahuleziak, mehatxuak eta aukerak sortu.
- Azkenik, osoko bilkuran, aipatu post-it bakoitza, eta horman itsatsitako kartoi mehe batean dagokion koadrantean itsatsiko da.

Mugikortasun elektrikoaren eta konektatuaren sektoreko eztabaida-taldea

1.- Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Esparrua – 20 minutu

- Nola ikusten duzue eskualdeko eta, bereziki, sektore honetako egoera sozioekonomikoa? 10 minutu
- Nola banatzen da online merkataritzaren azken milia? 5 minutu
- Zer gabezia antzematen dituzue eskualdeko garraioan eta mugikortasunean? 10 minutu
- Zer aukera ikusten dituzue auto partikularren ordez eskualde barruko mugikortasuna bultzatzeko? 10 minutu
- Nola baloratzen duzue Kudea Go! ekimena? Zuen iritziz, hein batean konpon al ditzake eskualdeko mugikortasunak dituen arazoak? 10 minutu
- Ba al duzue auto elektrikoarentzako erreforma-punturik? Non? Ba al dakizue karga-puntuak areagotzeko aurreikuspenik ba ote dagoen? 5 minutu

3.- Dinamika, mugikortasun-sektoreko zer enpresa ezagutzen d(it)uzue? – osatu paperografoa/Kartulina osoko bikuran -10 min

Enpresa-mota	ENPRESA/EKIMENAK	Tamaina (mikroa; 2 langile edo gutxiago) Txikia: 2 eta 5 langile bitartean Ertaina: 5 eta 20 langile bitartean Handia: >20 langile	Jarduera nagusia	HERRIA

4.- Dinamika, zein garraio d(it)uzue eskualde barruan mugitzeko eta eskualdetik kanpoko konexioetarako? 10 minutu

Garraio-mota	Ordutegia/maiztasuna	Ibilbidea	Gutxi gorabeherako kostua

5.- AMIA dinamika (20 minutu)

- Bi taldetan banatu eta elkarriketa dinamizatu baten bidez, post-itetan sektorearen indarrak, ahuleziak, mehatxuak eta aukerak sortu.
- Azkenik, osoko bilkuran, aipatu post-it bakoitza, eta horman itsatsitako kartoi mehe batean dagokion koadrantean itsatsiko da.

Living Lab-erako gidoiak

Elikadura osasungarriko Living Lab-ak

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Ildo estrategikoak identifikatu (30 minutu)

Sektorea bultzatzeko ildo posible hauek aurkeztuko dira, egoki iritzitakoa foro ireki komentatuen kontrastatuko da, eta gehigarriren bat gehitzeko lekua utziko da.

Lan-ildo horietako zeintzuk iruditzen zaizkizue garrantzitsuenak eskualdeko ekintzak bultzatzeko orduan, eskualdeko ustategien errentagarritasuna bermatzeko?

Ildoak paretan jarri eta, pertsona bakoitzaren iritziz, lehentasunez bultzatu beharrekoak bozkatu dezala eskatuko da (5na puntuko 2 pegatina, 3na puntuko 2 pegatina eta 1 puntuko 2 pegatina). Lurrak kudeatu eta eraldatu, ekoizpena, merkaturatzea eta kontsumoa.

- Ustategien kudeaketa eta azientaren kontrola digitalizatu – Kudeaketarako softwarea, hesi birtualak, droneak.
- Online salmenta – Web-orriak, Marketplacea eta marketina
- Zuzeneko salmenta – Azokak eta azoka txikiak, ustategietan bertan.
- Hurbileko salmenta – Jatetxeak, ikastetxeak, kontsumo-kooperatibak eta abar.
- Lankidetzaren banaketarako eta salmentarako logistikan
- Azpiegiturak/sare kolektiboak/kooperatibak (makineria, haziak, berotegiak, ibilgailuak, mintegiak, lur-bankuak, ekoizpena ustategietan eta abar)
- Jardunbide egokiak eta ezagutza partekatu, eragileen arteko lankidetzaren (zeintzuk?)
- Jarduera osagarrirentz dibertsifikatu – Nekazaritza-turismoa, hezkuntza (bisitak...), saltoki txikiak eta abar.
- Dibertsifikatzea ekoizpenaren barnean
- Eraldaketa-zentro kolektiboa (Mimukai, gaztandegiak, Etxarri-Aranazko hiltegia eta abar)
- Ekoizpen ekologikoa/Nekazaritza ekologikoa

- Prestakuntza (taldeka daudenean zehaztu dezatela: esate baterako, maneiuak, trantsizio ekologikoa, ekoizpen-plangintza, ekonomia-kudeaketa, ziurtagiriak, izapide burokratikoak - zehaztu dezatela merkaturatzea, komunikazioan eta abar), ikerketa (zehaztu dezatela, baina, adibidez, lurraldera egokitzen diren labore potentzialak, lurzoruen azterketa, nekazaritzako testak, ustategietan balio natural handiko adierazleak identifikatu, eta, horrela, biodibertsitateari mesede egiten diotela edo eusten diotela ziurtatzea -habitat naturalak, flora, fauna). Alderdi hori GAN-NIKek landu du, ingurumenekoak, baina larre-gaiak ere lantzen ditu.
- Udal-ordenantzak, mendien inguruko plana, herri-lurren aprobetxamendurako ordenantzak eta abar.
- Ekonomia zirkularra sustatu (artilea, bio-ongarri bihurtzen den ongarria, xaboiak fabrikatu...)
- Aholkularitzarako laguntzak (zehaztu)
- Baliabide endogenoen mapa/ezagutza (azpiegiturak, pertsonak, sareak, ekimenak)
- Sentsibilizazio-lana (zehaztu dezatela)
- Eskualdean zer ustategi-mota dira nagusi? (Nekazaritza/abeltzaintza, estentsiboa/intentsiboa, handiak/txikiak, ekologikoak/ez-ekologikoak)
- Nola? 10 minutu
- Zeintzuk dira sektore horretako funtsezko enpresak edo pertsonak? Zergatik? 10 minutu
- Ezagutzen al dize sektorea sustatzera bideratutako ekimenik? Publikoak edo pribatuak - 5 minutu
- Ba al dago kontsumitzaileen edo ekoizleen elkarterik sektorean? Zein(tzuk)? 5 minutu

3. Ekintzak bururatu (50 minutu)

- Boto gehien jaso dituzten 6 lan-ildoak aukeratuko dira, eta taldea LAU azpitaldetan banatuko da, azpitalde bakoitzak ildoen erdiak hartuta. 5 minutu
- Orri bat emanen zaie parte-hartzaileei Mahaiaren ildoekin, eta elkarriketarako lehen tarte bat utziko da, ildo bakoitzean egin diren ekintzak identifikatzeko. 5 minutu
- Ekintza-proposamenak sortuko dira, 10 minutu
- Ildo bakoitzerako 3 ekintza-proposamengi emanen zaie lehentasuna (pegatinak erabiliko dira) 5 minutu
- Lehenetsitako 3 ildoetarako funtsezkoak izanen diren eragileak identifikatuko dira. 10 minutu

Kontua ez da ekintza asko identifikatzea; partaideen iritziz gauzatzeko benetako aukera dutenak baizik.

Ondoren, taldea trukatu da. Dinamizatzailleak labur azalduko ditu aurreko taldean –3 minutu– atera diren ideiak.

Aurreko dinamika errepikatuko dugu, kontrastatzeko eta gehitzeko. 10 minutu

4.- Gobernantza (10 minutu)

Hiru hilean behin bilera bat egitea proposatzen da, Plan Estrategikoaren gauzatze-mailaren jarraipena egiteko, eta, horretarako, bilerak berariazko tarte bat izanen du, jardunbide egokiak partekatzeak. Gainera, lan-ildo bakoitzeko talde operatibo bat sortuko da, eta hilean behin bilduko dira, gutxienez, diseinatutako ekintzak garatzeko eta bultzatzeko. Urteko bilera globala.

5.- Itxi eta itzuli (10 minutu)

- Bilera baloratzeko txanda itxi bat egingen da, eta bileratik zer eramanen duten galdetuko zaie.
- Bertaratzea eskertuko da eta Planaren hurrengo urratsen berri emanen da

Merkataritzako eta ostalaritzako Living Lab-a

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- AMIA kontrastea (5 minutu)

- Proiektzioa eta irakurketa laburra, ekarpenen zain

3.- Ildo estrategikoak identifikatu (35 minutu)

Sektorea bultzatzeko ildo posible hauek aurkeztuko dira, egoki iritzitakoa foro ireki komentatuan kontrastatuko da, eta gehigarriren bat gehitzeko lekua utziko da.

- Sektorearen lankidetzeta eta koordinazioa (elkarteak, dirulaguntzei buruzko informazioa, baterako ekintzak, interes ekonomikoko taldeak, eta abar).
- Sektorea dinamizatu (azokak, x produktuaren edo merkataritzaren egunak eta abar).
- Digitalizazioa (web-orriak, online salmenta, sare sozialak, Market Place kontsumitzaileei buruzko informazioa eta abar).
- Etxez etxerako banaketa eta logistika.
- Tokiko merkataritzari/ostalaritzari buruzko publizitatea eta horiei balioa nabarmendu, eta tokiko kontsumoaren garrantziari eta balioari buruzko kontzientziazio-kanpainak.
- Sektorearen eta beste sektore batzuen arteko aliantzak bezeroak erakartzeko.
- Sektorearen eremuak hirigintza eta estetika aldetik egokitu.
- Turismoaren aprobetxamendua sustatu tokiko merkataritzarako.
- Merkataritza/ostalaritzako kudeaketaren eta eredu berritzaileen inguruko prestakuntza.
- Hornitzaileen aukerak erraztu.
- Belaunaldien arteko erreleboa erraztu.
- Jardunbide egokien eskualdeko foro iraunkorra.
- Beste ildo batzuk.

4. Ekintzak bururatu (45 minutu)

- Taldea bitan banatuko da, eta bakoitzak lerroen erdiak izanen ditu. Orri bana emanen zaie partaideei Mahaiaren ildoekin, eta 20 minutuko lehen tarteak utziko zaie; dinamizatzaileak ekintza-proposamenak jasoko ditu eta horiek kartulina zentral batean itsatsiko ditu, dagokion ildoan.

- Horren ondoren, 5 minutu izanen dituzte proposamenak irakurtzeko eta beste kolore bateko post-itetan lehendik dauden ideia edo ñabardura berriak apuntatuko dituzte.
- Taldez aldatzean, dinamizatzaileak labur azalduko ditu aurreko taldean atera diren ideiak. Aurreko dinamika errepikatuko da, baina 10 minutuko elkarriketarekin.

5.- Itxi eta itzuli (10 minutu)

- Kartoi meheak horman itsatsiko dira, norbaitek saioa amaitzean azertu nahi baditu ere.
- Bilera baloratzeko txanda itxi bat egingen da, eta interes gehien sortu duten proposamenak zeintzuk diren galdetuko da. Halaber, galdetuko zaie ea haien iritziz ideia horiek gauzatzeko etorkizunean antzeko topaguneak sortzea garrantzitsua ote den.

Energia Berdeko Living Lab-a

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- AMIA kontrastea (10 minutu)

- Proiektzioa eta irakurketa laburra, ekarpenen zain

3.- Ildo estrategikoak identifikatu (35 minutu)

Sektorea bultzatzeko ildo posible hauek aurkeztuko dira, egoki iritzitakoa foro ireki komentatuan kontrastatuko da, eta gehigarriren bat gehitzeko lekua utziko da.

- Biomazari lotutako ekonomia bultzatu.
- Ekonomia zirkularra eta hondakinak aprobetxatzea.
- Energia-komunitateak: gizarte-, enpresa- eta udal-mailan udalaz gaindikoa.
- Zentral hidroelektrikoak eta minihidroelektrikoak aprobetxatu.
- Jardunbide egokien eskualdeko foro iraunkorra.

4. Ekintzak bururatu eta lehenetsi (45 minutu)

- 5 minutu utziko dira pertsona bakoitzak ildo guztietan lagun dezaketen ekintza zehatzak pentsa ditzan, gutxiago ezagutzen dituzten ildoei buruzkoak. Arbelean itsatsiko dituzte. (5 minutu)
- Tarte labur samarra utziko da emaitzak komentatzeko (10 minutu)
- Parte-hartzaileei banan-banan eskatuko zaie post-it bat hartzeko eta arbel batean eragin-/bideragarritasun-matrize batera pasatzeko (aurreko atalean argazkia atera ondoren), eta bakoitzean posizio hori taldean aztertuko da. (10 minutu)
- Inpaktu handiena duten neurrien artean, banan-banan galdetzen zaie:

- NOla gauzatu beharko litzatekeen teknikoki.
- Zein litzatekeen lehen urratsa.
- Zein erakunde sartu beharko liratekeen tartean horiek gauzatzeko.
- Gauzatzeko aurreikusitako denbora.
- minutuak.

5.- Bultzada ekonomikoa (10 minutu)

- Dinamika horren guztiaren ondoren, galdetuko zaie denei proposamen horietatik zeintzuk bultzatzen lezaketen eskualdea ekonomikoki.

6.- Itxi eta itzuli (10 minutu)

- Bilera baloratzeko txanda itxi bat egingen da, eta interes gehien sortu duten proposamenak zeintzuk diren galdetuko da. Halaber, galdetuko zaie ea haien iritziz ideia horiek gauzatzeko etorkizunean antzeko topaguneak sortzea garrantzitsua ote den.
- Bertaratzea eskertuko da eta Planaren hurrengo urratsen berri emanen da

Industriako Living Lab-a

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Esparru-galderak (30 minutu)

- Zein da industriaren egoera zuen herrietan?
- Zuen iritziz, zer ondorio izan ditu landa-ekonomiaren paradigma-aldaketak?

3.- Azpiegituren ahalmenak identifikatu (25 minutu)

Taldearen ikuspegia industriara ez ezik, ekintzailatzara eta tokiko ekonomia-jarduera bultzatzera ere zabalduko dugula azaldu, azpiegitura publikoen bidez.

- Zer azpiegitura dituzue zuen herrietan? (10 minutu)

Biltegiak, poligonoak, industria-lurzorua, lokal publiko hutsak edo erabili gabeko pribatuak, merkataritza-lokalak (coworkinga eta bulegoak...) eta zein egoeratan dauden.

Herria (kontzejua)	Izena (identifikatzeko)	Mota	KOkapena (helbiderea)	Ezaugarriak	Egoera	Plana edo aprobetxatzeko ideiak	Inbertsio premiak, egokitzeak

- Ba al duzue planik azpiegitura horiek aprobetxatzeko? Zein? Eta berriak bultzatzeko edo lehendik daudenak hobetzeko? 7,5 minutu
- Zuen iritziz, nola aprobetxa ditzakezue azpiegitura horiek zuen herriko ekonomia-jarduera dinamizatzeko? 7,5 minutu

4. Industriari bultzada emateko ildo estrategikoak (10 minutu)

Sektorea bultzatzeko ildo posible hauek aurkeztuko dira, foro ireki kontrastatuko dira, eta gehigarriren bat gehitzeko tarteak utziko da.

- Eskualdeko biztanleria prestatu eta gaitu.
- Eskualdeko industrialdeak eta azpiegiturak sustatu, enpresak erakartzeko.
- Eskualdean enpresa-jarduera eta inbertsioak egitea erraztu (burokrazia bizkortu, ezartzeko, garatzeko edo hazteko aukerak ahalbidetu, dirulaguntza eta laguntza publikoei buruzko orientazioa eman, kontratazioa edo instalazioa finantzatu eta abar).
- Enpresen eta Herri Administrazioen arteko bitartekaritza eta lankidetzak.
- Enpresen, zerbitzuen eta hornitzaileen arteko harremana.

- Jardunbide egokien eskualdeko foro iraunkorra.
- Egon daitezkeen bestelako ildo gehigarriak.

5.- Ekintzak bururatu (45 minutu)

- Taldea bitan banatuko da, eta bakoitzak lerroen erdiak izanen ditu. Orri bana emanen zaie partaideei Mahaiaren ildoekin, eta 20 minutuko lehen tarteaz utziko zaie; dinamizatzaileak ekintza-proposamenak jasoko ditu eta horiek kartulina zentral batean itsatsiko ditu, dagokion ildoan.
- Horren ondoren, 5 minutu izanen dituzte proposamenak irakurtzeko eta beste kolore bateko post-itetan lehendik dauden ideia edo ñabardura berriak apuntatzeko.
- Taldez aldatzean, dinamizatzaileak labur azalduko ditu aurreko taldean atera diren ideiak. Aurreko dinamika errepikatuko da, baina 10 minutuko elkarriketarekin.

6.- Itxi eta itzuli (10 minutu)

- Bilera baloratzeko txanda itxi bat egingen da, eta interes gehien sortu duten proposamenak zeintzuk diren galdetuko da. Halaber, galdetuko zaie ea haien iritziz ideia horiek gauzatzeko etorkizunean antzeko topaguneak sortzea garrantzitsua ote den.
- Bertaratzea eskertuko da eta Planaren hurrengo urratsen berri emanen da

Foro Irekirako gidoia

1. Aurkezpen pertsonala, dinamikarena, Areté Activarena eta proiektuarena.

2.- Sektoreetako AMIAk kontrastatu (50 minutu)

AMIAk aretoan barna banatuko dira, paretari itsatsita, biko bi bikotetan eta azken AMIA aparte (ziurrenik elikadurakoa da, horrek baitu eduki gehien). Pertsonak 2 edo 3 taldetan banatuko dira bertaratutako pertsona-kopuruaren arabera, eta haietako bikote batekin hasiko dira (zutik). Dinamizatzaile batek labur-labur azalduko ditu bi AMIAk (4 minutu); partaideei AMIA horiei buruzko iritzia ematera eta ekarpenak egitera animatzeko zaie (6 minutu). Horren ondoren, taldeak txandakatu egingen dira, pertsona guztiak AMIA guztietatik igaro arte. Dinamikak iraun bitartean, dinamizatzaileak *post-it*etako ekarpenak apuntatzeko ditu, eta, azkenean, osoko bilkurak partekatu ditu (5 minutu bi dinamizatzaileen artean).

3.- Ekintza Plana kontrastatu (50 minutu)

Osoko bilkura Ekintza Plana aurkeztuko da, oro har (zeharkako ekintza-ildoak) [ekintzailatza, urteko foro iraunkorrak, prestakuntza eta abar], eta helburu estrategikoak + sektore bakoitzeko ekintza-ildo aipagarriak (10 minutu), eta sortzen diren zalantzak, halakorik badago, ebatzi egingen dira (gehienez, 5 minutu).

Horren ondoren, sektore estrategikoak 5 mahaitan banatuko dira, eta mahai bakoitzean dagokion sektorearen 10 fotokopia jarriko dira. Parte-hartzaileei adieraziko zaie mahaien artean nahi duten bezala mugi daitezkeela, eta sektore bakoitzaren irakurketan edo horiei buruzko elkarrizketan sortuko diren ekarpenak post-it bidez gehitu beharko direla. Dinamizatzaileak (3 pertsona) mahaiz mahai ibiliko dira, elkarrizketa sustatzen eta ideiak *post-it*-etara eramatera animatzen (35 minutu).

16 pertsona baino gutxiago bertaratuz gero, bi edo hiru mahaitan banatuko dira. Pertsona bakoitzari gehien interesatzen zaizkion bi sektoreak zein diren galdetuko zaio, eta dagokion ekintza-planaren zatia emanen zaio. Pertsona bakoitzak zatiaren irakurketa eta ekarpenak egiteko 10 minutu utzi dira, eta, ondoren, mahai bakoitzean elkarrizketa bat egingen da planteatutako ekarpenekin. Ondoren, sektoreen hurrenkera sekuentziala ezarriko da, elkarrizketa antolatzeke (lehenik, pertsona gehienek hartu duten sektoreari buruz, eta horrela, hurrenez hurren, gutxien hartu dutenei amaiera eman arte) (20 minutu).

4.- Ebaluazio txikia eta ixtea (15 minutu)

Azkenik, osoko bilkurara itzultzeko eskatuko zaie parte-hartzaileei. Eskatuko zaie laburbil dezatela (hiru hitzetan edo esaldi batean, erosoagoa bazaie) zein sentsazioarekin doazen saiotik. (7 minutu)

Horren ondoren, Areté Aktivak eskerrak eman eta agur esanen du, eta CEDERNA GARALUR Elkartek saioari amaiera emanen dio (5 minutu).

II. ERANSKINA. MENDIALDEKO BEHATOKI SOZIOEKONOMIKOAREN ARAUDIA

1.- EGINKIZUNAK

1.1.- Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoa Mendialdean gizartea eta ekonomia sustatzeko planaren inguruko hausnarketa-, eztabaida-, azterketa-, koordinazio- eta erabaki-foro nagusia da.

1.2.- Honako hauek osatuko dute behatokia: udalek eginkizun horretarako izendatuko dituzten ordezkariak, elkarteak, enpresek, partzuergoak, hezkuntza-eragileak, gizarte-zerbitzuak, Nafarroako Lansare-Nafarroako Enplegu Zerbitzuak eta behatokian parte hartzen gonbidatuko diren beste mota batzuetako erakundeak, baldin eta behatokira atxikitze asmoa adierazten badute.

1.3.- Mendialdeko Behatoki Sozioekonomikoak hasierako plana onartu beharko du. Planak 3 urteko iraupena izanen du. Onartzeaz gain, Plana ebaluatu, birbideratu eta berregokitu beharko du behar den aldizkakotasunarekin, eta jardun-ildo berriak proposatuko ditu edo daudenak ezabatu edo aldatuko ditu. Bestalde, Plan horren kudeaketak beharko dituen baliabideak kalkulatu eta adostuko ditu.

1.4.- Behatokiaren urteko bilera batean, gutxienez, eskualdearen adierazle sozioekonomiko nagusien eguneratze bat aurkeztuko da, Behatokiak hausnarketa estrategiko partekatuko eginkizuna bete dezan.

1.5.- Halaber, Behatokiak urteko lan-plana ebaluatu eta onartu beharko du.

1.6.- Behatokia eskualdeko Ordezkaritza Organo gisa eratu da, lurraldeko lantalde gisa, Cederna Garalur Elkartearen estatutueta III. tituluko 5. artikuluko i) puntuan aurreikusita dagoen bezala. Titulu horrek elkartearen “helburuak eta jarduerak” ditu hizpide:

Parte-hartzea ekarriko duten lurraldeko lantaldeak sortu. Bermatuko da horietan erakunde publikoak, pribatuak eta gizarte-arlokoak egotea, toki-garapenerako orientazio eta ekintza nagusiak identifikatzeko, adosteko, sustatzeko eta erabakitzeke.

2.- KIDEAK

2.1.- Behatokiko kide izanen dira Behatokiko kide izan nahi duten lurraldeko eragile publikoak eta pribatuak. Hasiera batean, ‘Mendialdea’ eskualdeko 10 udalek hartuko dute parte:

Araitz

Arano

Areso

Basaburua

Betelu

Goizueta

Imotz

Larraun

Leitza

Lekunberri

2.2.- Gainera, erakunde pribatu, sozial edo izaera asoziatibokoek ere Behatokian parte hartzeko eskubidea izanen dute, baldin eta, eskualdearen parte diren aldetik, gonbidatuak badira edo Behatokian integratzeko eskatzen badute, eta Behatokia osatzen duten udalen gehiengo osoaren onespena badute.

2.3.- Horrez gain, Behatokiaren bilkuretan parte hartzera gonbidatuko dira, hitzarekin baina botorik gabe, Nafarroako Gobernuak Garapen Ekonomiko eta Enpresarialaren Departamentuko ordezkariak, Cederna Garalur Elkarteak kudeatzailetza edo hura ezean Elkartek izendatzen duen ordezkia, eta Cederna Garalur Elkartearen Mendialdeko Garapen Agentziako teknikariak.

2.4.- Halaber, egoeren arabera, egoki iritzitako beste erakunde batzuk gonbidatu ahal izanen dira, hitzarekin baina botorik gabe.

2.5.- Behatokiko kide izateari utzi ahal izanen zaio uko eginez edo horretarako deitzen den bilkuran dauden erakundeen bi herenek bozketa bidez hala erabakita.

3.- FUNTZIONAMENDUA

3.1.- Behatokiaren bilerak deituko dira:

- Cederna Garalur Elkartearen kudeatzaileak hala eskatuta.
- Behatokiko kide diren udalen erdiak, gutxienez, hala eskatuta.
- Behatokia osatzen duten erakundeen herenak (publikoak eta pribatuak kontuan hartuta), gutxienez, hala eskatuta.

3.2.- Cederna Garalur Elkartearen kudeatzailtzak egingen du deialdia, horretarako ekimena edonorena dela ere.

3.3.- Behatokia balio osoz eratuta geratuko da baldin eta udalen erdiak, gutxienez, bertan badira, edo, bestela, lurraldeko biztanleriaren % 65etik gora ordezkatzen dutenak bertan badira.

3.4.- Urtean gutxienez saio bat deituko da, eta honako hauek erabaki beharko dira urtero: urtean egindako lana baliozkotu eta hurrengo ekitaldirako ekintza-plana eta aurrekontua.

3.5.- Behatokia desegin egingen da udalen gehiengoak Behatokia desegitea erabakitzen badu.

3.6.- Funtzionamendua kontsentsu bidez izatea lehenetsiko da.

3.7.- Adostutako irtenbide bat ezinezkoa bada, honako bozketa-eskema hau ezarriko da:

- Behatokian ordezkaritza duen erakunde bakoitzak boto bat izanen du.
- Gairen bat bozketara aurkeztuta, Behatokiaren bilkuran parte hartzen duten kideen kopurua edozein dela ere (bilkura baliozkotasunez eratuta badago), udal guztien botoak % 55eko haztapena izanen du, gutxienez, eta erakunde pribatuenak eta sozialenak, % 45ekoa. Erakunde pribatuen eta sozialen ordezkaririk ez badago, udal guztien botoak % 100eko haztapena izanen du.

3.8.- Behatokiaren koordinazioa Cederna Garalur Elkartearekin (Mendialde osoan lan egiten duen erakundea izanik) honela egingen da nagusiki:

- Maila operatiboan, talde teknikoaren bidez.
- Maila estrategikoan, Cederna Garalur Elkartearen kudeatzailtzak Behatokian duen parte-hartzearen bidez eta Behatokian dauden toki-erakundeetako kide diren Cederna Garalur Elkarteko Zuzendaritza Batzordekideen bidez.
- Cederna Garalur Elkartearen ohiko komunikazio-bideen bidez.

Hiru koordinazio-bitarteko horiek Behatokiaren koordinazioa eta Sustapen Plana Cederna Garalur Elkartearen funtzionamendu orokorrarekiko koordinazioa erraztuko dituzte.

III. ERANSKINA. Prozesuaren komunikazioa.

Hurrengo eranskinean jasotzen dira Mendialdea Aktibatzeke Planaren inguruan egindako komunikazio-ekintzak. Funtsean, prentsa-oharrak, whatsapp bidezko zabalkundea eta irratiko elkarrizketak izan dira.

LEHENENGO PRENTSA-OHARRA

(2022ko MARTXOA)

11 udalerrik bat egin dute elkarrekin Aktibazio Sozioekonomikorako Plan bat bultzatzeko

- 11 udalerriek Talde Eragile bat osatu dute lurraldean funtsezkoak diren eragileekin batera, lurraldearen egoera sozioekonomikoa hobetuko duen ibilbide-orri partekatu bat diseinatzeko.
- XX(e)an egin da Talde Eragilearen lehen saioa, eta bertan proiektua egiteko prozesua finkatu da, 2022 osoan zehar garatuko dena.
- Cederna Garalur tokiko ekintza taldeak bultzatutako proiektuaren xedea da herritarrak eta lurraldeko funtsezko eragileak inplikatzeko, lurraldearen garapen sozioekonomikoan eskualdeko lankidetzak indartzeko.

Lekunberri, 2022ko martxoaren 21. Arano, Areso, Araitx, Atetz, Basaburua, Betelu, Goizueta, Imotz, Larraun, Lekunberri eta Leitzako udalek, Plazaola Partzuergo Turistikoarekin eta XXXrekin batera, Mendialdea Aktibatzeke Plan Sozioekonomikoa bultzatzeko Talde Eragilea eratu dute gaur.

Prozesu hori Cederna Garalur Elkarteak bultzatu du, eta Ibon Mimentza kudeatzailearen hitzetan eta iritziz, “Landa-ingurunearen etorkizuna gauzatzeko, toki-erakundearen eta lurraldeko eragile nagusien arteko lankidetzak gaitasuna bultzatu behar da. Plan honen xedea da, hain zuzen ere, lankidetzak-mota hori erraztea Mendialdearen garapen sozioekonomikoa bultzatzeko, eskualdea osatzen duten toki-erakundearen errealitatearen aniztasuna kontuan hartuta.

Proiektuan zehar, Nafarroako S4 Espezializazio Adimentsuko Estrategiak Foru Komunitatearentzat estrategikotzat jotzen dituen ekonomia-sektoreak aztertuko dira (Industria eta Automozioa, Elikadura Katea, Energia Berriztagarriak, Osasuna, Turismoa eta Industria Sortzaileak eta Digitalak). Horiei Merkataritza eta Ostalaritza gehituko zaizkie, eskualdearen ekonomiaren ikuspegi integrala lortze aldera.

Horren ondoren, proiektuaren Talde Eragileak potentzial handien duten bost sektoreak aukeratuko ditu, horietako bakoitzerako berariazko ekintza-plan bat diseinatzeko, sektoreak epe labur eta ertainean bultzatu ahal izateko.

Lanketa-prozesu osoan laguntzeko, ARETÉ ACTIVA aholkularitza-enpresaren laguntza teknikoa izanen da.

Lehenengo talde eragilea

Gaur, martxoak 21, Talde Eragilearen lehen bilera egin da, eta XXXko alkatetzak eta XXX elkartu ditu. Saioan, proiektuan eman beharreko urratsak eta horiekin lotura duen kronograma bat ezarri dira. Era berean, partaidetza-prozesu bat diseinatu da, Talde horretatik sortuko den Plana lurraldearen errealitateari lotuta egonen dela ziurtatzeko.

Plana lantzeko prozesuak 2022ko azarora arte iraunen du, eta burutuko diren ekintzen artean, honako hauek dira nabarmentzekoak: identifikatutako sektore estrategiko bakoitzeko funtsezko eragileei elkarriketak egitea; eskualdeko funtsezko eragileekin eztabaida-taldeak dinamizatzea; eta herritar guztiak tarteann bilduko dituen foro parte-hartzaile bat egitea.

Ainhoa Oribe Cederna Garalur Elkartek Mendialdean duen garapen-teknikariak “prozesu osoan gardentasuna eta parte-hartzea bermatzearen garrantzia” nabarmendu du. Horretarako, laster atal berezi bat emanen dugu argitara Cederna Garalur Elkarteko gure web-orrian, eta bertan prozesuaren berrikuntza guztiak erakutsiko ditugu. Herritar guztiak animatzen ditugu Plan hau egiten parte har dezaten, gure sare sozialen bidez iragarriko diren ekintzen bidez edo proiekturako prestatutako posta elektronikora zuzenean idatziz: xxx@cederna.es”.

Cederna Garalur Elkarteari buruz

Cederna Garalur Elkartea Tokiko Ekintza Talde bat da, 1991n sortua, «Nafarroako Mendialdea» eskualdearen gizarte- eta ekonomia-garapena bultzatzeko helburuarekin; alegia, pertsonen bizi-kalitatea nabarmen hobetuko duten tokiko eta eskualdeko politikak eta ekintzak babestea, bertako herritarrak landa-ingurunean mantentzeko eta kanpotik erakartzeko zerbitzu publikoen eta pribatuen sarea sendotuz.

Tokiko Ekintza Talde gisa, Cederna Garalur Elkarteak Nafarroako Mendiari ematen dion balio erantsia Nafarroako Mendialdeko politika-, ekonomia- eta gizarte-eragileekin lankidetzan egiten duen eguneroko lana da, eta eragile horien artean sinergiak sortzea. Horrela, 30 urte baino gehiagoko ibilbidean, Cederna Garalur Elkartea ezinbesteko tresna bihurtu da tokiko garapenean, honako hauek uztartuz: lurraldearen ezagutza, beharrak identifikatu, esperientziak partekatu, irtenbideak eman eta baliabideak optimizatu.

HARREMANETARAKO

Informazio gehiago eskuratzeko: mendialdea@cederna.es

- **Diario de Noticias, 2022/03/22**

<https://www.noticiasdenavarra.com/navarra/2022/03/22/once-ayuntamientos-mendialdea-unen-mejorar-2088795.html>

- **Erran.eus, 2022/03/23**

<https://erran.eus/mendialdea/1647949209444-egoera-sozioekonomikoa-hobetzeko-plana-bultzatu-asmoz-proiektua-abiatu-dute-mendialdean>

- **Mailope aldizkaria, 2022ko apirila**

[Mailope 301 web-2.pdf](#)

BIGARREN PRENTSA-OHARRA

(2022ko EKAINA)

AMAITU DA MENDIALDEKO AKTIBAZIO SOZIOEKONOMIKORAKO PLANAREN DIAGNOSTIKOA

11 udalerrietako alkateek eta Plazaola Partzuergoak osatutako Talde Eragileak eskualdeko AMIA eta aztertutako 8 ekonomia-sektore estrategikoetako AMIAk baliozkotu zituzten ekainaren 1ean.

Bilera horretan, aztertutako 8 sektoreetatik 5 aukeratu zituzten, horien gaineko ekintza-plan bateko: elikadura osasungarria, energia berdearen industria, industria, oro har, turismoa eta ostalaritza eta merkataritza.

Cederna Garalur tokiko ekintza taldeak bultzatutako proiektuaren xedea da herritarrak eta lurraldeko funtsezko eragileak inplikatzeko, lurraldearen garapen sozioekonomikoan eskualdeko lankidetzak indartzeko.

Lekunberri, 2022ko ekainaren 1a. Arano, Areso, Araitx, Atetz, Basaburua, Betelu, Goizueta, Imotz, Larraun, Lekunberri eta Leitzako Udalak eta Plazaola Partzuergoak Talde Eragilearen 3. saioan bildu ziren ekainaren 1ean, aztertutako 8 sektoreak baliozkotzeko; Nafarroako S4 Espezializazio Adimendunaren Estrategiak ezartzen dituen 6ak eta Industria eta Merkataritza eta Ostalaritza. Azkenik, eta egindako azterketaren ondoren, eremurako ahalmen handiena duten 5 sektoreek bozkatu zituzten, eta horien gainean ekintza-plan bat eginen da: elikadura osasungarria, energia berdearen industria, industria, oro har, turismoa eta ostalaritza eta merkataritza.

Ekintza-plana lantzea.

Diagnosi-fasearen ondoren, prozesu parte-hartzaile berri bati helduko zaio, eskualdeko adimen kolektiboa aprobetxatzeko. Horretarako, Living Lab bat (ideien laborategi esperimentalak) eginen da sektore bakoitzeko aukeratutako pertsona eta erakunde adituekin, sektore estrategikoak bertatik bertara ezagutzen dituztenekin. Topaketa horien barnean, sektore horiei bultzada emateko funtsezko proiektuak diseinatuko dira, eta, aldi berean, aurreikusitako inpaktua eta bideragarritasuna aztertuko dira, proposatutako helbururako egokienak direnak hautatzeko.

Ibon Mimentzak, CEDERNA GARALUR Elkarteko kudeatzaileak, honakoa nabarmendu du: “espero dut plan honek balio izatea, eskualdeko ekonomia-jarduera bultzatzeko proiektuak diseinatzeko baliagarria izateaz gain, inflexio-puntu gisa baliagarria izatea herrien arteko lankidetzan, bai maila instituzionalean, bai sektorialean eta sozialean. Horregatik da horren garrantzitsua modu parte-hartzailean egitea eta denboran zehar iraun dezaketenean sareak sortzea”.

Bestalde, Ainhoa Oribek, CEDERNA GARALUR Elkarteko Garapen Teknikariak, esan du eskualdearen potentzial guztia ezagutzeko eta ikusarazteko aukera ematen digun proiektua izaten ari dela, eta hori soilik aprobetxatu ahal izanen dugula eskualdea osatzen duten udalerrien artean sinergiak sortzen jarraitzen badugu.

Parte-hartze prozesuak urrira arte jarraituko du, eta herritar guztiei irekitako foro parte-hartzaile batekin amaituko da, Plana baliozkotuko duen foroarekin, hain zuzen ere. Bien bitartean, CEDERNA GARALUR Elkartearen webgunean (<http://www.cederna.eu/mendialdea-plana/>), proiektuaren dokumentazioa denbora errealean eguneratuta aurkitu daiteke, eta eskualdearen etorkizun ekonomikoari buruzko ikuspegi pertsonala eman daiteke.

Cederna Garalur Elkarteari buruz

Cederna Garalur Elkartea Tokiko Ekintza Talde bat da, 1991n sortua, «Nafarroako Mendialdea» eskualdearen gizarte- eta ekonomia-garapena bultzatzeko helburuarekin; alegia, pertsonen bizi-kalitatea nabarmen hobetuko duten tokiko eta eskualdeko politikak eta ekintzak babestea, bertako herritarrak landa-ingurunean mantentzeko eta kanpotik erakartzeko zerbitzu publikoen eta pribatuen sarea sendotuz.

Tokiko Ekintza Talde gisa, Cederna Garalur Elkartek Nafarroako Mendiari ematen dion balio erantsia Nafarroako Mendialdeko politika-, ekonomia- eta gizarte-eragileekin lankidetzan egiten duen eguneroko lana da, eta eragile horien artean sinergiak sortzea. Horrela, 25 urte baino gehiagoko ibilbidean, Cederna Garalur Elkartea ezinbesteko tresna bihurtu da tokiko garapenean, honako hauek uztartuz: lurraldearen ezagutza, beharrak identifikatu, esperientziak partekatu, irtenbideak eman eta baliabideak optimizatu.

HARREMANETARAKO

Informazio gehiago eskuratzeko: mendialdea@cederna.es

- **Aresoko Udala, 2022/05/10**

<file:///C:/Users/mendialdea/OneDrive%20-%20ASOCIACI%C3%93N%20CEDERNA%20GARALUR/Eskualdeko%20plan%20estrategikoa/5.Komunikazioak/Publikazioak/2.prentsa%20oharra/Aresoko%20Udala.htm>

- **Araizko Udala**

- **Diario de noticias, 2022/07/22**
<https://www.noticiasdenavarra.com/navarra/2022/07/10/cinco-sectores-activacion-socioeconomica-mendialdea-5796560.html>

HIRUGARREN PRENTSA-OHARRA

(2022ko EKAINA)

Mendialdea, Eskualdea Aktibatzeke lehenengo Plana onartzeko prestatzen ari da.

Mendialdeak hiruhileko honetan helduko dio Eskualdea Aktibatzeke Ekintza Plana lantzeko azken txanpari, eta hori izanen da datozen 4 urteetarako eskualdeko ekonomia-garapenaren ibilbide-orria.

Planak eskualdeko ekonomia-sektore guztietako funtsezko eragileak izan du; 9 lan-saio eta 35 elkarrizketa baino gehiagoren bidez parte hartu dute.

Azkenik, Ekintza Plana ahalmen handiena duten 5 sektoreen inguruan lantzen ari da: elikadura osasungarria, energia berdea, industria, turismoa eta merkataritza eta ostalaritza.

CEDERNA GARALUR Elkarteak bultzatutako Planaren zirriborroa eskualdeko herritarrek kontrastatuko dute urriaren 25ean, 17:00etan, Leitzako Kultur Etxean. Bertan, foro parte-hartzaile bat egingen da, Plana ezagutu eta horretan parte hartu nahi duten pertsona guztien ekarpenak eta iritzia jasotzeko.

Plana lantzeko azken etapa

Informazioa biltzeko landutako prozesu tekniko guztiaren ondoren, gaur egun Ekintza Plana diseinatzen ari gara. Horretarako, hautatutako 5 sektore estrategikoetako bakoitzeko berrikuntza-saio bat egingen ari gara inplikaturako funtsezko eragileekin batera, eta, horretarako, sektore horietako bakoitzerako Ekintza Plan bat egingen saiatzeaz gain, eskualdeko funtsezko eragileen batasuna eta inplikazioa ere bultzatzen ari gara, eskualdearentzat etorkizun hobe bat bilatze aldera.

Gainera, Ekintza Planaren zirriborroa garatu ondoren, **Eskualdeko herritar guztiei irekitako foro parte-hartzaile bat egingen da urriaren 25ean, 17:00etan, Leitzako Kultur Etxean**, proiektura ikuspegi teknikoa ez ezik, eskualdeko gizarte osoaren ikuspegia ere biltzeko helburuarekin.

CEDERNA GARALUR Elkartearen kudeatzaile Ibon Mimentzak nabarmendu duenez, "Proiektuak inflexio-puntua izan nahi du eskualdearen ekonomia-garapenerako. Gure iritziz, ahalmena dugu Mendialdea bezalako landa ingurunean, kultura propioarekin,

bizi nahi duen pertsona orok baldintza egokietan bertan bizi ahal izan daitezzen. Gazte orok, nahi badu, bertan geratu ahal izatea nahi dugu, eta ez hori bakarrik, hemen dugun bizimoduaz gozatu nahi duen edonor etortzea eta Mendialdean bizi proiektu bat garatzea ere nahi dugu”.

Bestalde, CEDERNA GARALUR Elkarteko Garapen teknikari Ainhoa Oribek adierazi duenez, “Proiektuak Mendialdeko biztanle guztiak bide beretik joatea lortuko du, eskualdearen garapena indartzeko, gure sustraiei eutsiz. Buru-belarri jardunen dugu urriaren 25eko foroak Mendialdearen gizarte-aniztasunaren parte-hartze masiboa eta adierazgarria izan dezan. Etorkizuna dugu, etorkizun oparoa, baldin eta elkarrekin eraikitzen badugu”.

Gainera, prozesuaren amaierara arte, CEDERNA GARALUR Elkartearen webgunean (<http://www.cederna.eu/mendialdea-plana/>), proiektuaren dokumentazioa denbora errealean eguneratuta aurkitu daiteke, eta, halaber, edonork eman dezake eskualdearen etorkizun ekonomikoari buruzko ikuspegi pertsonala.

Gaur egun arte landutako prozesua

Mendialdea Eskualdea Aktibatzeke Plana CEDERNA GARALUR Elkartek bultzatutako proiektua da. 2022. urte osoan zehar garaturako plana da, eta helburua du eskualdeko sektore ekonomikoak aztertzea, ondoren handien duten 5 sektoreei buruzko Ekintza Plan bat egiteko.

Orain arte, 35 elkarrizketa baino gehiago eta taldekako 3 saio egin dira. Horrez gain, ekonomia-garapenarekin lotuta aurrez egindako azterlanak eta planak aztertu dira, baita eskura dagoen estatistika-informazio guztia ere, eskualdearen eta sektoreen ekonomia-egoera aztertzeke eta horietan landu daitezkeen jarduera-ildoak identifikatzeko.

Aldi berean, 3 saio egin dira eskualdeko 11 udalek eta Plazaola partzuergoak osatzen duten proiektuaren Talde Eragilearekin, prozesuaren jarraipena egiteko eta, jasotako informazioan oinarrituta, Ekintza Plana izanen duten 5 sektoreak zein diren erabakitzeko. Hona hemen sektore horiek: elikadura osasungarria, energia berdea, industria, turismoa eta merkataritza eta ostalaritza.

Cederna Garalur Elkarteari buruz

Cederna Garalur Elkartea Tokiko Ekintza Talde bat da, 1991n sortua, «Nafarroako Mendialdea» eskualdearen gizarte- eta ekonomia-garapena bultzatzeko helburuarekin; alegia, pertsonen bizi-kalitatea nabarmen hobetuko duten tokiko eta eskualdeko politikak eta ekintzak babestea, bertako herritarrak landa-ingurunean mantentzeko eta kanpotik erakartzeko zerbitzu publikoen eta pribatuen sarea sendotuz.

Tokiko ekintza-taldea den aldetik, Cederna Garalur Elkarteak bere eguneroko lanarekin egiten dio ekarpena Nafarroako Mendialdeari, lurraldeko eragile politiko, ekonomiko eta sozialekin lankidetzat estuan, eta eragile horien artean sinergiak sortuz. Horrela, 25 urte baino gehiagoko ibilbidean, Cederna Garalur Elkartea ezinbesteko tresna bihurtu da tokiko garapenean, honako hauek uztartuz: lurraldearen ezagutza, beharrak identifikatu, esperientziak partekatu, irtenbideak eman eta baliabideak optimizatu.

HARREMANETARAKO

Informazio gehiago eskuratzeko: mendialdea@cederna.es

- **Diario de Navarra, 2022/09/27**

<https://www.diariodenavarra.es/noticias/navarra/zona-norte/2022/09/26/mendialdea-afronta-recta-final-plan-activacion-socioeconomica-542678-1009.html>

- **Basaburuko Udala, 2022/09/21**

<http://basaburua.eus/eu/plan-de-activacion-socioeconomica-de-la-comarca-de-mendialdea/>

- **Larraungo Udala, 2022/09/22**

<https://www.larraun.eus/mendialdea-1-eskualdeko-aktibazio-sozioekonomikorako-plana-onartzeko-bidean/>

- **Araizko Udala, 2022ko iraila**

<file:///C:/Users/mendialdea/OneDrive%20-%20ASOCIACI%C3%93N%20CEDERNA%20GARALUR/Eskualdeko%20plan%20estrategikoa/5.Komunikazioak/Publikazioak/3.prentsa%20oharra/Araitzko%20udala.htm>

- **Goizuetako Udala, 2022/09/26**

<file:///C:/Users/mendialdea/OneDrive%20-%20ASOCIACI%C3%93N%20CEDERNA%20GARALUR/Eskualdeko%20plan%20estrategikoa/5.Komunikazioak/Publikazioak/3.prentsa%20oharra/Goizuetako%20Udala.htm>

- **Lekunberriko Udala, 2022ko iraila**

<file:///C:/Users/mendialdea/OneDrive%20-%20ASOCIACI%C3%93N%20CEDERNA%20GARALUR/Eskualdeko%20plan%20estrategikoa/5.Komunikazioak/Publikazioak/3.prentsa%20oharra/Lekunberriko%20Udala.htm>

- **Pulunpe aldiakari, 2022ko urria**

[222 - Prentsa - Amezti.eus](https://www.222-prentsa-amezti.eus)

FOROA WHATSAPP BIDEZ ZABALTZEA

Bi eredu jaso ditugu: **Leitzako Udala eta Cederna Garalur Elkarte**

ELKARRIZKETAK IRRATIETAN

- 2022.09.14 Aralar Irratia

Ez dago eskuragarri

- 2022.09.15 Karrape Irratia:

https://www.ivoox.com/2022-09-15-ainhoa-oribe-eta-elena-irigoien-cederna-garalur-audios-mp3_rf_92459480_1.html

- 2022.09.21 Esan Erran Irratia:

<https://amezti.eus/ultzama/1663755150514-mendialdeko-aktibazio-sozioekonomikorako-plana-fintzen-ari-da-cederna-garalur>

- 2022.10.14 Karrape Irratia:

https://www.ivoox.com/2022-10-14-ainhoa-cederna-garalur-mendialdeko-aktibazio-sozioekonomikorako-plana-audios-mp3_rf_93989756_1.html

- 2022.10.18 Esan Erran Irratia:

<https://amezti.eus/ultzama/1666087260524-mendialdeko-ekonomiaren-aktibaziorako-parte-hartze-saioa-asteartean-leitzan>

- 2022.10.19 Aralar Irratia

Ez dago eskuragarri

***Abenduan elkarrizketa gehiago egingen dira Mendialdeko Behatoki
Sozioekonomikoaren eraketa gizarteratzeko.***

